

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE – FİNANSMAN BİLİM DALI**

**ALTERNATİF BİR FİNANSMAN YÖNTEMİ OLARAK
FİNANSAL KİRALAMA VE MALATYA'DAKİ KOBİ'LER
AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME**

**HAZIRLAYAN
Alev KAYA**

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Recep KARABULUT**

**Lisansüstü Eğitim - Öğretim Sınav Yönetmeliği'nin İşletme Anabilim Dalı
İçin Öngördüğü YÜKSEK LİSANS TEZİ Olarak Hazırlanmıştır.**

**MALATYA
Aralık
2007**

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Enstitünüzün yüksek lisans öğrencisi Alev Kaya tarafından Yrd. Doç. Dr. Recep Karabulut danışmanlığında hazırlanan “Alternatif Bir Finansman Yöntemi Olarak Finansal Kiralama ve Malatya'daki KOBİ'ler Açısından Bir Değerlendirme” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Muhasebe - Finansman Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi Olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Üye

Üye

ONAY

Yukarıdaki İmzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

...../...../2008

Prof. Dr. Kemal Kartal

Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
TABLolar LİSTESİ.....	VII
GRAFİKLER LİSTESİ.....	IX
ÖZET- ABSTRACT.....	X
GİRİŞ.....	XI

I. BÖLÜM

1. FİNANSAL KİRALAMA.....	1
1.1. Finansal Kiralama Nedir?.....	1
1.2. Finansal Kiralamanın Tarihsel Gelişimi.....	3
1.3. Dünyada Finansal Kiralama.....	6
1.3.1.ABD’de Finansal Kiralama.....	6
1.3.2.İngiltere’de Finansal Kiralama.....	7
1.3.3.Fransa’da Finansal Kiralama.....	8
1.3.4. Belçika’da Finansal Kiralama.....	9
1.3.5. Almanya’da Finansal Kiralama.....	9
1.3.6. Avusturya’da Finansal Kiralama.....	10
1.3.7. Japonya’da Finansal Kiralama.....	11
1.3.8. Güney Kore’de Finansal Kiralama.....	12

II. BÖLÜM

2. FİNANSAL KİRALAMANIN FAYDA ve SAKINÇALARI.....	14
2.1 Finansal Kiralamanın Faydaları.....	14
2.1.1. Finansman Kolaylığı Sağlaması.....	14
2.1.2. Riskin Sınırlı Olması.....	14
2.1.3. Esneklik Sağlaması.....	15
2.1.4. Projelere %100 Finansman Sağlaması.....	15
2.1.5. İflasa Karşı Güvenli Olması	15
2.1.6. KDV Avantajı Sağlaması.....	16
2.1.7. İthalat İşlemleri Avantajı.....	16

2.1.8. Az Formalite Avantajı.....	16
2.1.9. Vergi Avantajı.....	17
2.1.10. Her Türlü Vergi, Resim ve Harçtan Muafiyet Avantajı.....	17
2.2. Finansal Kiralamanın Sakıncaları.....	18
2.2.1. Malın Hurda Değerinden Yoksun Kalınması.....	18
2.2.2. Kiralayan açısından Risk Doğurabilir Olması.....	18
2.2.3. Sözleşme Süresinin Sıkıntılara Yol Açması.....	19
2.2.4. Teminat Sorununa Yol Açması.....	19
2.2.5. Kira Ödemelerinin Dövizle Yapılması Durumunda Kur Riski.....	19

III. BÖLÜM

3. FİNANSAL KİRALAMA TÜRLERİ.....	20
3.1. Faaliyet Kiralaması (Operation Leasing).....	20
3.2. Finansal Kiralama.....	21
3.3. Finansal Kiralama İle Faaliyet Kiralaması Arasındaki Farklar.....	22
3.4 Diğer Kiralama Türleri.....	23
3.4.1. Doğrudan Kiralama- Dolaylı Kiralama.....	23
3.4.2. Tam Ödemeli ve Tam Ödemesiz Kiralama (Full Payout- Non Payout Leasing.....	24
3.4.3. Satış ve Geri Kiralama (Sale Lease Back).....	24
3.4.4. Brüt Kiralama – Net Kiralama.....	25
3.4.5. Kaldıraçlı Kiralama(Leveraged Kiralama).....	26
3.4.6. Kapalı ve Açık Uçlu Kiralama.....	26
3.4.7. Vergi Kiralamaları(Tax Based Lease).....	27
3.4.8. Trampa Kiralama.....	27
3.4.9. Yüzde Kiralamaları.....	27
3.4.10. Alt Kiralama(Sublease).....	27
3.4.11. Yurtiçi Kiralama(Domestic Leasing).....	28
3.4.11.1. İthalatsız Yurtiçi Kiralama.....	28
3.4.11.2. İthalatlı Yurtiçi Kiralama.....	29
3.4.12. Uluslararası Kiralama.....	29

4.3.8.3. Gümrük Vergisi Muafiyeti.....	51
--	----

V. BÖLÜM

5. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN FİNANSAL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ VE TÜRKİYE’DE FİNANSAL KİRALAMA SEKTÖRÜ.....	52
5.1. Vergi Kanunlarına Göre Finansal Kiralama İşlemleri.....	52
5.1.1. Vergi Usul Kanunu Açısından Finansal Kiralama İşlemleri.....	52
5.1.2. Gelir Vergisi Kanunu Açısından Finansal Kiralama İşlemleri.....	55
5.1.3. Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Finansal Kiralama İşlemleri...56	
5.1.4. Katma Değer Vergisi Kanunu Açısından Finansal Kiralama.....	57
5.2. Finansal Kiralama İşlemlerinin Değerlenmesi Ve Muhasebeleştirilmesi.....	60
5.2.1. Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme ve Amortisman Uygulaması.....	60
5.2.1.1. Kiracı Tarafından Yapılacak Değerleme İşlemleri.....	60
5.2.1.2. Kiralayan Tarafında Yapılması Gereken Değerleme İşlemleri.....	61
5.2.2. Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi.....	62
5.2.2.1. Muhasebe Kayıtlarına İlişkin Bir Örnek.....	65
5.2.2.1.1. Kiralayanın Yapacağı Kayıtlar.....	66
5.2.2.1.2. Kiracının Yapacağı Kayıtlar.....	68
5.3. Türkiye’de Finansal Kiralama Sektörü.....	70
5.3.1. Yıllar Bazında Sektöre Bakış.....	70
5.3.2. Türkiye’de Finansal Kiralama Sektörünün Sorunları.....	77
5.3.2.1. Sözleşme Süresi İle İlgili Sorunlar.....	77
5.3.2.2. Faaliyet Kiralaması İle İlgili Sorunlar.....	78
5.3.2.3. Sat Ve Geri Kirala Yöntemi İle İlgili Sorunlar.....	79
5.3.2.4. Sözleşme Konusu İle İlgili Sorunlar.....	79
5.3.2.5. Ekonomik Ve Mali Sorunlar.....	79

VI. BÖLÜM

6. FİNANSAL KİRALAMANIN DİĞER ALTERNATİFLERLE

KARŞILAŞTIRILMASI.....81

- 6.1. Finansal Kiralamaya Karşı Peşin Para İle Satın Alma..... 81
 - 6.1.1.Konu İle İlgili Örnek..... 82
 - 6.1.1.1.Peşin Para İle Satın Alma Alternatifinin Değerlendirilmesi.84
 - 6.1.1.2. Finansal Kiralama Alternatifinin Değerlendirilmesi..... 85
 - 6.1.1.3. Sonuçların Yorumlanması 86
- 6.2. Finansal Kiralamanın Borçlanarak Satın Alma Alternatifi İle Karşılaştırılması..... 87
 - 6.2.1.Konu İle İlgili Bir Örnek..... 88
 - 6.2.1.1. Borçlanarak Satın Alma Maliyetinin Hesaplanması..... 89
 - 6.2.1.2. Finansal Kiralama Maliyetinin Hesaplanması..... 90
 - 6.2.1.3. Sonuçların Yorumlanması.....91

VII. BÖLÜM

7. FİNANSAL KİRALAMANIN MALATYA'DAKİ KOBİ'LER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....93

- 7.1. Anket Çalışması.....93
 - 7.1.1. Çalışmanın Amacı..... 93
 - 7.1.2. Anketin Uygulandığı Alan ve Yöntemi..... 93
 - 7.1.3. Anket Sorularının Değerlendirilmesi.....95

VIII. BÖLÜM

8. SONUÇ ve ÖNERİLER.....117

KAYNAKÇA..... 121

EKLER..... 127

- EK 1: Finansal Kiralama Anket Formu..... 127
- EK 2: Finansal Kiralama Kanunu..... 134
- EK 3: Finansal Kiralama, Faktoring Ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş Ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik 142

EK 4: 3326 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu Hükümlerine Göre Kiralama Konusu Edilen Malların Gümrük Vergi Ve Resimlerinin Teminata Bağlama Usul Ve Esaslarını Gösterir Yönetmelik.....	158
EK 5 : Türkiye'deki Finansal Kiralama Şirketleri.....	161
EK 6: Finansal Kiralama Başvuru Formu Örneği.....	166

TABLolar LİSTESİ

Tablo: 5.1. Bazı Yatırım Mallarına İlişkin KDV Oranları.....	59
Tablo: 5.2. 2005 Yılı'nın Dönem Bazında Karşılaştırılması.....	73
Tablo: 5.3. 2002,2003,2004 ve 2005 Yılı Finansal Kiralama Yüzdelerinin Karşılaştırılması.....	74
Tablo: 5.4. 2005 ve 2006 Yılı Finansal Kiralama Yapılan Mal Türlerinin Dolar Bazında Karşılaştırılması.....	75
Tablo: 5.5. 2006 Yılına İlişkin Finansal Kiralama İşlemlerinin Mal Gruplarına Göre Dağılımı	76
Tablo: 6.1. Her Yılın Başında Ödenecek 1 YTL'nin Bugünkü Değerinin Hesaplanması.....	83
Tablo: 6.2. Her Yılın Sonunda Ödenecek 1 YTL'nin Bugünkü Değerinin Hesaplanması.....	84
Tablo: 6.3. Peşin Para İle Satın Alma Maliyetinin Hesaplanması.....	84
Tablo: 6.4 Finansal Kiralama Maliyetinin Net Bugünkü Değerinin Hesaplanması.....	86
Tablo: 7.1. Malatya'da Yer Alan Sektörler.....	94
Tablo: 7.2. Anket Yapılan Sektörler.....	95
Tablo: 7.3. KOBİ'lerin Faaliyet Süresi.....	96
Tablo: 7.4. KOBİ'lerin Hukuki Yapısı.....	97
Tablo: 7.5. KOBİ'lerde Çalışan Personel Sayısı.....	98
Tablo: 7.6. KOBİ'lerin Öncelikli Olarak Tercih Ettikleri Kaynak Türleri.....	100
Tablo: 7.7. Finansal Kiralama(Leasing) Tekniğinin Tanınma Durumu.....	101
Tablo: 7.8. Finansal Kiralamadan Nasıl Haberdar Olunduğunun Dağılımı.....	102
Tablo: 7.9. Finansal Kiralama(Leasing) Kullanılıp Kullanılmadıkları.....	103
Tablo: 7.10. Finansal Kiralamanın Öncelikli Kullanılma Nedenleri.....	104
Tablo: 7.11. KOBİ'lerin Yurtiçi ve Yurtdışı Finansal Kiralama Kullanımının Dağılımı	105
Tablo: 7.12. Finansal Kiralama Kullanmama Nedenleri.....	106
Tablo: 7.13. Finansal Kiralamaya Başvurma Amaçları.....	107
Tablo: 7.14. Finansal Kiralama Yönteminin Nasıl Bir Karar Olarak Takdir Edildiğinin Dağılımı.....	108
Tablo: 7.15. Finansal Kiralamaya Yetkili Olan Kişiler.....	109
Tablo: 7.16. KOBİ'lerin Finansal Kiralama İle İşletmelerine Kazandırmayı	

Düşündükleri Mal Türleri.....	111
Tablo: 7.17. Finansal Kiralamanın Ekonomik Olup Olmadığına Karar Verirken Kullanılan Değerleme Yöntemleri.....	112
Tablo: 7.18. Finansal Kiralamanın Ülke Ekonomisine Katkısının Olup Olmadığı.....	113
Tablo: 7.19. Finansal Kiralamanın Ülke Ekonomisine Nasıl Bir Katkıda Bulunduğu.....	115

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik: 1.1. Avrupa’da Finansal Kiralama İşlem Hacmi.....	11
Grafik : 5.1. 2003 Yılı Mal Grupları Bazında Dağılım.....	72
Grafik :7.1. Sektörlerin Yüzde Dağılımı.....	95
Grafik: 7.2. KOBİ’lerin Faaliyet Süresine Göre Dağılımı.....	96
Grafik: 7.3. KOBİ’lerin Hukuki Yapılarının Dağılımı.....	97
Grafik: 7.4. KOBİ’lerde Çalışan Personel Sayısının Dağılımı.....	99
Grafik: 7.5. KOBİ’lerin Öncelikli Olarak Tercih Ettikleri Kaynak Türlerinin Dağılımı.....	100
Grafik: 7.6: Finansal Kiralama Yönteminin Tanınma Durumunun Dağılımı.....	101
Grafik:7.7. KOBİ’lerin Finansal Kiralamayı Tanıma Araçlarının Dağılımı.....	102
Grafik:7.8. Finansal Kiralamanın Kullanılıp Kullanılmadığının Dağılımı.....	103
Grafik 7.9.Finansal Kiralamanın Öncelikli Kullanılma Sebeplerinin Dağılımı....	105
Grafik: 7.10. Finansal Kiralama Kullanmama Nedenlerinin Dağılımı.....	106
Grafik: 7.11. Finansal Kiralamaya Başvurma Nedenlerinin Dağılımı.....	108
Grafik: 7.12. Finansal Kiralamanın Nasıl Bir Karar Olarak Takdir Edildiğinin Dağılımı.....	109
Grafik: 7.13. Finansal Kiralamaya Yetkili Olan Kişi veya Kişilerin Dağılımı.....	110
Grafik: 7.14. KOBİ’lerin Finansal Kiralama İle İşletmelerine Kazandırmayı Düşündükleri Mal Türlerinin Dağılımı.....	111
Grafik:7.15. Finansal Kiralama Değerleme Yöntemlerinin Kullanımının Dağılımı.....	112
Grafik: 7.16.Finansal Kiralamanın Ülke Ekonomisine Katkısı Olup Olmadığının Dağılımı.....	113
Grafik:7.17. Finansal Kiralamanın Ülke Ekonomisine Hangi Açılardan Katkısı Olduğu Dağılımı.....	116

ÖZET

“Alternatif Bir Finansman Tekniği Olarak Finansal Kiralama ve Malatya’daki KOBİ’ler Açısından Bir Değerlendirme” adlı çalışmada ilk olarak finansal kiralama tanıtılarak yöntemin; avantaj ve dezavantajları, tarihsel, hukuki, finansal boyutları her yönüyle anlatılmıştır. Ayrıca çalışmanın uygulama bölümünde, Malatya’daki KOBİ’lerle yapılan anket çalışmasıyla bu ildeki işlemlerin finansal kiralamaya bakış açıları belirlenmeye çalışılmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER

Finansal kiralama, Küçük ve Orta Büyüklükteki İşlemler

ABSTRACT

In this study, named “ **Leasing, As An Alternatif Financial Technique and Evaluation in Small and Medium Size Enterprises in Malatya Province**” firstly, introduced leasing and technique’s advantages & disadvantages, historical, judicial, financing demensions are explained. In chapter of research field; a survey done with Small and Medium Size Enterprises in Malatya, the organization’s perspectives of leasing has been questioned.

KEYWORDS

Leasing, Small and Medium Size Enterprise

GİRİŞ

Aristo'nun "Zenginlik bir mala sahip olmakta değil onu kullanmakta yatar." fikrine dayanan finansal kiralama, günümüzde oldukça büyük öneme sahip alternatif finansman tekniklerinden biri olmuştur. İşletmeler, bu bağlamda varlığın mülkiyetine sahip olarak gerek öz kaynak gerekse kredi hacmini daraltmak yerine finansal kiralama tekniğini kullanmayı tercih etme yoluna gitmişlerdir.

Teknolojik bakımından hızlı bir gelişme yaşayan dünyamızda, bu hızlı değişim sonucunda bir önceki seneye nazaran daha gelişmiş özellikler gösteren ürünler piyasaya girmekte bu durum işletmeleri sahip oldukları malların demode olması riskiyle karşı karşıya bırakmakta ve bu riske sahip olan işletmelerin diğer işletmelerle rekabet etme şansı azalmaktadır. Finansal kiralama yöntemi, karşılaşılan bu riski en aza indirmede alternatif bir finansman yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Finansal kiralama yönteminin en etkin olduğu alanlardan biri de işletmelerin yapacakları yatırımlarında kaynak bulma sorununa önemli derecede çözüm getirmesidir. Zaten finansal kiralama bu noktada yaygınlaşmış, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında ve 1970'li yıllarda meydana gelen petrol krizi sonrasında yaşanan ekonomik krizlerde işletmeler, yaşadıkları kaynak bulma sorununa finansal kiralama yöntemi ile çözüm getirme yoluna gitmişlerdir.

Bu çalışmanın amacı, alternatif bir finansman tekniği olarak işletmelerin karşısına çıkan finansal kiralama yöntemini tüm hatları ile ortaya koymak, Malatya'da yer alan küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin finansal kiralama ile ilgili görüşlerini ve durumlarını saptamaktır.

Çalışmanın birinci bölümünde "finansal kiralama nedir?" sorusu ile finansal kiralamanın tanımı açıklanmış, finansal kiralamanın geçmişten günümüze tarihsel gelişimi ortaya konulmuş; ABD, Batı Avrupa ülkeleri ve Uzak Doğu ülkelerinde finansal kiralamanın durumu yansıtılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde finansal kiralamanın sahip olduğu avantajlar ve dezavantajlar açıklanarak işletmelerin hangi durumlarda finansal kiralamadan fayda elde edebilecekleri hangi durumlarda finansal kiralama kullanmanın faydalı olmayacağı ortaya konulmuştur.

Çalışmanın üçüncü bölümünde finansal kiralama türleri açıklanmış, dördüncü bölümde finansal kiralamanın hukuki boyutuna değinilmiş, beşinci bölümde ise finansal kiralamanın muhasebe boyutu ve Türkiye’de finansal kiralama sektörünün yıllar itibariyle durumu ve sektörün sorunları anlatılmıştır.

Çalışmanın altıncı bölümünde, finansal kiralama, peşin satın alma ve borçlanarak satın alma alternatifleri ile maliyet ve diğer yönleri karşılaştırılmıştır.

Çalışmanın yedinci bölümünde Malatya’daki KOBİ’lerin finansal kiralama yöntemi ile ilgili görüşleri ve durumunu ortaya koyan anket sonuçlarının değerlendirilmesi yer almaktadır. Son bölümünde ise çalışma ile ilgili sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

I. BÖLÜM

1.FİNANSAL KİRALAMA (LEASING)

1.1.Finansal Kiralama Nedir?

İngilizce bir kelime olup, aynı zamanda kiralama anlamına gelen leasing , “kira”, “kira kontratı” gibi anlamlara da sahiptir. “Makine kirası”, “fabrika kirası”, “kredili kira”, “kira finansmanı”, “finansman kirası” olarak hukukumuzda yer edinen leasing terimi, 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu’nda “finansal kiralama” şeklinde ifade edilmiş olup, yine aynı kanunda leasing veren için “kiralayan”, leasing alan için de “kiracı” terimleri kullanılmıştır.¹

Leasing’i uygulamaya başlayan ülkeler, başlangıçta bu terimi kendi dilleri ile ifade etmişlerdir. Örneğin; Fransa’da leasing; “Location Franciere”, İspanya’da “Arrenolamiento Fnanciero”, Portekiz’de “Lacacos Fnancieria”, İtalya’da “Lecaziene Finanzlaric” olarak kullanılmıştır. Daha sonraları ise dünyanın her yerinde leasingi aynı anlamda ifade etmek amacıyla bu terim bütün dünyada İngilizce olarak kullanılmaya başlamıştır.²

Finansal kiralama, özü itibariyle, herhangi bir varlığın mülkiyetini devralmadan, sadece kullanım hakkının belli bir süre devralınmasına imkan veren bir finansman tekniği olarak tanımlanabilir.

Finansal kiralamayı kapsamlı şekilde ise şu şekilde tanımlayabiliriz: Yatırımcıların ihtiyaç duydukları yatırım malını satın almak, kredi kullanmak veya başka yollarla edinmek yerine, bu malı finansal kiralama şirketine aldırıp, finansal kiralama şirketi ile ödeme şartlarının yer aldığı bir sözleşme imzalayarak, malın mülkiyetini sözleşmede belirlenen süre dahilinde devralmaktır.

¹ KOCAAĞA, Köksal. **Türk Özel Hukukunda Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları Ankara 1999 s. 28

² ERGÜL, Nuray. **Finansal Kiralama**, Der Yayınları. İstanbul 2003 s. 1

Sözleşme ile belirlenen kira bedelleri, kiralama konusu malın ekonomik yararlılık süresine uygun bir biçimde taksitlendirildiğinden işletmeler, bu ödemeleri kendi kazançlarından yapabilirler. Finansal kiralamanın bu özelliği ABD ekonomisinde “kazandıkça öde” (pay as you earn) sloganıyla ifade edilir.³

Finansal kiralamanın tanımı ilk kez, 1976 yılında ABD’de bulunan Finansal Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yapılmıştır. Bu kurulun açıklamış olduğu 13 sayılı karara göre aşağıdaki koşullardan herhangi birinin olduğu kiralamalar, finansal kiralama olarak nitelendirilmektedir:

- Kira sözleşmesinde, kira süresi sonunda mülkiyetin kiracıya devri öngörülüyorsa,
- Kira sözleşmesinde, kira süresinin sonunda kiracıya malı o tarihte beklenen piyasa fiyatının altında bir bedelle satın alma hakkı veriyorsa veya
- Kira süresi, kiralanan malın tahmini ekonomik ömrünün %75’ini kapsıyorsa ya da
- Kiralama süresi boyunca kiracının yapacağı ödemelerin iskonto edilmiş bugünkü değerleri toplamı, kiralanan malın rayiç bedelinin en az %90’nına eşitse,

yapılan işlem finansal kiralama işlemidir.⁴

Finansal kiralamanın tanımları içinde finansal kiralamayı en açık ve anlaşılır biçimde Avrupa Leasing Birliği (European Leasing Association- ELA) yapmıştır. Buna göre finansal kiralama; “Belli bir süre için kiraya veren (lessor) ile kiracı (lessee) arasında imzalanan, kiracı tarafından seçilip, kiraya veren tarafından satın

³ KÖTELİ, Argun. “Leasing Sözleşmelerinin Hukuksal ve Mali Yönleri İle Türkiye’de Uygulanabilirliği”, **Banka ve Ticaret Hukuku**, Sayı:1 Haziran 1983, s. 63

⁴ EMEK, Uğur. **Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Yeni Finansman Yöntemlerinin Uygulanabilirliği – Finansal Kiralama, Factoring**, DPT yayını, Ankara 1994, s. 33

alınan bir malın mülkiyetini kiraya verende, kullanımını ise belirli bir kira ödemesi karşılığında kiracıda bırakan sözleşme” şeklinde tanımlanmıştır.⁵

Ülkemizde finansal kiralama, 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu’nda ifade edilmiştir, ancak doğrudan tanımı yapılmamıştır. Adı geçen kanunun “sözleşme” başlıklı 4. maddesinde, dolaylı olarak kiralamanın tanımı verilerek; sözleşmenin kiralayanın kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü bir kişiden satın aldığı veya başka bir suretle temin ettiği malın zilyetliğini her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartı ile kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören bir sözleşme olduğu belirtilmiştir.⁶

1.2 Finansal Kiralamanın Tarihsel Gelişimi

Kiralama oldukça eski bir tarihe sahiptir. İlk zamanlarda kullanılan kiralama yöntemleri günümüzde kullanılan gelişmiş ve karmaşık yöntemlerden daha basit olsa bile kira konusu malın sahipliğinin kiralayanda, kullanım hakkının ise kiracıda olması belirgin bir benzerliktir.

M.Ö. 4. yy’da Aristoteles’in refahın mülkiyetten değil, kullanımdan ve fayda sağlamaktan kaynaklandığı düşüncesi, finansal kiralamanın arkasındaki temel düşünce olmuştur. Örneğin o dönemlerde kamuya ait kömür yataklarının işletilmek amacı ile finansal kiralama sözleşmesine benzer bir sözleşme ile özel kişilere verildiği bilinmektedir.⁷

Finansal kiralamanın tarihçesi, M.Ö.3000’li yıllara kadar uzanır. 1984 yılında arkeolojistler tarafından yapılan kazılarda ilk kira sözleşmesi örneği bulunmuştur. Sümerler’e ait bu sözleşme örneği, kil tabletler üzerinde yer almaktaydı. Tarım aletleri, su kaynaklarının kullanım hakkının vb. ödeme transferlerinin yer aldığı bu kil tabletler, aynı zamanda ilk kiralayanların(lessor), tapınaklarda yaşayan din

⁵ ATAKAN, Tülin; :GÖKBULUT, R.İlker. “Türkiye’de Finansal Kiralama İşlemlerinde Yeni ve Eski Düzenlemelerin Finansal Açıdan Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi”, **İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi**, Kasım 2006 Sayı:2 s.109

⁶ AKÇA, H.Ali. “Finansal Kiralama (Leasing) ve Türkiye’de Gelişimi” **Hazine ve Dış Ticaret Dergisi** Sayı:8 Ankara 1991, s. 2

⁷ KIRPICI, Bülent. “Her Şey Mezopotamya’da Başladı – Leasing Evrimi” **Leasing Dünyası Bülteni** sayı:2 s.7

adamları olduğunu da ortaya koymaktadır. Ayrıca bilim adamlarının bulmuş olduğu kanıtlar, tahmini olarak M.Ö. 450 ile 400 yılları arasında Sümerler'e ait Nippur kentinde tarihin ilk kiralama şirketinin açılmış olduğunu gösterir.⁸

1877 yılında Bell telefon şirketinin ürettiği telefonları satmayıp finansal kiralama ile devretmeye karar vermesiyle kayıtlı ilk finansal kiralama işlemi gerçekleşmiştir.

Modern anlamda yatırımların kiralama yoluyla finansmanı, ilk kez ABD'de 1930'lu yıllarda görülen ekonomik kriz sonrası yaşanan finansman güçlüklerini gidermek amacıyla yeni bir finansman kaynağı olarak ortaya çıkmıştır.

Finansal kiralama sektörünün esas büyümesi ise 1945 yılından sonra İkinci Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda yaşanmıştır. Sermaye yetersizlikleri, savaş sonrası ortaya çıkan teknolojik gelişimin üreticiler tarafından takip edilememesi sorununu ortaya çıkarmış ve çözüm olarak finansal kiralama yöntemi kullanılmıştır. II. Dünya Savaşı'nın ortaya çıkardığı bunalım öncesinde daha çok finansman sıkıntısının giderilmesi için başvurulan bu yöntem, bunalım sonrası ekonomik hayattan silinmemiş, aksine yatırım mallarının tedarikinde daha fazla tercih edilmeye başlamıştır.⁹

Finansal kiralama sektöründe en büyük gelişme, 1952 yılında ABD'de "United State Leasing International Inc." şirketinin kurulması olmuştur. Bu şirket ilk finansal kiralama şirkettir.¹⁰

1960 yılı ile birlikte sanayileşmiş ülkelerde gelişmeye başlayan finansal kiralama işlemleri, 1970'li yılların başına kadar istikrarlı bir şekilde gelişimini sürdürmüştür. 1970'li yılların ortasında petrol krizinin patlak vermesiyle durgunluk dönemine girmiştir. Bu dönem içinde yatırım maliyetlerinin petrol fiyatları ile orantılı bir şekilde artmasıyla birlikte büyük kaynak ihtiyacı içine düşen az gelişmiş ülkelerde orta ve küçük ölçekli sanayinin finansmanı, yeni teknoloji transferi ve yabancı sermaye konusunda finansal kiralama, bir alternatif olarak doğmuştur.

⁸http://www.leasing.ru/en/benefit/leasing_history/ 2/01/2007

⁹ İzmir İktisat Kongresi Türk Mali Sektörü Raporu Mali Piyasalar Çalışma Grubu 2004 s.18

¹⁰ TOROSLU, Vefa. "Leasing İşlemleri", Vergi Sorunları Dergisi, Sayı: 128, yıl: 1999, s.116

1980’li yıllara kadar gelişmekte olan ülkelerde kiralama endüstrisi gelişmemişti.80’li yıllardan sora kiralama endüstrisi Brezilya, Kore, Tayland, Endonezya ve Türkiye gibi ülkelerde önemli bir yer edinmeye başlamıştır.¹¹Dünya Bankası, 15 az gelişmiş ülkeden gelen taleplere bağlı olarak IFC (International Finance Corporation-Uluslararası Finans Birliği) kanalıyla üye ülkelere leasing konusunda oluşturacakları kanun, mevzuat ve politika konusunda yardımcı olmak ve onlara yol göstermek için çalışmalara başlamıştır. Böylelikle 1970’li yılların sonlarında finansal kiralama işlemleri hızlanma sürecine girmiştir.¹²

1980’li yıllarda sanayileşmiş kapitalist ülkelerde finansman sektöründe önemli bir yer edinmiş olan finansal kiralama, 1980’li yılların ortalarına doğru kiralama işlemlerine getirilen kısıtlamalar nedeniyle bir duraklama dönemi yaşamıştır. Bazı sanayileşmiş ülkelerde kiralama aleyhine vergiye ait düzenlemeler yapılması sonucunda, bu ülkelerde kiralama işlemleri çok düşük bir düzeye kadar inmiş, ancak diğer ülkelerde kiralama endüstrisi büyümesini sürdürmüştür. Birkaç ülke dışında 1986 yılı 1985 yılına kıyasla, 1987 yılı 1986 ‘ya kıyasla kiralama açısından daha verimli yıllar olmuştur.¹³

Kiralama günümüzde ülkelerin sınırlarını aşarak uluslararası bir boyut kazanmaya başlamıştır. Kiralama sektöründe faaliyet gösteren şirket sayısı devamlı artmaktadır. Özellikle ABD, Avrupa ve Uzakdoğu ülkelerinin bazılarında daha büyük gelişmeler kaydedilmektedir.

¹¹ KARABULUT, Recep. **Assessment Of Leasing Practice In Turkey**,(Yayımlanmamış Doktora Tezi) Department Of Industrial Technology, University of Bradford 1995, s.19

¹² KILIÇ, Zülfikar. “Yeni Bir Finansman Yöntemi: Leasing” **Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı**, Sayı: 10 Ankara 1991, s.40

¹³ UYANIK, Senan. **Proje Finansmanında Finansal Kiralamanın Rolü-Türkiye Örneği-** TOBB Yayınları 1990 Ankara 1990, s. 11

1.3. Dünyada Finansal Kiralama

1.3.1. ABD’de Finansal Kiralama

Bilindiği gibi finansal kiralama işlemleri ilk olarak sistemli bir biçimde ABD’de uygulanmaya başlanmıştır.

ABD ilk olarak 1963’te çıkardığı yönetmelikle Hazine Müsteşarlığı, federal bankaların mal satın almalarına ve kiralamalarına imkan sağlamıştır. Eyalet bankaları ile banka olmayan şirketlerin de bu alanda faaliyette bulunma ve işlem yapma yetkileri vardır. Ancak federal bankalar, diğerlerine göre daha sıkı bir düzenlemeye tabi tutulmuşlardır. Finansal kiralamada yatırımın tüm karşılığı kiralama konusu taşınırın kiralarından ve kira süresi sonundaki bakiye kıymeti üzerinden elde edilir.¹⁴

ABD vergi hukukunda bir işlem ancak aşağıdaki koşulların varlığı halinde gerçek kiralama olarak kabul edilmektedir:

1. Kiralayan, kiralama işleminin başından itibaren ve kira dönemi boyunca kiralamaya konu olan malın en az %20’sine sahip olmalıdır.

2. Kiralamaya konu olan malın kira dönemi sonunda kalan faydalı ömrünün, en az %20’sine sahip olmalıdır.

3. Kiralayan, kira dönemi sonunda, kiralamaya konu olan malın başlangıçtaki maliyetinin en az %20’sine sahip olacağını bilmelidir.

4. Kiralayan, kiralama işleminin vergi avantajlarının ötesinde karlı bir işlem olduğunu kanıtlayabilmelidir.

5. Kiracı, kiralamaya konu olan malın bir kısmını kiralayana veremez ve kiralayana bu malın alınması için borç veremediği gibi kiralayanın borcu için de kefil olamaz.

6. Kiracıya, kiralamaya konu olan malı normal piyasa fiyatının altında bir fiyatla satın alma hakkı sözleşme ile sağlanamaz.

¹⁴ CAMCI, Ömer. “Leasing ve Beklenmeyen Haller”, **Banka ve Ekonomik Yorumlar**. Sayı 11, s.47

7. Kiralama sözleşmesi malı kullanmayı sınırlayıcı bir hüküm içeremez.

Gerçek kiralama için öngörülen bu geleneksel ölçütler, 1982 yılında kabul edilen “The Tax Equity and Fiscal Responsibility Act” adlı yasada genel olarak finansal kiralama açısından da korunmuştur.¹⁵

ABD İç Gelirler İdaresi (IRS), aşağıdaki koşullarda işlemin kiralama değil şartlı satış olacağını belirtmiştir:

- Kira ödemelerinin bir kısmı faiz olarak tanımlanıyorsa,
- Kira dönemi sonunda malın o tarihte mevcut piyasa değerinin altında bir fiyatla kiracıya devri öngörülüyorsa,
- Kiralamaya konu olan malın değerine oranla kira ödeme dönemi veya kira miktarı, normal piyasa ölçülerinin önemli bir oranda üzerinde ise kiralama işlemi şartlı(taksitli) satış olarak değerlendirilir ve vergi avantajlarından yararlandırılmaz.¹⁶

1.3.2. İngiltere’de Finansal Kiralama

İngiltere’de basit anlamda finansal kiralama işlemleri, 1840’lı yıllarda demir yolu vagonlarının kiraya verilmesi ile başlamıştır. 1855 yılında kurulan Birmingham Wagon Company 5 ile 8 yıl sabit dönemli vagon kiralaması yapmıştır.¹⁷

İlk bağımsız finansal kiralama şirketinin 1952 yılında ABD’de kurulmasından sonra 1960 yılında finansal kiralama şirketi “The Mercantile Leasing Company”nin kurulmasıyla İngiltere’ye sıçramıştır.¹⁸

İngiltere’de kiralayan kendisini kiracının diğer alacaklarından korumak amacıyla uçak ve gemi gibi belirli malların sicile tescil edilmesi gerekli kılınmıştır. Finansal kiralama şirketlerinin kuruluşu için özel şartlar bulunmadığı İngiltere’de,

¹⁵ GÜNGÖR, Feridun. “Finansal Kiralama Uygulamasında Gerçek Finansal Kiralama – Taksitli Satış Ayrımı ve Gereği”. **Vergi Dünyası** Sayı: 143 Temmuz 1993, s.45

¹⁶ ERASLAN, Hasan. “Finansal Kiralama Uygulamasında Karşılaşılan Başlıca Sorunlar ve Çözüm Yolları” **Vergi Sorunları Dergisi** ,Sayı:78 Mart 1995, s.78

¹⁷ ERGÜL, Nuray; DUMANOĞLU, Sezai. a.g.e., s.60

¹⁸ ASLAN, İsmail; ARPACI, Altar Ömer. “Finansal Kiralama (Leasing) ve KDV Uygulamasında Bir Sorun” **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:116 Mayıs 1998, s.44

geçekleştirilen toplam yapılan yatırımların %20'den fazlası finansal kiralama ile yapılmaktadır. Ayrıca bakım-onarım gibi hizmetlerin sözleşme kapsamında olmasından dolayı özellikle binek araçlarda yoğun olarak leasing yapılmaktadır.¹⁹

1.3.3. Fransa'da Finansal Kiralama

İngiltere'de olduğu gibi Fransa'da da ABD kökenli şirketlerin finansal kiralama işlemlerinin gelişmesinde büyük etkisi olmuştur.

Fransızlar'da leasing kavram olarak alışıldık bir terim olmakla birlikte, Fransızca'da "credit bail" olarak kullanılmaktadır. Birçok Avrupa ülkesinde leasinge karşı yasal bir düzenleme olmamasına karşın uzun zamandır uygulanan leasing Fransa'da 1966 yılının ortalarından itibaren yasal olarak düzenlenmiştir. 1966 tarihli yasa 1. maddesinde getirdiği tanımla "credit bail" olarak finansal kiralama işlemlerini aşağıdaki dört unsurdan oluşur biçimde düzenlemiştir:

- Credit Bail temelde bir kredi sözleşmesidir.
- Bu yüzden kiralayan işlem boyunca nesnenin maliki olarak kalır.
- Sözleşme kiracıya işlem sonunda dilerse kiralayanın mülkiyetine sahip olma yetkisi vermelidir.
- Kiralanan nesnelere kiralayan tarafından fakat kiracının seçimi ve teklifi üzerine bu işlem için satın alınmış ya da imal ettirilmiş olmalıdır.²⁰

Yasal olarak kiracı, sözleşme süresinin sonunda leasinge konu malı satın alma opsiyonuna sahiptir ve sözleşmede kiracının ödediği kiranın bir kısmı satın alma bedeli olarak belirlenmelidir; aksi takdirde credit bailden söz etmek mümkün değildir.

Birçok Avrupa ülkesinin aksine kiracıyı kiralayanın alacaklılarından korumak amacıyla sözleşmeye konu taşınır menkuller ticaret siciline tescil edilmek

¹⁹ SEKMEN, Suat. "Avrupa'ya Ülkeler Bazında Kısa Bir Bakış" **Leasing Dünyası Bülteni** Sayı:2 s.11

²⁰ KÖTELİ, Argun. **Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk Hukukunda Finansal Kiralama(Leasing Sözleşmeleri)** Kazancı Hukuk Yayınları İstanbul 1991, s.123

zorundadır. Ayrıca sözleşme süresine ilişkin düzenleme olmamasına rağmen çok kısa süreli yapılan sözleşmelerde vergisel avantajlar kullandırılmayabilir.²¹

Fransa’da finansal kiralama işlemlerinde hukuki mülkiyet esası baz alındığından her tip finansal kiralama işlemlerinde mal sahibi olan finansal kiralama şirketi kiralama konusu malı aktifinde göstermelidir.²²

1.3.4. Belçika’da Finansal Kiralama

Fransa’da olduğu gibi finansal kiralamada kiracının belli bir süre sonunda lease edilen malın satın alınması yasal olarak düzenlenmiştir. Devir aşamasına kadar leasing şirketi, malın tek malikidir. Ekonomik anlamda ise lease edilen mal, kiracıda olup bu sebepten bilançoda gösterilmesi ve amortisman ayrılması zorunludur. Finansal kiralama şirketleri de bankalar gibi gözetim altındadır.²³

1.3.5. Almanya’da Finansal Kiralama

Alman bankaları yan kuruluşlar kurarak veya bankaları kendi bünyesi içinde kurdukları bağımsız bölümler yoluyla finansal kiralama faaliyetlerini gerçekleştirmeye başlamışlardır. Özel finansal kiralama şirketlerinin faaliyetlerinin devam etmesine karşın finansal kiralama ağırlıklı olarak bankaların yan kuruluşları tarafından yürütülmektedir.

Avrupa Leasing Birliği’nin son rakamlarına göre İngiltere 2005 yılında diğer Avrupa ülkelerinden daha fazla leasing yolu ile satış yapmıştır.(55,7 milyar Euro) Almanya bu listede ikinci sırada yer almıştır. (49,2 milyar Euro) Bununla birlikte İngiltere’nin finansal kiralama sektörünün bir önceki yıllara göre % 4’lük bir büyüme oranı varken Almanya’da bu oranın %11 seviyesinde olması, Almanya’nın leasing sektöründe İngiltere’ye kıyasla daha hızlı bir gelişme gösterdiğini ortaya koymuştur.

²¹ SEKMEN, Suat. a.g.e s.11

²² Karışman, Müge. “Fransa’da Leasing” **Leasing Dünyası Bülteni** sayı: 4 s.13

²³ SEKMEN, Suat. a.g.e. s.11

Bu durum Almanya'nın İngiltere'nin yerini alarak Avrupa'nın gelecek yıllardaki leasing lideri olabileceğini akıllara getirmektedir.²⁴

1.3.6. Avusturya'da Finansal Kiralama

Finansal kiralama işlemleri Medeni Kanun hükümlerine tabi olup, bu yasanın Alman Medeni Kanunu ile temas eden birçok noktası bulunmaktadır. Finansal kiralama sözleşmeleri yapı itibariyle Almanya'dakilerle aynı olmakla birlikte düzenleme açısından kendine özgüdür. Finansal kiralama şirketleri, kiraladıkları malı kiracıya verir. Kiracı bu malı korumakla yükümlü olup oluşacak zararların riskini de üstlenir. Bilanço kayıtları ve vergilendirme konusunda Alman uygulamalarıyla benzerlik bulunmaktadır. Finansal kiralama mal yasal ve ekonomik anlamda leasing şirketinin kayıtlarındadır. Finansal kiralama şirketleri 1963 yılından beri faaliyette bulunmakta olup çoğunlukları kredi kuruluşlarının yan kuruluşları olarak da çalışmaktadırlar.²⁵

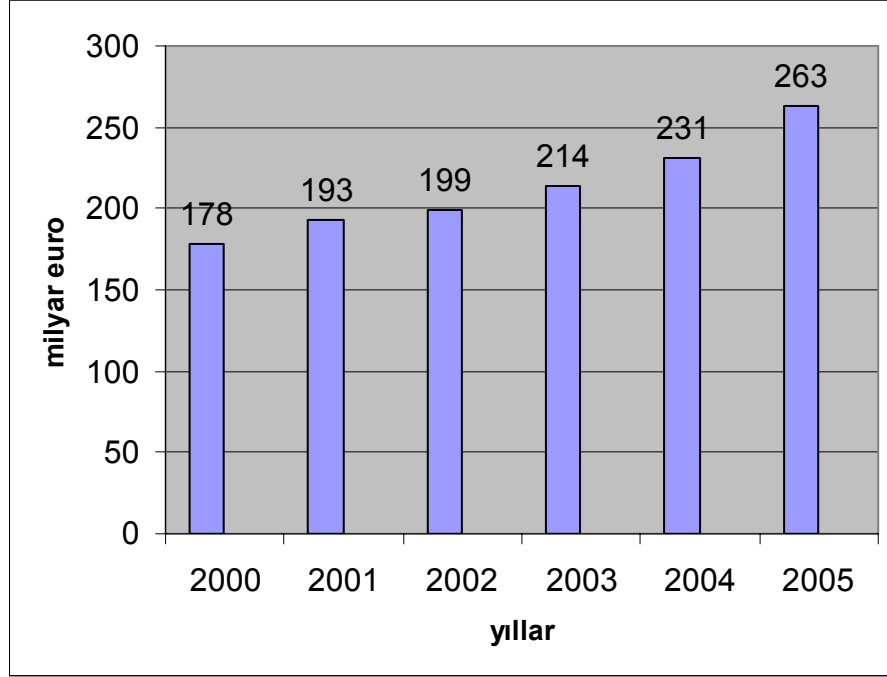
Bugün Avusturya'da gerçekleştirilen toplam yatırımların leasing payı %20'lere ulaşmaktadır. Özellikle binek araçlarda büyük bir sıçrama görülmektedir. Avusturya'da Doğu Avrupa ülkeleri ile yapılan cross border leasing, finansman alternatifini olarak özellikle kullanılmaktadır. Bunun sebebi, kiracı kadar ihracatçıya da avantajlar sağlamasıdır.²⁶

²⁴ www.kefonline.co.uk/Assets/Downlands/KEF_082006_2.pdf2/03/2007

²⁵ SEKMEN, Suat. a.g.e. s. 11

²⁶ SEKMEN, Suat. a.g.e. s. 11

Grafik 1.1 : Avrupa’da Finansal Kiralama İşlem Hacmi

Kaynak: <http://www.leaseurope.org/pages/Statistic/>

1.3.7. Japonya’da Finansal Kiralama

Japon kiralama şirketleri kiraladıkları malların üreticilerini kiracıyla aralarında bir aracı gibi kullanarak kiralama işleminde daha etkin olmayı amaçlamışlardır. Böylece başlatılan üretici programları adı verilen çalışmalarla kiralama şirketleri özellikle büro araçları pazarında büyük başarı sağlamışlardır.²⁷

Japonya’da finansal kiralama konusunda özel bir yasa bulunmamaktadır. Finansal kiralama işlemleri vergi idaresi tarafından çıkarılan tebliğler çerçevesinde yürütülmektedir. Japonya’da ithal makine ve ekipmanın kiralama uygulaması oldukça gelişmiştir. Bu gelişmede Japon kalkınma bankası ile ihracat ve ithalat bankasının finansal kiralama şirketine sağladıkları düşük faizli krediler ile çok önemli katkıları olmuştur.²⁸

²⁷ UYANIK, Senan.a.g.e., s.12

²⁸ CANSIZLAR, Doğan; ÜZELER. “ Yatırım ve Finansman Sağlamaya Yönelik Finansal Kiralama” **Maliye ve Gümrük Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu**, Yayın No: 198/287, Ankara 1995 s.67

Japonya’da 2004 yılında toplam leasing işlem hacmi 7.625,2 milyar Yen olmuştur ve bu rakam leasing işlem hacminin bir önceki yıla göre %3.4 oranında arttığını göstermiştir. 2000 yılından beri leasing marketi Japonya’da pozitif yönde bir artış göstermiştir. Sadece 2003 yılında önemsiz bir büyüme (%0.05) görülmüştür. Bununla birlikte leasingin yüzdeler oranı (leasing yöntemiyle sermaye yatırımlarının özel sermaye yatırımlarına oranı) %8.68’di ve bu oran, özel sermaye yatırımları leasingli sermaye yatırımlarından daha fazla gelişme gösterdiği için düşmeye devam etmiştir. Ekipman türlerine göre Japonya’da leasing işlem hacmine bakıldığı zaman; 2004 yılında, iletişim araçlarının kiralanmasında %24.5’luk bir artış olması, yapı malzemelerinin kiralanmasında %24.9’luk bir artış olması, fabrika ekipmanlarında %12.8’lik bir kiralama oranının olması leasing sektörünün Japonya’da dikkate şayan bir gelişme içerisinde olduğunu göstermiştir.²⁹

1.3.8. Güney Kore’de Finansal Kiralama

Güney Kore’de kiralamaya ilişkin ilk faaliyet 1972 yılında iki kamu bankası Korea Devoplement Bank ve Korea Exchange Bank ve Manufacturers Honever Trust company’nin ortaklığında Korea Industreal Leasing Company’nin kurulmasıdır. Bu şirketin faaliyetlerine başlaması ile birlikte endüstrinin gelişebilmesi için özel kanunların gerekli olduğu anlaşılmış, Kore Maliye Bakanlığının da yardımıyla hazırlanan ve 1973 yılı sonunda yürürlüğe giren “Finansal Kiralama İşlemlerinin Teşviki” isimli yasa ile artan kiralama hacmi, bu yasanın 1976’daki yeniden düzenlenmesi ile beklenin üstünde bir gelişme göstermiştir.³⁰

Güney Kore’de finansal kiralama endüstrisini teşvik etmek amacıyla 1977 yılında Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda finansal kiralamaya ilişkin hükümlerde yer almıştır. Buna göre:

- Kira bedelleri katma değer vergisinden muaf tutulmuştur.
- Bazı şartlara bağlı olarak kiracılara kira bedellerinin tümünün vergiye tabi gelirlere indirilmesi müsaadesi tanınmıştır. Böylece gelir vergisi yükümlülüğü azaltılmıştır.

²⁹ www.leasing.org.jp/english/JLA/index.html 12/03/2007

³⁰ UYANIK, Senan. a.g.e, s.16

- Çok geniş alanda faaliyet göstermelerine izin verilen finansal kiralama şirketleri teçhizat komisyonculuğundan ara finansman ve müşavirliğe kadar her alanda kiralama işleminde bulunabilmekte ayrıca hisse senetlerine aracılık ve garantitörlük de yapabilmektedirler.
- Finansal kiralama şirketlerine yabancı ortaklarına kar transferinde stopajdan muafiyet tanınmıştır.³¹

³¹ AYRIBAŞ, Filiz. **Leasing ve Türkiye Uygulaması** Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslar arası İktisat Anabilim Dalı. Ankara 1996, s. 27

İKİNCİ BÖLÜM

2. FİNANSAL KİRALAMANIN FAYDALARI VE SAKINCALARI

Finansal kiralama, yatırımcının karşısındaki alternatif bir finansman tekniğidir. Bu yüzden finansal kiralama yapmaya karar verirken, tekniğin faydaları ve sakıncaları göz önünde bulundurulmalıdır.

2.1. Finansal Kiralamanın Faydaları

2.1.1. Finansman Kolaylığı Sağlaması

Özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelere uygun finansman kolaylıkları sağlar. Orta ve uzun vadeli finansman imkanlarının sınırlı olduğu dönemlerde, bu işletmeler ihtiyaç duydukları malları, öz kaynaklarını kullanarak veya daha maliyetli yöntemler kullanmak yerine finansal kiralama yoluna başvurarak elde edebilirler. Bu durum sadece küçük ve orta ölçekli firmalara özgü değildir. Büyük ölçekli firmalar bile ellerindeki fonları başka yatırımlar yaparak değerlendirmek amacıyla finansal kiralama yöntemine başvurabilirler.

2.1.2. Riskin Sınırlı Olması

Günümüzde teknoloji büyük bir gelişme sürecine girmiştir. Her geçen gün daha gelişmiş özelliklere sahip makine teçhizatın ortaya çıkması, işletmelerin sahip oldukları makine ve teçhizatın ihtiyaçlara cevap vermemesine dolayısıyla, teknolojik bir risk ile karşı karşıya kalmasına neden olabilir.

Özellikle bilişim teknolojisindeki hızlı gelişme, edinilen varlıkların kısa bir süre içinde demode olma riskini arttırmaktadır. Finansal kiralama, kiracının bu risklerini azaltacak şekilde düzenlenebilir. Örneğin finansal kiralama sözleşmesinin cevaz vermesi kaydıyla, yeni bir model bilgisayarın çıkması durumunda eski sözleşmenin iptal edilerek mevcut bilgisayarın geri verilmesi ve sözleşmenin yenilenmesi yoluyla yerlerine yenilerinin alınabilmesi kiracı yönünden önemli bir

avantajdır. Bu durumda yeni sözleşmenin yeni bir kiralama bedeli içereceğini de belirtmek gerekir.³²

2.1.3. Esneklik Sağlaması

Ödeme planı banka kredisine göre daha esnek olduğu için kiracı kendi nakit akışına göre en uygun kira ödeme şeklini seçebilir. Hangi tarihte ne kadar kira ödeneceğini kiralayan ve kiracı birlikte belirlendiğinden bütçeleme ve nakit akışı daha sağlıklı olacaktır.³³

Bankalar veya diğer finansman kuruluşlarından daha esnek sözleşmeler düzenleyebilen kiralama şirketleri, kiracının gelir beklentilerine göre kiralama döneminin başında veya sonunda büyük ödemeler yapma, sadece belirli aylarda kira bedeli yatırma ya da zaman içinde artan basamaklı kira ödemeleri yapma gibi çok çeşitli ödeme planları hazırlayarak kiracının yatırım nedeniyle sıkıntıya düşmesini önleyebilirler.

2.1.4. Projelere %100 Finansman Sağlaması

Finansal kiralamanın önemli özelliklerinden birisi de yatırım projelerinin %100'nü finanse etme özelliğinin olmasıdır. Şirketin öz kaynaklarına dokunmadan fon ihtiyaçlarını karşılamakla beraber finansal kiralama yolu ile finanse edilen projeler, işletmelerin kredi hacmini de daraltmamaktadır.

2.1.5. İflas Karşı Güvenli Olması

İflas durumunda finansal kiralamaya konu ekipman iflas masası dışında kalır. Kiracı şirketin iflası halinde leasing yoluyla finanse edilmiş mallara el konulamaz.

³² KARA, İbrahim. "Leasing İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi (ABD Uygulaması). **Muhasebe ve Denetim Bakış** Sayı:3 Ocak 2001, s.59

³³ ÖZKAN, Tanju Köksal. **Tekstil & Teknik**. Sayı: 98 Mart 2003, s.21

Bu durumlarda yatırımcı, üretime devam edebilirken borçlarını ödeyebilmesi de kolaylaşır.³⁴

2.1.6. KDV Avantajı Sağlaması

Finansal kiralamanın en önemli avantajlarından biri de KDV oranının belirli mallarda düşük olmasıdır. Bu durum finansal kiralamanın diğer alternatif finansman tekniklerine oranla daha fazla tercih edilmesini de sağlamaktadır.

Finansal kiralama ile yapılan yatırımlarda KDV oranı, tüm makine ve ekipmanlarda %1 ticari araçlarda %8'dir. KDV'nin avantaj olup olmadığına firmanın KDV pozisyonu incelenerek karar verilir. Fatura kesmeyen ya da düşük fatura kesen firmaların (imalat ve hafriyat sektörü vb) indirilecek KDV yükü olacağı için finansal kiralama kullanması avantajlı olur.

2.1.7.İthalat İşlemleri Avantajı

Finansal kiralama işlemlerinde ithalat işlemlerinin finansal kiralama şirketinin kontrolünde gerçekleşmesi(nakliye, sigorta vb. masrafları kapsayacak şekilde kredilendirme işlemi gerçekleştirilebilir) kiracıya kolaylık ve maliyet avantajı sağlar.

2.1.8. Az Formalite Avantajı

Finansal kiralama işlemleri banka kredisine göre daha az formalite içerir. Böylece işletmeler enflasyon, kur artışı, kâr ve faiz oranı değişimleri gibi olumsuz faktörlerden korunmuş olmaktadır.

³⁴ TUĞLU, Ali ; ATİLLA, Özkan. **Finansal Kiralama Kanunu ve Vergi Kanunlarına Göre Finansal Kiralama İşlemleri**. Yaklaşım Yayıncılık Ekim 2005 s.26

2.1.9. Vergi Avantajı

Finansal kiralama yöntemi sayesinde birçok vergi avantajından faydalanılabilir. Yatırım yapan firmaların teşvik kredilerinden faydalanmak ve aşınma payları ayırarak vergi tasarrufu sağlama hakları vardır. Vergi tasarrufu sağlayabilecek karı olmayan ya da düşük kurumlar vergisi oranına sahip olan işletmeler yatırımlarının vergi tasarrufundan daha büyük, yeterli karı olan ya da daha yüksek vergi oranına sahip olan işletmelere devredebilirler. Bunun için karlı işletmenin varlığı satın alması ve karsız işletmenin de varlığı ondan kiralaması yeterlidir. Böylelikle kiraya veren firma yatırımın sahipliğini üstlenirken sağladığı vergi tasarruflarının bir miktarının düşük kira ödemeleri şeklinde kiracı firmaya transfer etmektedir. Böylelikle, her iki firma için de finansal kiralama vergi açısından faydalı olmaktadır.³⁵

2.1.10. Türlü Vergi, Resim ve Harçtan Muafiyet Avantajı

Finansal kiralamanın satımdan daha cazip hale getirilmesi amacıyla finansal kiralama sözleşmesi her türlü vergi, resim ve harçtan muaf tutulmuştur. Ayrıca Bakanlar Kurulu'na, dar mükellefiyete tabi yabancı kiralama şirketlerinin Finansal Kiralama Kanunu'nun uygulanmasından doğacak kazanç ve ücretlerinden vergi tevkifat oranlarını sıfıra kadar indirme yetkisi tanınmıştır. Bu suretle finansal kiralama şirketleri hem teşvik edilmiş hem de bu şirketlerin sağlayacakları yararların bir kısmını kira bedellerinin tespiti sırasında kiracılara yansıtarak onların da dolaylı olarak yararlanmaları sağlanmıştır.³⁶

³⁵ TÜRKO, Metin. **Finansal Yönetim**. Alfa Yayınları, Genişletilmiş Gözden Geçirilmiş 2. Baskı s.369

³⁶ KOCAAĞA, Köksal. a.g.e., s. 40

2.2. Finansal Kiralamanın Sakıncaları

2.2.1.Malın Hurda Değerinden Yoksun Kalınması

Kira konusu malın mülkiyeti kiralayanda kaldığı için kiracı, varlığın hurda değerinden faydalanamaz. Bu yüzden kira konusu malın hurda değerinin çok yüksek olacağı tahmin edilen durumlarda bu riske dikkat edilmelidir.

Özellikle enflasyonun yüksek olduğu ülkelerde, malların hurda değeri yüksek tutarlara ulaşabilmektedir. Bu nedenle hurda değerleri yüksek olan sabit kıymetleri satın almanın özellikle faaliyet kiralaması şeklindeki kiralamaya göre daha avantajlı olduğu söylenebilir. Fakat kiralama işlemi, finansal kiralama ise ve sözleşmede kiralama sözleşmesinin süresi sona erdikten sonra kiracının malı satın alacağı belirtilmişse satın almanın finansal kiralamadan daha avantajlı olduğunu söylemek kolay değildir.³⁷

2.2.2.Kiralayan Açısından Risk Doğurabilir Olması

Finansal kiralama yöntemi daha çok sermaye yapısı gelişmemiş olan firmalar tarafından tercih edildiği için riski yüksek bir yöntemdir. Büyük firmalar finansal kiralamayı alternatif finansman olanaklarıyla değerlendirip maliyeti düşük olanı tercih ederken, genellikle orta ve küçük ölçekli işletmeler bu yöntemi tercih ederler. Bu müşteri grubu ise bu riskleri beraberinde getirmektedir. Bunun sonucu olarak riski artan kiralama şirketleri, maliyetlerini daha da arttırma yoluna gitmektedir.³⁸

³⁷ KOÇ, Mehmet. **Finansal Kiralama(Leasing)**, Beta Yayınları, Mayıs 2004, s. 19

³⁸ SÖYLER, İlhami. **Mali Teşvik Uygulamaları açısından Finansal Kiralama**. Yaklaşım Yayıncılık. Ankara 2007, s. 43

2.2.3.Sözleşme Süresinin Sıkıntılara Yol Açması

Finansal kiralama sözleşmesi genellikle dört yılda feshedilememektedir. Böylece kiracı bu süre içinde kiralama konusu mala ihtiyaç duymayabilir. Bu durum kiracının hareket alanını da kısıtlamaktadır.

2.2.4.Teminat Sorununa Yol Açması

İşletmeler finansal kiralama yoluyla kullandıkları varlıkların mülkiyetine sahip olamazlar. Bu yüzden bu varlıkları borçlarına karşılık ipotek ettiremezler. Dolayısıyla borçlanırken teminat sorunları ortaya çıkar.

2.2.5. Kira Ödemelerinin Dövizle Yapılması Durumunda Kur Riski

Bu risk özellikle uluslararası leasingde görülür. Uluslararası leasingde kur riski her iki taraf için de söz konusudur. Kiraya verilen açısından temin edilen fonların ödendiği para birimi ile kira ödemelerinin yapıldığı para birimi arasındaki fark, kiracı açısından ise kira ödemelerinin yapıldığı para birimi ile kiralanan varlığın sağladığı gelir için geçerli olan para birimi arasından farktan dolayı böyle bir risk ile karşılaşılabilir.³⁹

³⁹ ÇELEBİ, Osman. “Finansal Kiralama(Leasing)”, **Vergi Sorunları**, Sayı:92, Temmuz-Ağustos 1992, s.18

III. BÖLÜM

3. FİNANSAL KİRALAMA TÜRLERİ

3.1. Faaliyet Kiralaması (Operation Leasing)

İşletme kiralaması, operasyonel kiralama olarak da adlandırılan faaliyet kiralaması, kısa süreli olan ve kiracıyı koruma yanı ağır basan bir kiralama türüdür. Kiralama süresi genelde 6 aydır. Sözleşme süresi dolduğunda sözleşme iptal edilebilir. Bu kiralama yönteminde genellikle kiracı, sözleşme süresinin sonunda malı finansal kiralama şirketine devreder; ancak bu konuda bir zorunluluk yoktur. Bu özellik faaliyet kiralamasının finansal kiralamadan daha esnek olduğunun da bir göstergesidir. Kiracının sözleşme sonunda süreyi uzatma veya malı satın alma hakları vardır. Bu tür kiralamaya daha çok otomobil veya ofis araçlarının kiralanmasında başvurulmaktadır.

Faaliyet kiralaması, işletmelerin ihtiyaç duydukları varlıklar için finansman imkanı sağladığı gibi kiralanılan varlıkla ilgili servis ve kolaylıklardan yararlanma imkanı sağlamaktadır. Bakım, onarım, servis, uzman personel yetiştirme, kurs verme gibi giderler faaliyet kiralamasında kiralayana aittir.⁴⁰

Faaliyet kiralamasının amacı, kiracının almak istediği malı finanse etmek yerine malı kullanımına sunmaktır. Bu kiralama yöntemi yatırım mallarının ekonomik ömrünü birden fazla kiracı tarafından paylaşılmasına olanak veren esnek bir kiralama hizmetidir ve yatırım mallarında uzmanlaşmış kiralama şirketleri tarafından sunulur.

Ayrıca faaliyet kiralaması, muhasebe ve vergilendirme açısından bilanço dışı bir işlem olduğundan, kiracıların sıkça tercih ettiği bir yöntem olmuştur. Sabit kıymet ihtiyaçlarını yatırım bütçesi yerine genel giderler kaleminden sağlamak isteyen işletmeler bu yöntemi tercih etmektedirler. Ayrıca faaliyet kiralaması

⁴⁰ CEYLAN, Ali. **Finansal Teknikler**, Ekin Kitapevi Yayınları., 4. Baskı, Bursa 2002, s.106

yatırımcının finansal rasyolarını etkilemediğinden aktif karlılığı ve borç/öz kaynak dengesi gözetilen firmaların faaliyet kiralaması talepleri daha fazla olmaktadır.⁴¹

3.2. Finansal Kiralama

Ülkemizde yaygın olarak finansal kiralama yöntemi kullanılmaktadır. Daha önce de değinildiği gibi finansal kiralama, kiralama konusu malın kiracı tarafından seçilip finansal kiralama şirketi tarafından bu malın finansmanın karşılandığı, ödeme koşullarının finansal kiralama sözleşmesiyle belirlendiği kiralama yöntemidir.

Bu kiralama türünde, finansal kiralama şirketi sözleşmenin ilk döneminde, kiralama konusu mala ait giderleri karşılamaya ve belli bir kar elde etmeye çalışır. Her ne kadar sözleşmeye konulacak maddelerle durum değiştirilebilirse de genellikle bu tip kiralamada kira konusu malın bakım ve sigorta giderleri kiracıya ait olmaktadır. Ayrıca kullanılan malın sözleşme süresi içinde demode olma riski de kiracıya aittir. Buna karşılık kiracı sözleşmeye koyduracağı bir madde ile bu riskten de kurtulabilir.⁴²

Finansal kiralamanın özelliklerini genel olarak şu şekilde sıralayabiliriz:

- Finansal kiralamada mal veya teçhizatı satın aldıktan sonra teslim giderleri genellikle kiracı tarafından ödenmektedir. İlke olarak teslimle birlikte ortaya çıkabilecek hasar da kiracıya ait olmaktadır.
- Kiracı malı teslim aldıktan sonra finansal kiralama şirketinin temsilcisi sıfatıyla kendi hesabına kiralanan teçhizatı muayene ettirmekle yükümlüdür.
- Kiralanan malın montajını, işletilmesini ve bakımını kiracı üstlenmektedir.
- Kiracı, kiralanan teçhizatın uygun olmayan koşullarda ve amaca aykırı olarak kullanılması halinde ortaya çıkacak zararları karşılamak durumundadır.

⁴¹ www.tbb.org.tr/turkce/duyurular/iktisat_kongresi/Ek%206%20Leasing.pdf

⁴² EROL, Ahmet. **Finansal Kiralama (Leasing)** TÜRMOB Yayınları, Sirküler Rapor Serisi, Ankara 1999, s.5

- Kiracının kiralanan teçhizatı başkasına devretmesi veya kiralaması ancak finansal kiralama şirketinin izni ile mümkündür.
- Kiralanan teçhizatı yapmayı düşündüğü herhangi bir değişiklik için leasing şirketinin iznini almak zorundadır.
- Finansal kiralama şirketi tarafından tayin edilecek üçüncü kişi kiracının onayı olmadan kiralama süresi olmadan kiralama süresi boyunca dilediği zaman teçhizatın yenileştirilmesi kullanılması ve bakımı ile ilgili olarak kontrolde bulunabilmektedir.
- Kiracı, kiralanan teçhizatı kullanmazsa bile kirayı ödemekle yükümlüdür.
- Finansal kiralama sözleşmesinde leasing şirketi üzerine olan kiralama konusu olan mal ile ilgili olarak doğan vergi, resim ve harçlar bu şirket tarafından ödenmektedir.⁴³

3.3. Finansal Kiralama İle Faaliyet Kiralaması Arasındaki Farklar

Finansal kiralama ile faaliyet kiralaması özellikleri itibariyle adeta birbirinin tersi gibidir. Her iki yöntemi birbirinden ayıran farklar şunlardır:

- Finansal kiralama orta ve uzun vadelidir. Faaliyet kiralaması genellikle kısa ve orta vadelidir.
- Kira süresinin sonunda malın değerine ilişkin risk kiracıda ise “finansal kiralama”, kiralayanda ise “faaliyet kiralaması” söz konusudur.
- Finansal kiralamada kiracı mal bedelinin tamamını ödediği için genellikle leasing döneminin sonunda malın mülkiyetini ekonomik olarak devralır. Faaliyet kiralamasında ise kiracının dönem sonunda malı satın alma gibi bir mecburiyeti yoktur.

⁴³ SÖYLER, İlhami. a.g.e., s.25

- Finansal kiralama işlemlerini genellikle banka ve finansal kiralama şirketleri yapmaktadır. Faaliyet kiralamasında ise imalatçı veya tüccarın kendisi bu işlemi gerçekleştirebilir.
- Finansal kiralamada kiralama sözleşmesi bakım ve sigorta masrafları hariç yalnızca mali konuları kapsar. Faaliyet kiralamasında ise sözleşme bakım, sigorta ve temin masraflarını kapsamaktadır.

3.4 Diğer Kiralama Türleri

3.4.1.Doğrudan Kiralama – Dolaylı Kiralama

Doğrudan kiralama, ihtiyaç duyulan yatırım malının doğrudan doğruya üretici veya satıcı tarafından kiralanmasıdır. Bu kiralama türünde anlaşılacağı üzere üretici veya satıcı ve kiralayan olmak üzere iki taraf söz konusudur. Bu nedenle, doğrudan kiralamaya “imalatçı veya satıcı leasingi” de denilmektedir.

Dolaylı kiralamada taraflar üçe çıkmaktadır. Kiralayanın, malı satın alması için gerekli fonun büyük bir bölümünü bir banka ya da kredi kuruluşundan ödünç olarak yaptığı kiralama türüdür. Ülkemizde finansal kiralama şirketlerinin banka kredisi ve özel finans kurumlarından murabaha yöntemi ile mal temin ettikleri görülmektedir. Diğer bir deyişle fon yönetiminin gerektirmesi halinde kiralama firmaları yabancı kaynaklara başvurarak dolaylı kiralama yapmak yoluna gitmektedirler.⁴⁴

⁴⁴ KELEŞ, Hamdi. **Satın Alma ve Finansal Kiralama Yöntemlerinin Karşılaştırmalı Analizi** İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Şubat 1994,s.16

3.4.2. Tam Ödemeli ve Tam Ödemesiz Kiralama

Tam ödemeli kiralama, kiralaayanın, kiracıyla düzenlediği sözleşmeye uygun olarak sadece kira bedelleri toplamının kira konusu malın satın alma bedeli, yapılan yatırımın finansman maliyeti, yönetim ve diğer giderlerini karşıladığı ve kiraya verene uygun bir miktarda getiri sağladığı kiralama türüdür. Kira bedeli, kiralaayanın hem varlığın satın alınması için gerekli fonun alınmasını hem de bu fonlara bir getiri sağlanmasını içermektedir.⁴⁵

Tam ödemesiz kiralama ise, kira sözleşmesinin feshedilmeyen dönemi içindeki kira bedelleri toplamının kiralanan varlığın maliyetini karşılamadığı kiralama türüdür. Kiralamanın başlangıç safhasındaki belirli bir süre içinde kira sözleşmesi iptal edilememektedir. Bunun nedeni kiralanan varlığın değerinin bu süre içinde tümüyle amorti edilmesinin kiralaayan tarafından beklenmemesidir. Tam ödemesiz kiralama aşağıdaki durumlarda faydalı olabilir:

- Kiralanan makinenin işletmenin faaliyetlerine uyum sağlaması konusunda belirsizlik söz konusu ise,
- Varlığı satın alabilecek nakdi veya banka kredisi imkanı yoksa,
- Gelecek dönemlerin kar tahminlerinde vergiye tabi gelirlerin yetersizliği nedeniyle vergi tasarruflarından faydalanılması beklenmiyorsa,
- Makineye ihtiyaç, nakit temini için zaman veremeyecek derecede acil ise faydalı olabilir.⁴⁶

3.4.3. Satış ve Geri Kiralama (Sale and Lease Back)

Sat ve geri kirala yöntemi, firmanın sahip olduğu malı finansal kiralama kuruluşuna satması ve aynı ekonomik şartlarla kiralamasıdır.

⁴⁵ AKGÜÇ, Öztin. **Finansal Yönetim**, Avcıol Basım-Yayın, Yenilenmiş 7. Baskı, s. 626

⁴⁶ UYANIK, Senan. a.g.e. s.23

Bu finansal kiralama yöntemi, iki nedenden ötürü gelişmiştir. Bunlardan ilki, finansman gereksiniminin fazla olduğu veya yeni kredilerin sağlanamadığı dönemlerde finansman gereksinimini gidermek için geliştirilmiştir.⁴⁷ Ülkemizde öz kaynak yetersizliğinin firmalar açısından önemli bir sorun olmasından ötürü satış ve geri kiralama önemli bir finansman kaynağı olarak karşımıza çıkar.

Bu yönteme baş vurulmasını gerekli kılan ikinci neden ise teknolojik gelişmeyi yakalamak için eldeki taşınır veya taşınmaz malların değeri düşmeden satış imkanını bulma gereksinimidir.⁴⁸

Finansal kiralama kanunu'nun 4. maddesi, leasingi dünyadaki en yaygın uygulama alanlarından biri olan ve şirketlerin işletme sermayesi ihtiyacını orta ve uzun vadeli olarak sağlayacak tek alternatif olan “satış ve geriye kiralama” tekniği konusunda bazı kuşkular yaratmaktadır. Bu nedenle satış ve geriye kiralama yönteminin açıkça tarif edildiği düzenlemelere ihtiyaç vardır.

Sat ve Geri kirala yöntemi vergi avantajlarından yararlanmak için de kullanılan bir kiralama yöntemidir. Yatırım yapan bir şirket yatırımdan dolayı vergi tasarrufu sağlayamayacaksa yatırımın mülkiyetini bir finansal kiralama şirketine devreder ve geri kiralar.

3.4.4. Brüt Kiralama – Net Kiralama (Brütte Leasing- Net Leasing)

Brüt kiralama, finansal kiralama şirketi tarafından, kiralanan varlığın bakım, onarım vb. masrafları ile vergi resim ve harçlarının ödendiği kiralama türüdür.

Kiralanan varlığın kullanımıyla ilgili tüm giderler kiracıya ait ise ve kira bedelleri içinde varlığın bakım giderleri bulunmuyorsa bu tür kiralamalar net kiralama olarak ifade edilir. finansman kiralaları genellikle net kiralama olarak düzenlenir.

⁴⁷ YÜCETAŞ BORAN, Nazan.; KURDOĞLU, Sedat. “Finansal Kiralamanın Muhasebeleştirilmesi ve Vergisel Boyutu” **Vergi Sorunları**, :Sayı 142, Temmuz 2000, s.115

⁴⁸ YÜCETAŞ BORAN, Nazan; KURDOĞLU, Sedat. a.g.e.,115

3.4.5. Kaldıraçlı Kiralama (Leveraged Leasing)

Kaldıraçlı kiralama kredili veya dolaylı kiralama olarak da adlandırılmaktadır. Çok büyük miktarda finansman kaynakları gerektiren finansal kiralama durumlarında, finansal kiralama şirketinin kiralama konusu malı satın almak amacıyla gerekli olan fonları başka bir kredi kurumundan sağladığı finansal kiralama yöntemidir.⁴⁹

Bu tür işlemlerde finansal kiralama şirketinin yaptığı finansal destek ise genellikle yatırım tutarının %20'si ile %40 'ı arasında değişmektedir. Zaten kaldıraçlı kiralamanın özelliği az miktarda parayı riske atarak yüksek maliyetli bir malın sahiplik haklarının ele geçirilmesidir.

Bu kiralama yönteminde finansal kiralama konusu olan mal, krediye karşılık birinci dereceden rehinlidir. Kira bedelleri ve yatırımcı şirkete verilen avantajlar, ilgili kuruluşlar için borca karşılık güvence oluşturmaktadır. Kiralayanın mali aracı kurumundan aldığı borcun anapara ve faiz ödemeleri kiracının ödediği taksitlerle karşılanmakta ve kullanılan borcun vadesi ile kiralama dönemi arasında paralellik bulunmaktadır.

3.4.6. Kapalı ve Açık Uçlu Kiralama

Kapalı uçlu kiralamada, finansal kiralama konusu mal, sözleşme süresi sonunda kiraya verene devredilir. Hurda değerle ilgili tüm riskler kiraya verene aittir ve kiracının mala sahip olma olanağı yoktur.

Açık uçlu kiralamada ise finansal kiralama konusu malın mülkiyeti sözleşmede önceden belirlenen hükümler çerçevesinde kiracıya bırakılabilir.

⁴⁹ YÜCETAŞ BORAN, Nazan; KURDOĞLU, Sedat. a.g.e.115

3.4.7. Vergi Kiralamaları(Tax Based Lease)

Geçerli vergi kanunlarına göre, kiracı veya kiralayana en yüksek oranda vergi tasarrufu sağlayacak şekilde hazırlanan finansal kiralama sözleşmeleridir.

3.4.8. Trampa Kiralama (Swap Leasing)

Finansal kiralama konusu malın bakım ve onarım masrafından korunabilmek ve bu yüzden ortaya çıkabilecek zaman kaybından korunabilmek için kiracıya söz konusu malları değiştirme olanağı veren finansal kiralama türüdür.

Finansal kiralamaya konu malların teknolojik gelişmeden dolayı yenisiyle değiştirilmesi halinde “iyileşen finansal kiralama(upgrade leasing)” söz konusudur.⁵⁰

3.4.9. Yüzde Kiralamaları (Percentage Leasing)

Kiralayanın kendisini enflasyon riskine karşı korumak amacıyla yaptığı finansal kiralama türüdür. Bu kiralamada, kiracı kira bedellerine ilave olarak bir önceki dönem gelirlerinin hesaplanan belli bir yüzdesini kira olarak öder. Kiracının kar seviyesi, önceden belirlenmiş minimum kar seviyesinin üstüne çıktığı zaman kiracıdan ek ödeme talebinde bulunulur.

3.4.10. Alt Kiralama (Sublease)

Kiracının kiraladığı bir varlığı kiralama sözleşmesinde hüküm olmak ve kiralama süresi içinde kalmak koşulu ile üçüncü bir kişiye kiralamasıdır.(Türkiye muhasebe standardı kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi 2. madde)

⁵⁰ TUĞLU, Ali; ATILLA, Özkan. a.g.e., s.36

3.4.11. Yurtiçi Kiralama (Domestic Leasing)

Sözleşmeye taraf olan kiracı ve kiralayanın yurtiçinde bulunduğu, ihtiyaç duyulan yatırım malının yurtiçinden veya dünyanın herhangi bir yerinden finansal kiralama şirketi tarafından satın alınarak kiralandığı kiralama türüdür. Yurt içi finansal kiralama malın ithal edilme durumuna göre ikiye ayrılır:

3.4.11.1. İthalatsız Yurtiçi Kiralama

Kiralama konusu malın yurtiçinden temin edilmesi durumunda söz konusu olan bir kiralama türüdür. Kiracı yatırım malını seçer, fiyat ve teslim şartlarını belirleyerek anlaşma imzalar, finansal kiralama şirketine başvurur, şirket gerekli araştırmaları yaparak teklif verir, finansal kiralama sözleşmesi imzalanır, şirket mal bedelini satıcıya öder, mal kiracıya teslim edilir. Kiracı sözleşmede belirlenen süre boyunca kira öder, kira süresinin sonunda mala sahip olabilir veya malı iade ederek sözleşmeyi sona erdirebilir ya da sözleşmenin daha uygun koşullarla sürmesini sağlayabilir.

Yurtiçi kiralamanın bu türünde genellikle dört taraf vardır:

1. Yatırımcı
2. Leasing kuruluşu
3. Türkiye’de faaliyet gösteren satıcı
4. Leasing kuruluşunun ön gördüğü durumlarda teminat kurumudur.⁵¹

⁵¹ CEYLAN, Ali. a.g.e., s,97

3.4.11.2. İthalatlı Yurtiçi Kiralama

İthalatsız yurtiçi kiralama yöntemiyle benzer olmakla beraber aralarındaki fark, satıcının yurt dışında olmasıdır.

3.4.12. Uluslararası Kiralama

Uluslararası kiralama, yurtdışındaki finansal kiralama şirketi tarafından finansal kiralama işlemlerinin yürütüldüğü bir yöntemdir. Buna göre yurtdışındaki finansal kiralama şirketi malı satın alır ve başka ülkedeki kiracısına gönderir. Kiracı da kiraları yurtdışındaki finansal kiralama şirketine öder. Yerli finansal kiralama şirketi, bu işlemlerde aracılık rolü üstlenir.

İlk örneği ABD’de uygulanan, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra gelişip özellikle petrol bunalımı nedeniyle birçok ülkede ortaya çıkan kriz, işletmelerin gelecek dönemlerine ilişkin talep ve tahminlerinde güvenlerini kaybetmelerine ve genel bir belirsizliğin doğmasına sebep olmuştur. Bu güvensizlik ortamı yatırımları azaltmıştır. Uluslararası kiralama, bu dönemde özellikle uçak gemi petrol gibi büyük ve uluslararası iş yapan yatırımlarla başlamış sürekli gelişmiştir.⁵²

Uluslararası kiralamanın en önemli avantajı vergi tasarrufu sağlamasıdır.

Uluslararası kiralama işlemlerinde uzmanlaşan kiraya veren şirketlerin pazarları oldukça geniş olduğundan çeşitli ülke piyasalarında ki gelişmelere bağlı olarak girişimlerini düzenlemek, fırsatları değerlendirebilmek imkanları vardır.

Firmalar, ellerindeki hurda araç ve gereçleri diğerlerinden daha kolay ve daha pahalı olarak elden çıkartma olanağına sahiptirler.

Varlığın sahipliliğinin kiraya verende kalması ve kira bedellerinin ödenmemesi durumunda kiraya verenin varlık üzerindeki haklarının daha fazla olması, kiraya verenin riskini azaltmaktadır.

⁵² <http://www.megabilim.com/content/view/268/39/12/04/2007>

Birçok ülkenin borçlanabilmesi IMF gibi uluslar arası finans kuruluşları tarafından sınırlandırılmaktadır. Kiralama yoluyla kaynak sağlama ise bu denetimden kaçma olanağı sağladığı için bu ülkelerce tercih edilen bir yöntem olmuştur.

Coğrafi, sosyal, kültürel, politik ve ekonomik farklılıkları içermesi uluslararası kiralamanın karmaşık ve anlaşılması zor bir konu olmasına sebep olmaktadır. Farklı vergi uygulamaları, değişik defter tutma teknikleri, ulusal para birimlerinin birbirlerine çevrilmeleri sorunların başlıca kaynaklarıdır.⁵³

Finansal kiralama işlemlerini uluslararası bir düzeyde düzenleyen yasaların yapılmaması, kiralamanın farklı ülkelerde farklı şekillerde algılanmasına sebep olmaktadır.

3.4.13. Gayrimenkul Kiralaması

Arsa, arazi, bina gibi varlıkların kiralanmasını ifade eden bir kiralama türüdür.

Mevcut yasal yapı çerçevesinde gayrimenkullerin finansal kiralama kapsamına girmesinde yasal açıdan bir sınırlama söz konusu değildir. Ancak finansal kiralama şirketleri gayrimenkul kiralaması yapmayı tercih etmemekte idi. Çünkü; gayrimenkuller için tespit edilen amortisman oranının düşüktü; ayrıca VUK'da yapılan değişiklikten önce idari binalar genellikle % 2 fabrika binaları da %4 amortismanına tabi idi. Bir finansal kiralama firması yasal süresi olan 4 yıl boyunca en çok %8–16 kadar bir amortisman gideri oluştururken gelirinin tamamını bu dönemlerin ilk yıllarında kayıtlarına almakta ve önemli bir vergi yükü ile karşılaşmaktaydılar.⁵⁴ Ancak bu sorun VUK'da yapılan değişiklikle giderilmeye çalışılmıştır. Çünkü VUK'da yapılan değişiklikle artık kiracılar amortisman

⁵³ <http://www.genbilim.com/content/view/1923/89/> 12/04/2007

⁵⁴ UÇAK, Cemalettin. "Gayrimenkul Leasingi Niçin Gelişmiyor" **Vergi Dünyası**, Sayı:219, 1999, s.28

ayırmaktalar. Bu durum da finansal kiralama şirketlerinin vergi yükünü ortadan kaldırmış böylelikle gayrimenkul kiralaması yaygınlık kazanmıştır.

3.4.14. Ortaklık Kiralamaları (Joint Venture Leases)

Ekipmanın pahalı olması sebebiyle tek kişinin kiralama sözleşmesinin yükümlülüklerini yerine getiremeyeceği durumlarda birkaç kişi ya da kurumun bir araya gelerek yatırıma ortak olarak gerçekleştirdikleri kiralama türüdür. Bu çeşit kiralama, tüm sorumluluğu üstlenecek birden çok esas borçlu tercih eden bankalar tarafından kullanılmaktadır.⁵⁵

⁵⁵ ŞAHİN, Abdülkadir. **Yatırımların Finansmanında Finansal Kiralamanın Rolü ve Banka Kredisi İle Karşılaştırılması Analizi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Para- Banka Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1995, s. 16

IV. BÖLÜM

4. 3226 SAYILI FİNANSAL KİRALAMA KANUNU ÇERÇEVESİNDE FİNANSAL KİRALAMA

4.1. Finansal Kiralamanın Türk Hukukunda Düzenlenmesi

1930’larda ABD’de ortaya çıkıp İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra Avrupa’da tanınmaya başlayan finansal kiralama, Türkiye’de ancak çok sınırlı bir biçimde 1977’li yıllarda tanınmaya başlanmıştır.

Finansal kiralamanın ülkemizde tanınmaya başlaması, faiz düzenini reddeden Arap ülkeleri ile ekonomik ilişkileri yoğunlaştırma çabasının artmasıyla mümkün olmuştur. Faize dayalı kredi sistemi ile çalışmak istemeyen Arap ülkeleri ile ilişkilerinin ancak bu yolla kurulabileceği düşünülmüş, nitekim bunun ilk denemesi de 1977 yılında büyük bir sınai kuruluşunun yatırım kredi gereksinmesinin bir Arap bankası tarafından karşılanmasında yapılmıştır.⁵⁶

Ülkemizde “kar ve zarara katılma hesabı akdi” karşılığında gerçek ve tüzel kişilerin yaratacakları fonlar ile “özel finans kurumları” kurulması 1983 yılında (83/7506 sayılı) kararname ile kararlaştırılmış, bu kurumların topladıkları fonları “yatırım ekipmanları temin edilmesinde, bu ekipmanların firmalara taksitle satılmasında veya kiraya verilmesinde kullanabilecekleri belirtilmiş, dolayısıyla, açık olmamakla beraber finansal kiralamaya değinilmiştir.

1984 yılında, bu kurumların tesisine yönelik “Özel Finans Kurumları Hakkında (83/750 sayılı) Kararname eki Karara İlişkin Tebliğ’de finansal kiralama, mal ve hizmet üretimine yönelik teçhizatın mülkiyeti kurumda kalmak koşulu ile sözleşme serbestisi dahilinde işletmelere kiraya verilmesidir.” diye tanımlanmıştır. Finansal kiralama kavramının mevzuatımıza bu şekilde girmesinden sonra ihtiyaç duyulan düzenleme, hukukumuzda 10.6.1985 tarih ve 3226 sayılı finansal kiralama kanunu ile yapılmıştır. Böylece finansal kiralama, Türk hukukunda “finansal

⁵⁶ KUNTALP, Erden. a.g.e. s.3

kiralama sözleşmesi adıyla bağımsız bir sözleşme tarzında pozitif bir düzenlemeye kavuşmuş bulunmaktadır.⁵⁷

Ayrıca Finansal Kiralama Kanunu'nun 7, 10 ve 30. maddelerinde öngörülen üç ayrı yönetmelik, kanunda belirtilen sürenin sonunda yani 28.9.1985 tarihinde yayımlanmıştır. Bu yönetmeliklerden ilki, Bakanlar Kurulu'nca çıkarılan 11.9.1985 tarih ve 85/9860 sayılı "Finansal Kiralama İşlemlerinde Süre ve Sınırın Tespitine Dair yönetmelik" olup, bu yönetmelik, 6.6.1992 tarih ve 92/3170 sayılı "Finansal Kiralama İşlemlerinde Süre ve Sınırın Tespitine Dair Yönetmelik" olarak değişmiştir. İkinci yönetmelik Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığı'nca hazırlanan "Finansal Kiralama İşlemlerinde Bulunacak Şirketlerin Kuruluş ve Şube Açmaları İle Denetlenmelerine Dair Yönetmelik olup bu da yerini sonraki tarihli "Finansal Kiralama Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik'e bırakmıştır. (Bu yönetmeliğin yerini 10.10.2006 tarihinde yayımlanan "Finansal Kiralama, Factoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik" almıştır. Kanunun gördüğü üçüncü yönetmelik ise Maliye ve Gümrük Bakanlığı'nca çıkarılan "3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu Hükümlerine Göre Kiralama Konusu Edilen Malların Gümrük Vergi ve Resimlerinin Teminata Bağlama Usul ve Esaslarını Gösterir Yönetmelik'tir. Diğer iki yönetmeliğin aksine bunda herhangi bir değişiklik yapılmadığı gibi bunun yerini alan başka bir yönetmelik de çıkarılmamıştır. Böylece Türk Hukuku'nda finansal kiralama kanun ve yönetmelik hükümlerinden oluşan bir hukuki düzenlemeye kavuşturulmuş bulunmaktadır.⁵⁸

4.2. Finansal Kiralama Kanunu'nun Amacı

3226 sayılı FKK.'nın 1. maddesi hükmüne göre; "Bu kanunun amacı, finansman sağlamaya yönelik finansal kiralamayı düzenlemektir."denilerek finansal kiralamanın amacı belirtilmiştir.

⁵⁷ ONURSAL, Erkut. "Finansal Kiralama Yeterince Bilinmiyor" **Dış Ticaret Dergisi**, Sayı:21 Nisan 2001, s. 5

⁵⁸ KOCAAĞA, Köksal. a.g.e.,s.58

Bu maddeden de Finansal Kiralama Kanunu'nun, işletme ya da girişimcinin kendi öz varlığını kullanmadan ya da mevcut kredi imkânını tüketmeden işletmesinde ihtiyacı olan bir yatırımı bir bütün olarak tek bir kalem halinde gerçekleştirebilmesini amaçladığı görülmektedir.

4.3. Finansal Kiralama Sözleşmesi

4.3.1. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Tanımı

Finansal kiralama sözleşmesi; kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü kişiden satın aldığı veya başka suretle temin ettiği bir malın zilyetliğini her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartı ile kira bedeli karşılığında kiracıya devredilmesini öngören bir sözleşmedir.⁵⁹

Tanımın öğelerine göre, finansal kiralama şirketi, kiracı tarafından seçilen bir malı satın alacak ve sahipliği kendisinde kalmak üzere kullanım hakkını kiracıya bırakacaktır. Malın kullanımı konusunda yasa herhangi bir sınırlama getirmemektedir. Kiracı malı kendisine yarar sağlayacak her türlü biçimde kullanabilir. Bu durum, zilyetlik hakkının kiracıya bırakılmasının bir gereği ve sonucudur.⁶⁰

4.3.2. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Konusu

Sözleşmeye taşınır veya taşınmaz mallar konu olabilir. Patent gibi fikri ve sınai haklar bu sözleşmeye konu olamazlar.⁶¹

⁵⁹ FKK. md. 4

⁶⁰ EROL, Ahmet. a.g.e, s.12

⁶¹ FKK. md. 5

Finansal kiralamaya konu olan başlıca mal grupları:

İnşaat makine ve donanımları
Her türlü tezgah ve üretim makineleri
Ticari araçlar
Bilgisayarlar ve bilgi işlem üniteleri
Santraller ve haberleşme cihazları
Elektronik ve optik ekipmanlar
Tıbbi cihazlar
Komple fabrikalar
Komple otel, hastane ve büro donanımları
Kara, hava ve deniz nakil vasıtaları

Ülkemizde 3226 sayılı FKK'nın gerekçesinde finansal kiralama konusu malların yatırım malları ile sınırlı tutulmak istendiği görülmektedir. FKK'nın 1. maddesinde işletmelerin sabit kıymet ihtiyacının karşılanmasından, 4. madde gerekçesinde kirayı kabul edenin işletmesi için ihtiyaç duyduğu mal veya mallardan, 5. madde gerekçesinde işletmenin sabit değerlerinin taşınır veya taşınmaz olabileceğinden söz edilmektedir. Bu durumda yatırım mallarının yanı sıra örneğin üzerinde fabrika bulunmayan bir taşınmazın yahut dayanıklı tüketim mallarının – buzdolabı, çamaşır makinesi, televizyon- ya da ev eşyalarının – yemek odası, misafir odası takımı- 3226 sayılı yasa kapsamında kiralama konusu olmasının tek dayanak noktası kanunun amacının “finansman sağlamaya yönelik olduğu” şeklindeki 1.maddesidir.⁶²

Ayrıca FKK'ya göre; asli niteliği bozulmadan iadesi mümkün olan bir malın herhangi bir şekilde mütemmim cüzü veya teferruatını teşkil etmeyen ve sarf malzemesi niteliğinde olmayan mallar, finansal kiralamaya konu olabilmektedir. Buna göre, örneğin: söz konusu Kanun kapsamında kiraya verilecek bir gayrimenkulün döşenmesi amacıyla satın alınacak halılar binanın teferruatı niteliğini

⁶² REİSOĞLU, Seza. “Finansal Kiralama Sözleşmeleri ve Uygulama Sorunları”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı:48, 2004, s.48

taşıyacağından, finansal kiralamaya konu olmayan halının tesliminde ise genel oranda KDV uygulaması gerekmektedir.⁶³

4.3.3. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Süresi

Finansal kiralama sözleşmeleri 4 yıllık bir süre için hazırlanır. Teknolojik ömürleri, yararlanma süreleri kısa olan mallarda sözleşme süresi 2 yıldan kısa olmamak koşuluyla, 4 yıldan kısa düzenlenebilir. Sözleşme süresi 4 yıldan kısa olacak mallara ilişkin liste 10.10.2006 tarih ve 2631 sayılı resmi gazetede yayınlanan yönetmelik ile yenilenmiş olup, sözleşme süresi 2 yıldan kısa olmamak kaydı ile 4 yıldan kısa süreli sözleşme düzenlenebilecek olan mallara ilişkin listenin son hali ile BDDK sitesinde 29.12.2006 tarihinde yayımlanmıştır.

Sözleşme süresi iki yıldan az olmamak üzere dört yıldan kısa olabilecek mal grupları;

- Bilgisayar ve çevre birimleri,
- Turizm şirketlerinin, pazarlama şirketlerinin, sürücü eğitimi vermek amacıyla sürücü kurslarının, kargo şirketleri ile bünyesinde dağıtım ve pazarlama birimi bulunan şirketlerin bu faaliyetleri gerçekleştirmek için kiraladıkları otomobiller,
 - 1600 cc ve altı otomobiller, panelvan tipi motorlu taşıtlar, minibüsler, midibüsler ile kamyonetler, hafif ticari araçlar,
 - Turizm şirketlerinin kiraladıkları veya hazır gıda ürünlerinin şehir içi dağıtımında kullanılan motosikletler,
 - Hava araçları (Sınır ötesi finansal kiralama işlemleri dahil),
 - Otobüsler,
 - Kamyonlar, çekiciler ve çekicilere takılmak suretiyle kullanılan römork, dorse ve treylerler,
 - Yük gemileri,

⁶³ ONURSAL, Erkut. a.g.e., s. 5

- Teşhis ve tedavide kullanılan cihaz ve ekipmanlar, tıbbi laboratuvar cihaz ve ekipmanları(Sınır ötesi finansal kiralama işlemleri dahil),
- Fotokopi makineleri ve faks cihazları, tarayıcılar(scanner), yazıcı ve plotterlar,
- Fotoğrafçılıkta kullanılan baskı ve banyo makineleri,

İş Makineleri

- Yoldışı Nakliye Makineleri: Transmikser, iş makinesi veya ekipmanını taşıyan yol dışı araçlar. (sondaj makinesi, köprü altı bakım platformu, kendi yürür beton pompası)
- Kaldırma Makineleri: Forklift, her tür vinç.
- Kazıma ve Yükleme Makineleri: Ekskavatör, yükleyici, kanal kazıcı, tünel açma makineleri, asfalt kazıma makineleri.
- Kazıma-Taşıma ve Serme Makineleri: Dozer, skreyper, greyder.
- Sıkıştırma Makineleri: Silindir, kompaktörler, keçi ayakları, tokmakları.
- Asfalt ve Beton Üretim ve Serme Makineleri: Asfalt plenti, finişer, çekilir tip beton pompası, beton santrali
- İş makineleri ile birlikte kullanılan kırıcı ve deliciler.

Tarım Makineleri

- Kulaklı ve diskli pulluklar,
- Döner diskli ve döner kulaklı pulluklar,
- Kuyruk milinden hareketli toprak işleme makineleri ve motorlu çapalar,
- Diskli tırmıklar,

- Kltvatrler,
- Tesviye küreği,
- Pnömatik ve kombine ekim makineleri,
- Ekim makineleri (Gübre atma düzeni olmayan),
- Mekanik tek dane eken ekim makineleri,
- Dikim makineleri,
- Mineral gübre dağıtma makineleri,
- Organik gübre dağıtma makineleri,
- Sapdğer harman makineleri,
- Çayır biçme makineleri,
- Ot tırmıkları,
- Balya makineleri,
- Toplamalı saman yapma makineleri,
- Silaj makineleri,
- Orak makineleri,
- Biçer bağlarlar,
- Pancar ve patates sökme makineleri,
- Kombine patates ve pancar hasat makineleri,
- Bierdverler,
- Pamuk toplama makineleri,
- Sap parçalama makineleri,
- Ağaç silkeleme makineleri,
- Her türlü harman ve hasat makinesi,
- Her türlü traktör,
- Her türlü motopomp,

- Yakıt ve yağmurlama boruları römorku,
- Tarımda kullanılan her türlü pompa
- Tarımda kullanılan her türlü jeneratör

Otomatik para çekme makineleri (ATM), POS cihazları

4.3.4. Finansal Kiralama Bedeli Ve Ödeme Dönemleri

FKK'nın 6. maddesinde kira bedeli ve ödeme dönemlerinin sözleşmenin taraflarınca belirlenebileceği ve bu bedellerin sabit veya değişken olarak saptanabileceği hükmü yer almaktadır. Kiralama bedelinin nasıl saptanacağına ilişkin kanunda her hangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak finansal kiralama taksitlerinin şu dört unsuru kapsamı gerekmektedir:

- Finansal kiralama konusu malın finansmanı için kullanılan sermayenin iadesi,
- Kiralama konusu sermayenin faizi,
- Finansal kiralama şirketinin bu işlem için kullandığı giderler,
- Finansal kiralama şirketinin kiralama konusu malın kullanımından beklediği kar.⁶⁴

Ayrıca aynı kanun maddesinde yurtdışından finansal kiralama yapılması durumunda da yıllık kiralama bedelinin 25.000 ABD doları karşılığı Türk lirasından daha az olamayacağı öngörülmektedir.

4.3.5. Finansal Kiralama İşlemlerinin Şekli Ve Tescili

FKK'nın 8. maddesinde finansal kiralama işlemlerinin şekli ve tesciline ilişkin hükümler yer almaktadır. Bu maddeye göre "sözleşmenin düzenleme şeklinde noterlikçe yapılır". Kanunda öngörülen bu koşul, sözleşmenin geçerlilik koşulu olup, bu koşulu uyulmaması halinde finansal kiralama ilişkisi kurulmamış olacaktır.

⁶⁴ KÖTELİ, Argun. a.g.e., s.214

Ayrıca aynı maddede “taşınır mala dair sözleşme kiracının ikametgahı noterliğinde özel sicile tescil edilir. Taşınmaz mala dair sözleşme, taşınmazın bulunduğu tapu kütüğünün beyanlar hanesine, gemilere ait sözleşmeler ise gemi siciline şerh edilir.” hükmü yer almaktadır. Bu hükmün amacı, üçüncü kişilerin mal üstündeki hak iddialarının ortadan kaldırılmasıdır.

Yurt dışında yerleşik kiralayan şirketlerle yapılan sınır ötesi finansal kiralama işlemlerinde ise kiralayan şirketin Türkiye’de şubesi yoksa, sözleşmelerin Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı’nın bağlı bulunduğu Bakanlıkça tescil edileceği hükme bağlanmıştır. Ancak 01.11.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 168 inci maddesinin (C) fıkrasının (b) bendi uyarınca; 3226 sayılı FKK’da yer alan “Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı’nın bağlı bulunduğu Bakanlık” ibareleri “Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu” olarak değiştirilmiştir. Bu amaçla, yurtdışından yapılacak finansal kiralama işlemlerine ilişkin sözleşmelerin bundan böyle BDDK tarafından tescil edilmesi gerekmektedir. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun 02.02.2006 tarih ve 1791 sayılı Kararı uyarınca, söz konusu tescile ilişkin izinlerin kurum başkanlık makamının olmasına istinaden tesis edileceği karara bağlanmıştır.⁶⁵

4.3.6. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Tarafları

Finansal kiralama sözleşmelerinde kiralayan (leasing veren lessor) ve kiracı (leasing alan lesee) olmak üzere iki taraf bulunmaktadır. Kiralama konusu yatırım malının üretici veya satıcı da taraf gibi görünse de malın finansal kiralama şirketine satılmasından sonra bu kişi devreden çıkmaktadır. Zaten finansal kiralama sözleşmesi esas olarak kiracıyla kiralayan arasındaki ilişkiyi düzenlemeye yöneliktir. Taraflara ait özellikleri ayrıntılı bir şekilde inceleyelim.

⁶⁵ <http://www.bddk.org.tr/turkce/mevzuat/sinirotesi/Usul%20ve%20Esaslar.doc>13/04/2007

4.3.6.1. Finansal Kiralama Şirketi (Kiralayan)

4.3.6.1.1.Finansal Kiralama Şirketlerinin Hukuki Yapısı ve Kuruluşu

Finansal kiralama şirketlerinin kuruluşuna dair ön izin verilme şekil ve şartlarını belirleyen 28 Nisan 1992 tarihli, 21212 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “ Finansal Kiralama Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik” yürürlükten kaldırılarak yerine 10/10/2006 Tarih ve 26315 Sayılı “Finansal Kiralama, Factoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik” yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik, finansal kiralama, factoring ve finansman şirketlerinin, kuruluş ve faaliyet izinlerine, ana sözleşme değişiklikleri ve hisse devirlerine, yöneticilerine, düzenleyecekleri sözleşmelere, işlem sıralarına, faaliyet izinlerinin iptaline, birleşme, devir, bölünme ve tasfiyelerine, muhasebe, raporlama ve denetimlerine ilişkin esas ve usulleri düzenlenmiştir. Söz konusu şirketlerin, birleşme, devir, bölünme, tasfiye, kuruluş, yurtiçinde ve yurtdışında şube ve temsilcilik açma, yurtdışında kurulu şirketlerin Türkiye’de temsilcilik açma, ana sözleşme değişikliği ve hisse devirleri, yönetmelikte, BDDK’nın iznine bağlanmıştır.

Bu yönetmeliğe genel olarak bakacak olursak, finansal kiralama şirketlerinin kuruluş şartları:

- Anonim şirket şeklinde kurulmaları,
- FKK’nın 11 maddesinde belirtilen tutardan az olmaması (yürürlükte bulunan FKK’ya göre bu tutar 1000 YTL, BDDK’ya göre 5.000 YTL),
- Hisse senetlerinin tamamının nama yazılı ve nakit olarak çıkarılması,
- Ticaret unvanında “finansal kiralama şirketi” ibaresinin yer alması,
- Ana sözleşmelerinin ilgili mevzuat hükümlerine uygun olması,
- Kurucularının bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinde sayılan şartları taşıması,
- Kurucularının tüzel kişi olması hâlinde Kurumun etkin denetimini engellemeyecek şeffaf ve açık bir ortaklık yapısının olması şartları gerekmektedir.

İlgili yönetmeliğin 7/5 maddesine göre faaliyet izninin alınmasını müteakip bir yıl içinde faaliyete geçmeyen şirketlerin izni BDDK'ca iptal edilmektedir.

Yabancı finansal kiralama şirketlerinin Türkiye'de şube açması için gerekli şartlar ise;

Eğer şirket, Türkiye'de ilk şubesini açıyorsa öncelikle Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun ön izni gerekmektedir.

Yabancı finansal kiralama şirketinin de tıpkı Türk şirketlerde olduğu gibi FKK'da belirtilen tutardan az olmaması kaydıyla ödenmiş sermayeye sahip olması gerekmektedir.

İradî tasfiye haricinde faaliyet izni kaldırılmış veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devredilmiş bankalarda veya 5411 sayılı Bankacılık Kanununun yürürlüğe girmesinden önce fona devredilmiş olan bankalarda doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on ve daha fazla paya sahip olmaması veya kontrolü elinde bulundurmaması (aynı yönetmeliğin 4/b maddesi) aranacak diğer bir şarttır.

Yabancı finansal kiralama şirketinin kendi ülkesinde üç yıldan az olmamak kaydıyla faaliyette bulunması zorunluluğu da bulunmaktadır.

4.3.6.1.2. Finansal Kiralama Şirketlerince Yapılması Mümkün Olmayan İşlemler

Finansal Kiralama, Factoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik'in 22. maddesinde, finansal kiralama şirketlerinin yapamayacakları iş ve işlemler şu şekilde belirtilmiştir:

a) Ana faaliyet konuları dışında faaliyette bulunamazlar,

b) Teminat mektubu veremezler,

c) 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre menkul kıymet ihracı ile uluslararası piyasalardan ödünç para alınması dışında mevduat veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı para toplayamazlar, şeklinde belirtilmiştir.

4.3.6.1.3. Finansal Kiralama Şirketlerinin Denetimi

İlgili yönetmeliğin 26. maddesinde finansal kiralama şirketlerinin, BDDK'nın yerinde denetim yapmaya yetkili meslek mensupları tarafından denetleneceği belirtilmiştir. Ayrıca şirketlerin BDDK'nın denetim yapmaya yetkili meslek personeline istenecek her türlü bilgi ve belgeyi vermek, defter ve belgelerini ibraz etmek ve incelemeye hazır tutmak zorunda olduğu da ifade edilmiştir.

Ayrıca 26. maddeye göre, finansal kiralama şirketlerinin genel kurullarına sunulacak yıllık bilançoları ve gelir tablolarının, kurumca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde ve kurulca uygun görülen bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmesi şarttır.

4.3.6.1.4. Finansal Kiralama Şirketlerinin Hak ve Borçları

Kiralayan, sözleşme süresi sonuna kadar malın mülkiyetine sahiptir. Bu husus 3226 Sayılı Yasanın 9. maddesinde *Finansal kiralama konusu malın mülkiyeti kiralayana aittir* şeklinde açıklanmış, nedense 17/1. maddede aynen tekrar edilmiştir.

Yargıtay (HGK, 31.01.2001, 10-1789, 2001/6, YKD Temmuz 2001, sh.976) *Her ne kadar 9 ve 17. maddelerde finansal kiralama konusu malın mülkiyetinin kiralayan şirkete ait olduğu belirtilmiş ise de, her iki maddenin gerekçesinde görüldüğü üzere finansal kiralama nesnenin mülkiyetinin kiralayan şirkete bırakılmasındaki amacın kira bedellerine karşı bir teminat niteliği taşıdığı kabulü gerekir .demektedir.*⁶⁶

Ayrıca, finansal kiralama şirketinin borçları aşağıda sıralayabiliriz:

- **Kiralama konusu malın üçüncü kişiye devredilmeme borcu:** FKK.
Madde 18 uyarınca sözleşmede aksi görülmemişse finansal kiralama konusu

⁶⁶ REİSOĞLU, Seza. a.g.e., s.57

mal üçüncü bir kişiye devredilemez. Sözleşmede devir söz konusu yapılmışsa bu durumda devir başka bir finansal kiralama şirketine yapılır.

- **Finansal kiralama konusu malı sigorta ettirme borcu:** FKK madde 17/1 uyarınca finansal kiralama konusu mal kiralayan tarafından sigorta ettirilir. Bunun sebebi kira konusu mal zarar ve ziyana uğradığında finans şirketinin ödediği kısmen ya da tamamen teminatsız kalacaktır. Kiralayan malı sigorta ettirmediği takdirde kiracı kiralayana bu yükümlülüğünü yerine getirmesini isteyemez. Sigorta ettirmemenin sorumluluğu kiralayana ait olup, malın hasarı halinde kiralayan ancak kira bedellerini talep edebilir.⁶⁷ Sigorta primleri ise kiracı tarafından ödenir.
- **Kiracının kiralama konusu maldan yararlanmasına engel olacak davranışlarda bulunmama borcu:** Kiralayan FKK. Madde 13/1 uyarınca sözleşme süresi boyunca finansal kiralama konusu maldan sözleşmenin amacına uygun olarak her türlü faydayı elde etmek hakkına sahip olan kiracıya bu malı kullanma hususunda engel olmamaktır.
- **Finansal kiralama konusu malı kiracıya zamanında ve gereği gibi teslim etme borcu:** Kiralayan, finansal kiralama sözleşmesinin geçerli olarak kurulması ile birlikte FKK. m.4 uyarınca finansal kiralama konusu malın vasıtasız zilyetliğini kiracıya sağlama borcu altına girmektedir. Bu kiralayanın temel borçlarından biridir ve bu borç ifa edilmeden ne finansal kiralama sözleşmesinin süresi işlemeye başlar ne de kiracının ücret ödeme borcu ve diğer borçları muaccel olur.

Malın kiracıya ne zaman teslim edileceğinin taraflarca finansal kiralama sözleşmesinde kararlaştırılması gerekir. Aksi takdirde BK. m. 74 uyarınca işin özelliklerine göre dürüstlük kuralının da yardımıyla kiralayana malı satın alabilmesi ve kiracıya teslim edilebilmesi için uygun bir süre verilecektir.⁶⁸

⁶⁷ NAZLIOĞLU, Gültekin. **Açıklamalı ve İctihatlı Finansal Kiralama Kanunu**, Ankara1996, s. 133

⁶⁸ ALTOP, Atilla. "Finansal Kiralama Sözleşmesinde Kiralayanın Borçları" **Leasing Dünyası Bülteni**, Sayı:11 s. 7

4.3.6.2. Kiracı (Yatırımcı)

4.3.6.2.1 Hukuki Yapısı

FKK.'da kiralayanın hukuki yapısı üzerinde bir takım şartlar ve sınırlamalar belirtmişken kiracının hukuki yapısının ne olması gerektiği hususunda herhangi bir sınırlama söz konusu değildir.

Kiracının sözleşme ehliyetine sahip olması yeterlidir. Ancak yine de hukuki yapının belirtilmemesi, önemli bir boşluk doğurmuştur. Kiracının en azından bir işletme sahibi, bir yatırımcı olması koşulu üzerinde durulmalıydı. Kanunun bu şekliyle her isteyen kişi, finansal kiralama şirketine başvurarak, finansal kiralama işlemine girişebilecektir. Bu durumda finansal kiralama yatırım ve finansman sağlama fonksiyonundan uzaklaşarak tüketimi teşvik amacına hizmet eden bir müessese durumuna düşebilecektir.⁶⁹

4.3.6.2.2. Kiracının Hakları ve Borçları

FKK.'nın 13/1. maddesinde kiracının sözleşme süresi boyunca malın zilyeti olduğu ve bu yüzden kiralama konusu maldan her türlü faydayı elde etmek hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

FKK.'nın 16. maddesinde malın imalatçısı veya satıcısıyla zamanında sözleşme yapmasını ve ödeme borcunu yerine getirmesini finansal kiralama şirketinden talep etmesi hakkı,

FKK.'nın 17. maddesinde belirtilen malın sigorta ettirilmesini isteme hakkı da kiracının diğer haklarıdır.

Kiracının borçlarını ise şu şekilde sıralayabiliriz:

- **İtina İle Kullanma Borcu:** FKK.'nın 13. maddesinin ikinci fıkrasına göre kiracı finansal kiralama konusu malı sözleşmede öngörülen şart ve hükümlere

⁶⁹ SÖYLER, İlhami. a.g .e. , s. 78

göre özenli bir şekilde kullanılmalıdır. Buradaki amaç, malın kötü kullanılması sonucunda değerini yitirerek teminat fonksiyonunu yerine getiremez bir duruma düşmesini engellemektir.⁷⁰

- **Bakım ve Onarım Masraflarına Katlanma Borcu:** Kiracının malı itina ile kullanmasıyla bağıntılı olarak FKK.'nın 13. maddesinin son fıkrasında ise kiracının malın her türlü bakımından ve korunmasından sorumlu olduğunu ve bakım onarım masraflarının kiracıya ait olduğu belirtilmiştir. Kanun burada “sözleşmede aksine bir hüküm yoksa” şeklinde ifade kullanarak emredici değil tamamlayıcı bir hüküm ortaya koymuştur.
- **Malın Zilyetliğini Başkasına Devretmeme Borcu:** Bu hususa ise FKK.'nın 15. maddesinde değinilmiştir. Kanunun bu hükmü ile finansal kiralama şirketi korunmak istenmiştir. Kiracıya böyle bir yetki tanınmamış olsaydı finansal kiralama şirketinin kiralama konusu malı izlemesi çok güç olacaktı. Oysa maddenin bu hali ile kiracı zilyetliğindeki malı bir üçüncü kişiye satamayacağı gibi ve kiraya da veremeyecektir. Bu devredilmezlik kiracının borcu olup onun kişiliği ile ilgilidir.⁷¹
- **Sigorta Primlerini Ödeme Borcu:** Kiracı kiralayan tarafından yaptırılan sigorta poliçesinin primlerini ödemekle yükümlüdür. FKK.'nın 17. maddesinde bu hüküm belirtilmiştir. Kiracı malın ekonomik mülkiyetini elinde bulundurduğundan ve malı itina ile kullanması gerektiği için sigorta primlerinin onun tarafından ödenmesi hükmü getirilmiştir. Kiracı primleri doğrudan doğruya finansal kiralama şirketine ödeyebildiği gibi kiralayana bu primleri ödemek suretiyle kiralayan bu primleri sigorta şirketine öder.

⁷⁰ KUNTALP, Erden. a.g.e., s.89

⁷¹ NAZLIOĞLU, Gültekin. a.g.e. s.92

4.3.7. Finansal Kiralama Sözleşmesinin Sona Ermesi

4.3.7.1. Sözleşme Süresinin Dolması Sebebiyle Sona Ermesi

FKK.'nın 21. maddesinde taraflarca belirlenen sürenin dolmasıyla sözleşmenin son bulacağı belirtilmiştir. Ancak, taraflardan birinin sürenin bitiminden en az üç ay önce bildirilmesi kaydıyla mevcut veya yeni şartlarla sözleşme süresinin uzatılmasını isteme hakkı bulunmaktadır. Sözleşme süresinin uzatılması tarafların anlaşması ile mümkündür.

Sözleşme süresi tarafların karşılıklı anlaşmasına bağlı bulunduğu için malın kiracı tarafından kiralayana bilgisi altında kullanılmaya devam etmesi, sözleşmenin uzatıldığı veya yenilendiği anlamına gelmez. FKK.'nın normal kiralama sözleşmesinden farkı bir kural getirerek süre sonunda yeniden finansal kiralama sözleşmesi yaparak aleniyeti sağlamaktır.⁷²

4.3.7.2. Diğer Sebeplerle Sona Ermesi

FKK. nın 22. maddesinde finansal kiralama şirketinin hangi durumlarda sona ereceği hüküm altına alınmıştır. Bu durumda;

- Şirketin sona ermesi ve tüzel kişiliğinin hitamı
- Kiracının iflas etmesi veya aleyhine yapılan bir icra takibinin semeresiz kalması
- Kiracının ölümü veya fiili ehliyetini kaybetmesi
- Kiracının işletmesini tasfiye etmesi durumunda eğer sözleşmede aksine bir hüküm bulunmuyorsa sözleşme sona erer.

⁷² NAZLIOĞLU, Gültekin. a.g.e., s.156

4.3.7.3. Finansal Kiralama Sözleşmesinin İhlali

Finansal kiralama bedelini ödemede temerrüde düşmüş olan kiracıya kiralayan tarafından verilen, sözleşmede süre sonunda mülkiyetin kira süresi sonunda kiracıya geçeceği kararlaştırılmışsa 60 günden az, aksi takdirde ise 30 günlük süre sonunda da kiracı finansal kiralama bedelini ödenmemesi halinde finansal kiralama sözleşmesi feshedilebilir.⁷³

Kira bedelini ödemede gecikmenin sözleşmenin devamının beklenemeyeceği hali yaratıp yaratılmadığının araştırılmasına gerek kalmaksızın sözleşmeden dönülebilir.

Finansal kiralama bedellerinin ödenmesi sözleşmede taraflarca belirlendiğinden BK.101/II madde hükmünce kiracı belirlenen günün geçmesi halinde artık kiralayanın uyarısına gerek kalmaksızın temerrüde düşmüş olacaktır. Diğer bir deyişle BK. 101/II maddesi uyarınca temerrüde düşmek için kiralayanın ihtarı gerekmektedir.⁷⁴

FKK. 23/2 genel olarak taraflardan birinin sözleşmeye aykırı harekette bulunmasının hangi hallerde diğer tarafa sözleşmeden dönme hakkı verileceğini belirlemektedir. Buna göre sözleşmeye aykırılık tek başına sözleşmeden dönmek için yeterli olmayacaktır. Ayrıca diğer tarafın da sözleşme ilişkisini devam ettirmesinin beklenmemesi gerekmektedir.⁷⁵

4.3.8. Finansal Kiralama Kanunu İle Sağlanan Teşvikler

Teşvik belgesine bağlanmış bulunan yatırımların tamamının veya bir bölümünün finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilmesi halinde kiralayan, kiracının teşvik belgesinde belirtilen ve satın alma halinde onun tarafından kullanılmasına hak kazanılan teşviklerden Devlet Planlama Teşkilatınca teşvik mevzuatına göre

⁷³ FKK.md. 23

⁷⁴ NAZLIOĞLU, Gültekin. a.g.e., s.160

⁷⁵ KUNTALP, Erden. a.g.e., s.93

belirlenecek esaslar çerçevesinde yararlanır. Sözleşme süresi içinde teşvik mevzuatı uyarınca kazanılmış haklar saklıdır.⁷⁶

FKK'da öngörülen teşvikler şunlardır:

4.3.8.1. Yatırım İndirimi

1.1.2006 ve 5479 Sayılı Kanun ile yatırım indirimi kaldırılmıştır. Bu tarihten önce yapılmaya başlanmış olan yatırımlar için hesaplanan yatırım indirimi tutarı, 2008yılına kadar olan kazançlardan indirilecektir. Bu yüzden çalışmamızda yatırım indirimi konusuna yer verilmiştir.

Yatırım indirimi, kişi veya kuruluşları yatırım yapmaya teşvik etmek amacıyla bunların ticari kazançlarına getirilen vergi istisnasıdır.

4842 sayılı Kanun'la değiştirilen Finansal Kiralama Kanunu'nun 9. maddesine göre finansal kiralama konusu malın mülkiyeti kiralayana aittir. Aynı Kanun'un 28. maddesinde de; "Kiracı tarafından teşvik belgesine bağlanmış olan yatırımların, bir kısmının veya tamamının, finansal kiralama yolu ile gerçekleştirilmesi halinde; finansal kiralama yolu ile gerçekleştirilen bu yatırımların teşviklerinden kiralayana yararlanır" hükmü yer alır.

Bu çerçevede finansal kiralamaya konu mallara ilişkin olarak yapılan yatırım indirimi hakkı, kiralayana olmakla beraber bu hakkın varlığı kiracının hukuki konumuna göre belirlenmektedir. Örneğin işletme hesabına göre defter tutan bir mükellefe yapılan kiralamada finansal kiralama kuruluşunun yatırım indirimi uygulayabilmesi mümkün değildir. Şöylr ki kiracı kuruluş işletme hesabı esasına göre defter tuttuğundan böyle bir hakkı yoktur. Kiralayana yatırım indirimi istisnasından yararlanabilmesi kiracının durumuna göre belirlendiğinden kiracının yatırım indirimi şartlarını ihlal edip etmediği hususu kiralayana açısından önem taşımaktadır. Bahsedilen bu şartlar dahilinde kiralayana kuruluşlar belirlenen esaslar

⁷⁶ FKK: md. 28

çerçevesinde GVK'nın 19. maddesinin uyarınca yatırım indiriminden faydalanacaklardır.⁷⁷

Kiralayanın yatırım indiriminden yararlanması konu 4842 sayılı yasadan önce de mevcuttu. Ancak finansal kiralama konusu mallar dolayısıyla kiralayanın yatırım indiriminden yararlanması için yatırımın teşvik belgesine bağlanması zorunluluğu bulunmaktaydı⁷⁸. Ancak 4842 sayılı kanunla yapılan değişiklikle bu belgeyi kullanma zorunluluğu ortadan kalkmıştır.

4.3.8..2. KDV İstisnası

KDV Kanununun 13/d maddesinde “Yatırım Teşvik Belgesi sahibi mükelleflere belge kapsamındaki makine ve teçhizat teslimleri” KDV’den istisna edilmiştir.

10/06/1985 tarih ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununun 4842 sayılı Kanunla değişik 28 inci maddesinde “Yatırımların tamamının veya bir bölümünün finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilmesi halinde kiralayan, finansal kiralamaya konu olan iktisadi kıymetlerle ilgili olarak bunların satın alınması halinde uygulanan teşviklerden yararlanır.” hükmü yer almaktadır.

Yatırım teşvik belgesine bağlanan ve finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilecek yatırımlara ilişkin olarak, finansal kiralama şirketleri adına yatırımcının (kiracının) sahip olduğu teşvik belgesinin eki niteliğinde ve bu belgeye tanınan destek unsurlarından yararlandırılmasına imkan sağlanan bir teşvik belgesi düzenlenmektedir. Finansal kiralama şirketleri adına düzenlenen bu teşvik belgesi kapsamında finansal kiralama şirketlerine yapılan makine-teçhizat teslimleri, KDV Kanununun 13/d maddesi çerçevesinde vergiden istisna olacaktır.⁷⁹

⁷⁷ KARADAĞ, Himmet. Finansal Kiralama İşlemlerinin Değerlemesi ve Muhasebeleştirilmesi., **Vergi Dünyası**, Sayı: 292 Aralık 2005, s.166

⁷⁸ AYANOĞLU, Ejder. “Finansal Kiralama Konusu Yatırım Mallarında Yatırım İndirimi Uygulaması”, **Vergi Sorunları**, Sayı:92, Mayıs 1996, s.75

⁷⁹ <http://www.ivdb.gov.tr/sirkuler/kdvs/kdvs47.htm> 12/04/2007

4.3.8.3. Gümrük Vergisi Muafiyetinden Yararlanma

Gümrük muafiyetine FKK m.29 'da değinilmiş, finansal kiralama şirketi ve kiracı arasında yapılmış olan finansal kiralama sözleşmesi, ithal edilen mallar için gümrük vergisinin ertelenmesi yönünde büyük kolaylıklar sağlamıştır. Yurtdışındaki finansal kiralama şirketi ile sözleşme yapılması durumunda gümrük vergisi ertelenmesi söz konusudur. Bu uygulama, yurt içindeki bir finansal kiralama şirketinin kiralama konusu malı ithal edip kiraya vermesi durumunda söz konusu değildir.

V. BÖLÜM

5. FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN FİNANSAL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ VE TÜRKİYE’DE FİNANSAL KİRALAMA SEKTÖRÜ

5.1.Vergi Kanunlarına Göre Finansal Kiralama İşlemleri

5.1.1.Vergi Usul Kanunu Açısından Finansal Kiralama İşlemleri

Vergi Usul Kanunu’nun mükerrer 290/3. maddesinde finansal kiralama “kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip edilmeyeceğine bakılmaksızın bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ve faydaların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır” şeklinde yapılmıştır.

Aynı kanun maddesinde, bir kira işleminin finansal kiralama olarak değerlendirilmesi için;

- Kiralama işlemine konu iktisadi kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi,
- Kira süresi sonunda iktisadi kıymetin rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması,
- Kiralama süresinin iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün %80’inden daha büyük bir bölümü kapsamı
- Sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinin toplamının, iktisadi kıymetin rayiç bedelinin %90’ından daha büyük bir değeri oluşturması hallerinden herhangi birinin varlığının yeterli olduğu hüküm altına alınmıştır.

Bilindiği gibi, ülkemizde finansal kiralama işlemlerinin dayanağını 10.06.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu oluşturmaktadır. Adı geçen kanun kapsamında ülkemizde yapılan kiralama işlemlerinin, özü itibariyle finansal kiralama olmasına rağmen faaliyet kiralaması gibi dikkate alınıp

muhasabeleştirilmesi ve değerlemeye tabi tutulması⁸⁰, ayrıca gerek Vergi Hukuku gerekse muhasabeleştirme yönünden adi kiralama gibi hatta dönemsellik ve tahakkuk esası gibi yerleşmiş muhasabe ilkelerini de bir tarafa bırakacak şekilde geri bir anlayışla değerlendirilmesi⁸¹ hep eleştirilen bir konu olmuştur.

Bir diğer eleştiri ise VUK’da amortisman işlemlerinin “ekonomik mülkiyet” esasına göre değil “hukuki mülkiyet” esasına göre düzenlenmiş olmasıydı. Hukuki mülkiyet esasına göre kiralanmış mal, işletmelerin bilançosunda yer alıp amortismanına tabi tutulmakta ve kiracı işletmeler, ödedikleri kiraların tamamını gider olarak yazmaktaydı.

Vergi mevzuatımızda finansal kiralama konusunda özel hükümler bulunmadığı için geçmişte, ödenen finansal kiralama bedellerinin, finansal kiralama şirketinin düzenleyeceği faturaya dayalı olarak bir defada mı gider yazılacağı, yoksa kira süresine eşit şekilde mi giderleştirileceği konusunda tartışmalar yaşanmıştır.

Çeşitli defalar Maliye Bakanlığı denetim elemanları finansal kiralama yolu ile edinilen, amortismanına tabi iktisadi kıymetler için ödenen kira bedellerinin gider yazılmasının sözleşme süresine yayılması gerektiği ve bu nedenle de ödeme değil, sözleşme süresinin esas alınması gerektiği konusunda eleştirel hareket etmişler ve kimi zamanda bu doğrultuda raporlar düzenlenmiş, mükellefler adına ilave tarhiyatlar yapılmıştır. Ancak yapılan tarhiyatların büyük çoğunluğu yargı kararları doğrultusunda iptal edilmiştir.⁸²

Kiracı tarafından ödenen kira bedellerinin ödendiği yılda gider yazılıp yazılmayacağı değişik görüşlere neden olmuştur. Vergi idaresinin, finansal kiralama bedellerinin tamamının ödendiği yılda gider yazılmayacağı, ödemelerin kiralama süresi dikkate alınarak sözleşme süresi içinde gider yazılabileceği şeklindeki görüşü, Danıştay tarafından kabul edilmemiştir. Danıştay’ın aşağıda almış olduğu kararlar buna birer örnektir:

⁸⁰ CÖMERT DOYRANGÖL, Nuran. “Son Düzenlemelere Göre Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasabeleştirilmesi” <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/64MaliCozum/02-14/04/2007>

⁸¹ KARA, İbrahim. a.g.e., s.57

⁸² AKTAŞ, Mehmet Ali, http://www.alomaliye.com/mehmetali_aktas_leasing.htm 14/04/2007

Finansal kiralama yöntemi ile kiralanan taşıtlar için yapılan kira ödemesi, ödemenin yapıldığı yılda gider yazılabilecektir (Danıştay 3. Dairesinin 02.06.1995 Tarih ve Esas No:1994/5007, Karar No: 1995/1774 Sayılı Kararı).

Niteliği itibariyle adi kiralamadan farklı ve finansman temini amacı taşıyan finansal kiralama için ödenen bedellerin cari yılın gideri olarak gösterilmesinde hukuka aykırılık yoktur (Danıştay 3. Dairesinin 05.02.1997 Tarih ve Esas No:1995/2843, Karar No: 1997/441 Sayılı Kararı).

Finansal kiralama bedellerinin sözleşme gereği tahakkuk ettiği dönemde gider kaydedilmesi gerekir (Danıştay Vergi Dava Daireleri Genel Kurulunun 24.01.1997 Tarih ve Esas No: 1995/336, Karar No: 1997/80 Sayılı Kararı)⁸³

01/07/2003 tarihinden önce yapılan kiralama sözleşmelerinde kiracı, kiralama konusu varlık ile amortisman ayırma, yeniden değerlendirme ya da enflasyon düzenlemesi yapma haklarına sahip değildir. Finansal kiralama şirketinin kesmiş olduğu faturalar mukabili sanki bir faaliyet kiralaması gibi kayıtlarına finansal kiralama işlemini gider olarak intikal edilmekteydi. Böylece amortisman süresi içerisinde amortisman yoluyla gider yazılabilecek varlığı çok kısa sürede gider yazan kiracı, vergi açısından büyük avantaj elde etmekteydi.⁸⁴

Finansal kiralama işlemleri bu yönü ile vergisel anlamda büyük avantajları beraberinde getirirken muhasebenin temel kavramlarından özün önceliği kavramına ters düşmekteydi⁸⁵. Bilindiği gibi özün önceliği; işlemlerin muhasebeye yansıtılmasında ve onlara ilişkin değerlendirmelerin yapılmasında biçimlerinden çok özlerinin esas alınması gereğini ifade etmektedir.

Nihayetinde finansal kiralamanın, yasal bir vergi planlama aracı gibi görülmesine yol açan bu avantaj ve diğer eleştiriler, yapılan yasal düzenleme ile ortadan kaldırılmış ve 4842 sayılı Kanunla (RG 24.4.2003 - 25088) Vergi Usul Kanunu'na, finansal kiralama işlemlerinde değerlemenin nasıl yapılacağını

⁸³ (http://www.alomaliye.com/emrah_aygul_finansal_kiralama.htm 14/04/2007

⁸⁴ SİPAHİ, Barış. **Leasing İşlemleri ve Muhasebesi.**, Türkmen Kitapevi , İstanbul 2004, s.45

⁸⁵ SİPAHİ, Barış; DEMİR, Volkan. "4842 Sayılı Kanun İle Değişen Finansal Kiralama İşlemlerinin Kiracı Açısından Muhasebeleştirilmesi" <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/63MaliCozum/27/05/2007>

gösteren “Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme” başlıklı Mükerrer 290. Madde eklenerek finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde uluslararası standartlara uyum sağlanmıştır.

Mükerrer 290. Madde ile yapılan yeni düzenlemede 3226 Sayılı “Finansal Kiralama Kanunu’na bir atıfta bulunulmamıştır. Dolayısıyla 3226 Sayılı Kanun Kapsamında yapılan bir kiralama işlemi Mükerrer 290. Madde hükümlerini taşııyorsa finansal kiralama olarak kabul edilmeyecek veya tam tersi 3226 Sayılı Kanun kapsamında yapılmayan bir kiralama işlemi Mükerrer 290. Madde hükümleri gereğince finansal kiralama şartlarını taşıması (bu şartlara bölümün başında değinilmiştir) halinde vergi uygulamaları açısından finansal kiralama olarak kabul edilecektir.⁸⁶

Ayrıca VUK hükümlerine göre finansal kiralama sayılamayacak işlemler aşağıda sıralanmıştır:

- Doğal kaynakların bulunması ve işletilmesi ile ilgili kiralamalar,
- Hakların kullanılmasına yönelik lisans anlaşmaları,
- Arsa, arazi ve binalara yönelik kiralama işlemleri finansal kiralama sayılmaz.

Ancak; arsa, arazi ve binanın kira dönemi sonunda kiracıya mülkiyetinin devredilmesi durumunda ve kira dönemi sonunda kiracıya kira konusu gayrimenkulün mülkiyetini düşük bir bedelle satın alma hakkını tanıdığı durumlarda bu işlemler finansal kiralama kapsamına girer.⁸⁷

5.1.2. Gelir Vergisi Kanunu Açısından Finansal Kiralama İşlemleri

Gelir Vergisi Kanunu’nun 1. maddesinde gerçek kişilerin gelirlerinin Gelir Vergisi’ne tabi olduğu, 3. maddesinde Türkiye’de yerleşmiş olan gerçek kişilerle resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye’de bulunan teşekkül ve

⁸⁶ GÜLER, İbrahim. “Finansal Kiralama İşlemlerinin İncelenmesi ve Kiracı Yönünden Muhasebeleştirilmesi” http://www.adana.smmmo.org.tr/teblig_sirkuler/FinansalKiralama 27/05/2007

⁸⁷ ALTINDAĞ, Mehmet. “Finansal Kiralamanın Vergi Karşısındaki Durumu” <http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/> 27/05/2007

teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşlarının tam mükellef sayılarak Türkiye içinde ve dışında elde edecekleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden gelir vergisine tabi tutulacakları, 6. maddesinde de Türkiye’de yerleşik olmayan gerçek kişilerin sadece Türkiye’de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilecekleri hükme bağlanmıştır. Aynı zamanda 213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nun mükerrer 290. maddesi ile yapılan düzenlemeye göre kiracı açısından kiralanan sabit kıymet gayri maddi bir hak(kullanma hakkı) mahiyetinde bulunmaktadır.⁸⁸

Yukarıda adı geçen gelir vergisi mükelleflerine yapılacak olan kira ödemelerinden (gayrimenkul sermaye iradı kapsamında olması sebebiyle) Gelir Vergi Kanunu’nun 94. maddesine göre kiracı tarafından kiralayanın Gelir Vergisi’ne mahsuben stopaj yapılacaktır. Yapılacak kesinti oranı 20/12/2006 tarihli ve 2006/11449 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile %20 olarak belirlenmiştir.

5.1.3.Kurumlar Vergisi Kanunu Açısından Finansal Kiralama İşlemleri

FKK’nın 10. maddesinde kiralayan şirketin anonim şirket şeklinde kurulabileceği şeklinde bir hüküm yer almaktadır.. Finansal kiralama şirketlerinin kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin yönetmeliğin 4. maddesinde de finansal kiralama şirketlerinin anonim ortaklık şeklinde kurulmaları gerektiği vurgulanmıştır. Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 1. maddesinde sermaye şirketlerinin Kurumlar vergisi’ne tabi olacağı belirtilmiştir.

Kurumlar vergisinin 13. maddesinde safi kurum kazancının tespitinde gelir vergisi kanununun ticari kazanç hakkındaki hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Gelir vergisi kanununun 70. maddesinde menkul ve gayrimenkul mallar ile hakların kiraya verilmesinden sağlanan gelirler gayrimenkul sermaye iradı değil ticari kazanç olarak nitelendirilecektir. Ticari kazancın nasıl belirleneceği ise GVK’nın 38, 40 ve 41. maddelerinde belirtilmiştir. Bu kapsamda finansal kiralama şirketlerinin kiralama

⁸⁸ KOÇ, Mehmet. a.g.e., s.120

işlemi sonucu elde ettikleri kira gelirleri vergilendirme açısından ticari kazanç sayılıp kurumlar vergisine tabi olacaktır.⁸⁹

KVK'ya göre kiralayan şirketler tam ve dar mükellef olma yönünden de farklı şekilde vergilendirilmektedirler. KVK'nun 9. maddesinde tam mükellefiyet için anılan kanunun 1. maddesinde yazılı tüzel kişiliklerin kanuni ve iş merkezlerinin Türkiye'de bulunmasının yeterli saymıştır. Tam mükellefiyet durumunda gerek yurt içi gerekse yurtdışı kazançların tamamı vergi kapsamındadır. Dar mükellefiyet durumunda ise sadece yurtiçinden elde edilen kazançlar vergilendirilmektedir.⁹⁰

3226 sayılı FKK'nın 30. maddesi ile KVK.'nin 24. maddesi dar mükellefiyete tabi kurumların FKK. Uygulamasından doğacak kazanç ve ücretlerinden yapılacak vergi tevkifatı nispetlerini sifıra kadar indirmeye ve Kurumlar Vergisi'ndeki nispete kadar çıkarmaya Bakanlar Kurulu'nun yetkili olduğunu hükme bağlamıştır. Bu hükme istinaden yayımlanan 93/5147 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla FKK. Çerçevesinde dar mükellef kurumlarla yapılan finansal kiralama işlemlerinde uygulanması gereken Kurumlar Vergisi tevkifatı oranı %1, diğerlerinde ise %20 olarak belirlenmiştir.⁹¹

Kiralayan şirketlerin tahsil ettikleri kira alacaklarının bir kısmı satın alma bedeline denk geldiğinden bu bölüm ayrıştırılacak ve kurum kazancı için arta kalan faiz geliri dikkate alınacaktır.

5.1.4. Katma Değer Vergisi Kanunu Açısından Finansal Kiralama

6802 Sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesinin 28. fıkrasında yapılan 3297 sayılı kanunla yapılan değişiklikle banka ve sigorta şirketlerinin FKK.'ya göre yaptıkları işlemlerle ilgili olarak aldıkları paralar BMSV'ye tabi tutulmamıştır.

⁸⁹ http://www.siyasalvakfi.org/bulten/Bulten15/arif_malitalil.htm) 06/06/2007

⁹⁰ GÜLEÇ, Serdar. **Leasing'in Türk Vergi sistemi İçindeki Yeri ve Uygulama Örneği** Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi,1997 İstanbul,s.33

⁹¹ KARAKOÇ, Güven. "Finansal Kiralama(Leasing) Şirketlerinin Özellikleri ve 4842 Sayılı Kanun Çerçevesinde Vergisel Boyutları" **Vergi Raporu**, Sayı:65, 2003, s.83

Finansal Kiralama Kanunu kapsamında yapılan hizmetler bir finansman hizmeti niteliği taşıdığı için Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV)'ne tabi tutulması gerekmektedir. Ancak, Finansal Kiralama Kanunu çerçevesinde yapılan finansman hizmetleri mal alım-satımı esasına göre yürütüldüğünden bu hizmetlerin BSMV'ye tabi tutulması halinde, finansal kiralama yöntemi üzerindeki vergi yükü fazlalaşacaktır. Çünkü BSMV'ye tabi hizmetler KDV den kısmi istisna niteliği taşıdığı için finansal kiralama şirketlerinin BSMV'ye tabi olmaları halinde Finansal Kiralama Kanunu çerçevesinde yapacakları teslim veya kiralamaya konu mala ilişkin olarak ödeyecekleri KDV'ni indirim imkanı bulamayacaklar, dolayısıyla KDV'ni tüketici sıfatıyla üstlenecekler ve gerek BSMV gerekse KDV'nin bir arada ödenmesi bu işletmeler açısından ağır bir vergi yükü oluşturacağından yukarıda bahsedilen değişiklik yapılmıştır.

FKK.'da Katma Değer Vergisi'ne ilişkin hiç bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak GVK.'nın 70. maddesinde belirtilen mal ve hakların kiralanması işleminin KDV'ye tabi olacağı KDVK.'nın 1. maddesinin (f) bendinde belirtilmiştir.⁹²

Finansal kiralama işlemlerinde KDV oranına, KDVK'nın 28. maddesinde değinilmiştir. Bu maddeye göre KDV oranını dört katına kadar arttırmaya ve %1 oranına kadar indirmeye, bu oranlar dahilinde çeşitli mal ve hizmetler ile bazı malların perakende safhası için farklı vergi oranları tespit etmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Bakanlar Kurulu 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 3316 sayılı Kanunla kendisine vermiş olduğu yetkiyle 20.10.1993 tarih ve 21743 sayılı RG.'de yayımlanan 27.10.1993 tarih ve 93/4932 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla finansal kiralamaya konu olacak malların KDV oranını belirlemiştir. Buna göre; finansal kiralamaya konu olacak varlığa uygulanacak KDV oranı %1'dir. Ancak binek otomobiller ve kara nakil araçlarında farklılıklar söz konusudur. Binek otomobillerin finansal kiralamaya konu olduğu hallerde uygulanacak KDV oranı %23, silindir hacmi 2000 cm³'ü geçen otomobillerde ise %40'tır. Diğer kara nakil araçlarında %8, diğer mal teslimlerinde ise %1 olarak saptanmıştır.

⁹² KARAKOÇ, Güven. a.g.e., s.83

1998 yılında III sayılı liste altına alınan bazı mal alımlarında uygulanacak KDV oranlarında değişiklik yapılmış olup lüks tüketim kapsamında yer alan beyaz ve kahverengi eşyalar ile tekne işlemlerinde KDV oranı %26'ya çıkarılmıştır. (Klima cihazları, soğutucu cihazlar, ses ve görüntü kaydetme cihazları vb...)

Tablo:5.1. Bazı Yatırım Mallarına İlişkin KDV Oranları

Yatırım malı	Cari KDV Oranları	Leasing KDV Oranları
Makine ve ekipmanlar	%18	%1
Ticari taşıtlar	%18	%8
Binek Otolar		
• Motor Hacmi 1600 cc'ye kadar	%26	%26
• MotorHacmi 1600 cc'den büyük	%40	%40
Klima, Ses ve Işık Sistemler Soğutma Sistemleri, Radyo-Televizyon Ekipmanları ⁹³	%26	%26

⁹³ http://www.kobiline.com/tr/bilgi_bankasi/banka_leasing.asp 06/06/2007

5.2. Finansal Kiralama İşlemlerinin Değerlenmesi Muhasebeleştirilmesi

5.2.1. Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme ve Amortisman Uygulaması

VUK'da yapılan düzenleme ile kiracı ve kiralayan tarafından finansal kiralama işlemleri, ayrı ayrı değerlemeye tabi tutulacaktır. Buna göre:

5.2.1.1. Kiracı Tarafından Yapılacak Değerleme İşlemleri

Mükerrer 290. maddeden önce kiracı, finansal kiralama sözleşmesi kapsamında ödediği kira bedellerini ilgili dönemde doğrudan gider hesaplarına intikal ettirmek dışında herhangi bir işlem yapmamaktaydı. Yeni düzenleme ile birlikte kiracıya finansal kiralama işlemine konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı ile finansal kiralama sözleşmesinden doğan borçlarını değerlendirme yükümlülüğü getirilmiştir.

Kiralama konusu malın kullanma hakkı ve sözleşmeden doğan borç, söz konusu malın rayiç bedeli ve sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşük olanı kiracının değerlemede esas alması gereken değerdir.

Kiracı, finansal kiralama konusu iktisadi kıymetin kullanma hakkını bilançosunun aktif kısmına alacak, karşılığında ise kiralayana karşı yüklediği borç tutarını pasife kaydedecektir.

Finansal kira sözleşmesine göre yapılan kira ödemeleri borç, anapara ve faiz gideri olarak ayrıştırılacak ayrıştırma işlemi, her bir dönem sonunda kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranı uygulanmasını sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.

Kira ödemelerinde anapara ve faiz gideri ayrımına gidilmesi ve kiracının sadece faiz giderini ilgili dönemde gider yazması hem muhasebenin dönemsellik

ilkesine uygun bir düzenleme hem de finansal tabloların analizinin gerçeğe yakın olması açısından önemli bir değişiklik olmuştur.

Kiracı tarafından aktifleştirilen finansal kiralamaya konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı amortismanına tabi tutulmuştur. Bu değişikliğin temelinde özün önceliği kavramı yatmaktadır.

Kiracı finansal kiralama borçlarını reeskonta tabi tutamayacak, yatırım indiriminden yararlanma hakkı olmayacaktır.

5.2.1.2. Kiralayan Tarafından Yapılacak Değerleme İşlemleri

Mükerrer 290. maddeden önce kiralayan finansal kiralama sözleşmesi kapsamında kiracı için aldığı iktisadi kıymeti bilançosunun aktifinde göstermekte ve kiracıdan aldığı bedelleri kira geliri olarak ilgili dönemlerde kayıtlarına intikal ettirmektedir. Bu yüzden amortisman da yine kiralayan tarafından ayrılmakta idi. Diğer taraftan kiracı işletmenin aktifinde kiralama konusu varlık gözükmemekte, sadece ödemeler yapıldıkça kira gideri olarak yazılmakta idi. Bu nedenle ülkemizde finansal kiralama yolu ile edinilen varlıklar, kiracının aktifinde gözümediğinden bir vergi teşviki olarak yatırım indirimlerinden yararlanma olanağı bulunmamakta idi.⁹⁴

Yeni düzenleme ile birlikte kiralama konusu iktisadi kıymet yine kiralayanın kayıtlarında yer alacak ancak değerlemede iktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutar kullanılacaktır. Bulunan tutarın negatif veya sıfır olması durumunda iktisadi kıymet iz bedeli ile değerlendirilir ve aradaki fark iktisadi kıymetin elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar gibi işleme tabi tutulur. Şayet iktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutar pozitif olursa pozitif fark kiralayan tarafından amortismanına tabi tutulur.

⁹⁴ AKDOĞAN, Nalan. “Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesinde IAS 17 No’lu Standart Hükümleri İle Türkiye Uygulamasının Karşılaştırılması”, **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Sayı:1 Nisan 1999 s.24

Kiralama süresi boyunca kiracı tarafından yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarı (ana para + faiz) aktife alınır. Diğer yandan aktifleştirilen alacak tutarı ile kira ödemelerinin bugünkü değer arasındaki fark ise gelecek dönemlere ait faiz geliri olarak pasifleştirmek suretiyle değerlendirilerek kayıtlara geçirilir.

Gelecek dönemlere ait faiz gelirleri kiralanan iktisadi kıymetin finansal kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihteki rayiç bedelinden her bir dönem sonunda anapara geri ödemelerinin düşülmesi sonucu kalan tutar üzerinden sabit bir dönemsel faiz oranı yaratacak şekilde hesaplanması suretiyle tahakkuk ettirilir.

Finansal Kiralamaya konu iktisadi kıymetin üretimi veya alım satımının bizzat kiralayan tarafından yapılması da mümkündür. Bu durumda, iktisadi kıymetin net bilanço aktif değeri olarak rayiç bedeli dikkate alınır. Rayiç bedel ile maliyet bedeli arasındaki fark normal bir satış işleminden elde edilen kar veya zarar gibi işlem görür.

5.2.2. Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

31.07.2003 tarih ve 25185 Sayılı Resmi Gazete’de 11. sıra no’lu muhasebe sistemi Uygulama Tebliği yayımlanmış ve bu tebliğde Tek Düzen Hesap Planı’na yeni hesap isimleri eklenmiştir.

Ayrıca Vergi Usul Kanunu’nun 175 ve 257. maddelerinin verdiği yetkilere dayanılarak "Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve Hesap Planı Açıklamaları" ile ilgili olarak şu düzenlemelerin yapılması uygun görülmüştür.

1. "12-Ticari Alacaklar" hesap grubunda yer alan "120 Alıcılar" hesabının açıklamasına "Finansal kiralamadan doğan senetsiz alacaklar da bu hesapta izlenir" ifadesi; "121-Alacak Senetleri" hesabının açıklamasına ise "Finansal kiralama işlemlerinden doğan senetli alacaklar da bu hesapta izlenir" ifadesi eklenmiştir.

2. "12-Ticari Alacaklar" hesap grubunda "124 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-)" hesabı açılmıştır.

Yeni hesap isimleri ise aşağıda belirtilmiştir:

124 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-)

Bu hesap finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan alacaklar ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz kazanılmamış finansal kiralama faiz gelirlerinin izlendiği hesaptır. Bu gelirlerin hesaplanmasına ilişkin bilgiler bilanço dipnotlarında yer alır.

Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamayla ilgili kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark "Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri" olarak bu hesaba alacak kaydedilir. Her dönem sonunda gerçekleşmiş olan faiz gelirleri tutarları bu hesaba borç "60-Brüt Satışlar" hesap grubunda ilgili satış geliri hesabına alacak olarak kaydedilir. Ancak, esas faaliyet konusu finansal kiralama olmayan işletmelerce yapılan finansal kiralama işlemiyle ilgili gerçekleşmiş faiz gelirleri, "64-Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Kârlar" hesap grubunda faiz geliri hesabına alacak olarak kaydedilir.

"22 Ticari Alacaklar" hesap grubunda yer alan "220-ALICILAR" hesabının açıklamasına "Finansal kiralamadan doğan senetsiz alacaklar da bu hesapta izlenir" ifadesi; "221-ALACAK SENETLERİ" hesabının açıklamasına ise "Finansal kiralama işlemlerinde doğan senetli alacaklar da bu hesapta izlenir" ifadesi eklenmiştir.

"22 Ticari Alacaklar" hesap grubunda "224-Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-)" hesabı açılmıştır.

224 Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri (-)

Bu hesap finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan alacaklar ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz kazanılmamış finansal kiralama faiz gelirlerinin izlendiği hesaptır. Bu gelirlerin hesaplanmasına ilişkin bilgiler bilanço dipnotlarında yer alır.

Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamayla ilgili kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark "Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri" olarak bu hesaba alacak kaydedilir. Kiralama sözleşmesine uygun olarak tamamlanan ve her dönem sonunda hesaplanan izleyen döneme ait faiz gelirleri tutarı

bu hesaba borç "124-Kazanılmamış Finansal Kiralama Faiz Gelirleri" hesabına alacak olarak kaydedilir.

"30 Mali Borçlar" hesap grubunda **"301-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar"** İle **"302 Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-)** hesapları açılmıştır.

301 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar

Bu hesap, kiracıların finansal kiralama yapanlara olan ve vadesi 1 yılı geçmeyen borçlarının izlendiği hesaptır.

Finansal kiralama sözleşme tutarı bu hesaba alacak, finansal kiralamaya konu olan ilgili varlık hesabına kira ödemelerinin bugünkü değeri ile borç ve bu iki tutar arasındaki fark da "302-Ertelenmemiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri" hesabına borç kaydedilir.

302 Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-)

Finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan borçlar ile kiralanan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz ödenmemiş finansal kiralama borçlanma maliyetlerinin izlendiği hesaptır.

Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamaya konu olan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark "Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri" olarak bu hesaba borç kaydedilir. Kiralama sözleşmesine uygun olarak tamamlanan her dönem sonunda gerçekleşmiş olan faiz giderleri tutarları bu hesaba alacak, "66-Borçlanma Maliyetleri" hesap grubunda ilgili borçlanma gideri hesabına borç olarak kaydedilir.

"40 Mali Borçlar" hesap grubunda **"401 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar"** ile **"402 Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri (-)"** hesapları açılmıştır.

401 Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar

Bu hesap, kiracıların finansal kiralama yapanlara olan ve vadesi 1 yılı aşan borçlarının izlendiği hesaptır.

Finansal kiralama sözleşme tutarı bu hesaba alacak, finansal kiralamaya konu olan ilgili varlık hesabına kira ödemelerinin bugünkü değeri ile borç ve bu iki tutar arasındaki fark da "402-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri" hesabına borç kaydedilir. Dönemsellik varsayımına uygun olarak dönem sonlarında, izleyen dönemi ilgilendiren tutar; "301-Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar" hesabına alacak, bu hesaba borç kaydedilir

402 Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri

Finansal kiralamanın yapıldığı tarihte kiralama işlemlerinden doğan ve vadesi bir yılı aşan borçlar ile kiralanan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki farkı gösteren henüz ödenmemiş finansal kiralama borçlanma maliyetlerinin izlendiği hesaptır.

Finansal kiralama sözleşme tutarı ile finansal kiralamaya konu olan varlığa ilişkin kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark "Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri" olarak bu hesaba borç kaydedilir. Kiralama sözleşmesine uygun olarak tamamlanana ve her dönem sonunda izleyen döneme ilişkin tutar "302-Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri" hesabına borç, bu hesaba alacak kaydedilir.

5.2.2.1. Muhasebe Kayıtlarına İlişkin Bir Örnek

Dünya Finansal Kiralama AŞ. Fabrikasında kullanmak üzere 01/01/2007 tarihinde bir makine kiralamıştır. Bu kiralama işlemi ile ilgili bilgiler şu şekildedir:

$$n = (\text{kiralama süresi}) = 5 \text{ yıl}$$

$$A = (\text{kiralama konusu varlığın bugünkü değeri}) = 50.000 \text{ YTL}$$

$$r = (\text{yıllık faiz oranı}) = \%25$$

$$\text{KDV oranı} = \%1$$

Yıllık kira tutarı anapara ve faizi de içerecek şekilde aşağıdaki gibi bulunur:

$$\text{Yıllık Kira Tutarı} = A * \left[\frac{(1+r)^n * r}{(1+r)^n - 1} \right]$$

$$\text{Yıllık Kira Tutarı} = 50.000 * \left[\frac{(1+0,25)^5 * 0,25}{(1+0,25)^5 - 1} \right] = 18592,336\text{YTL}$$

Yukarıdaki verilere göre, işletme ödeme planını şu şekilde hazırlayacaktır:

Tarih	Yıllık Kira Tutarı(YTL)	Faiz Tutarı(YTL)	Ana Para (YTL)	Kira Ödemelerinin Bugünkü Değeri (YTL)
01.01.2007	5 yıl	0	50.000	50.000
31.12.2007	18.592,33	12.500	6.092,33	43.907,67
31.12.2008	18.592,33	10.976,91	7.615,42	36.292,24
31.12.2009	18.592,33	9.073,06	9.519,27	26.772,96
31.12.2010	18.592,33	6.693,24	11.889,09	14.873,86
31.12.2011	18.592,33	3.718,46	14.873,90	0
Toplam	92.961,65	42.961,67	50.000	

5.2.2.1.1. Kiralayanın Yapacağı Kayıtlar

01.01.2007		
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR	50.000	
191 İNDİRİLECEK KDV	500	
102 BANKALAR		50.500
Kiralama Konusu Malın Satın Alınması		

01.01.2007		
120 ALICILAR	18.592,33	
220 ALICILAR	74.369,34	
124 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ		12.000
224 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ		30.461,68
253 TESİS MAKİNE VE CİHAZLAR		50.000
Kiralama sözleşmesinin kayda alınması		

31.12.2007		
102 BANKALAR	18.778,26	
124 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ	12.500	18.592,33
120 ALICILAR		185,92
391 HESAPLANAN KDV		12.500
600 YURTİÇİ SATIŞLAR		
İlk kiranın tahsil edilmesi		

31.12.2007		
120 ALICILAR	18.592,33	
224 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ	10.976,61	
220 ALICILAR		10.976,91
124 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ		18.592,33
Vadesi bir yılın altına düşen alacakların ilgili hesaplara aktarılması		

31.12.2008		
102 BANKALAR	18.778,26	
124 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ	10.976,91	18.592,33
120 ALICILAR		185,923
391 HESAPLANAN KDV		10.976,91
600 YURTİÇİ SATICILAR		
İkinci kiranın tahsili		

31.12.2008		
220 ALICILAR	18.592,33	
224 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ	9.073,06	
120 ALICILAR		18.592,33
124 KAZANILMAMIŞ FİNANSAL KİRALAMA FAİZ GELİRLERİ		9.073,06
Vadesi bir yılın altına düşen alacakların ilgili hesaplara aktarılması		

Yukarıdaki finansal kiralama taksitleri ile ilgili kayıtlar, dönemsellik ilkesi gereğince 2009, 2010,2011 yılları için de tekrarlanır.

5.2.2.1.2. Kiracının Yapacağı Kayıtlar

01.01.2007		
260 HAKLAR	50.000	
302 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ	12.500	
402 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ	30.461,68	
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR		18.592,33
401 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR		74.369,34
Kiralama sözleşmesinin kayda alınması		

31.12.2007		
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	18.592,33	
780 FİNANSAMAN GİDERLERİ	12.500	
191 İNDİRİLECEK KDV	185,92	
302 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETİ		12.500
102 BANKALAR		18.778,26
İlk kira taksitinin ödenmesi		

31.12.2007		
401 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	18.592,33	
302 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ	10.976,91	
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR		18.592,33
402 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ		10.976,91
Vadesi bir yılın altına düşen borçların ilgili hesaplara alınması		

31.12.2007		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ 268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR Amortisman giderinin kaydı	10.000	10.000

31.12.2008		
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	18.592,33	
780 FİNANSAMAN GİDERLERİ	10.976,91	
191 İNDİRİLECEK KDV	185,92	
302 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETİ		10.976,91
102 BANKALAR		18.778,26
İkinci kira taksitinin ödenmesi		

31.12.2008		
401 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	18.592,33	
302 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ	10.976,91	
301 FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR		18.592,33
402 ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇLANMA MALİYETLERİ		10.976,91
Vadesi bir yılın altına düşen borçların ilgili hesaplara alınması		

31.12.2008		
770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ 268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR Amortisman giderinin kaydı	15.000	15.000

Kiracı tarafından yukarıdaki gibi yapılması gereken kayıtlar, dönemsellik ilkesi gereğince 2009,2010 ve 2011 yıllarında da yapılacaktır.

5.3.Türkiye’de Finansal Kiralama Sektörü

5.3.1. Yıllar Bazında Sektöre Bakış

1960’lı yıllarda finansal kiralama faaliyetleri ABD ve Avrupa ülkelerinde yaygınlaşırken, ülkemizde diğer gelişmekte olan ülkelerdeki gibi daha geç yaygınlaşmıştır. Bunun sebeplerinden en önemlisi, yöneticilik mesleğinin ülkemizdeki işletmelerde pek ciddiye alınmamış olmasıdır. Aile işletmeleri çoğunlukta olduğundan, yönetim kademesinde aile fertlerinin tercih edilmesi, profesyonel yönetim anlayışının bu işletmelerde hakim olmamasına sebep olmuş ve ülkemizdeki işletme yöneticileri bu akımların dışında kalmışlardır. Ayrıca yüksek enflasyon oranları ve kredi faizlerinin düşük olması nedeniyle satın almanın daha avantajlı olarak görülmesi de finansal kiralamanın tercih edilmemesinde diğer bir neden olmuştur.⁹⁵

Bir önceki bölümde de değindiğimiz gibi ülkemizde finansal kiralama ilk kez 1977 yılında sınırlı bir şekilde uygulanmaya başlamış ve yatırım kredisi ihtiyacını bir Arap bankasından elde ettiği finansmanla gidermiştir. Öncedeki bölümlerde bahsettiğimiz gibi bu uygulamadan sonra 16.12.1983 tarih ve 83/7 506 Sayılı Kararname ile mevzuatımıza girmiş ve 25.02.1984 tarihli RG.’de yer almıştır.

Türkiye’de 1986’dan bu yana finansal kiralamanın yatırımlardan aldığı pay giderek artış göstermiş ve 1987 yılında ilk finansal kiralama şirketi olan “İktisat Finansal Kiralama Şirketi” kurulmuştur. 1990’lı yıllarda finansal kiralama sektöründe hızlı bir artış yaşanmış ve finansal kiralama şirketlerinin sayısı 20’ye çıkarken, işlem hacmi ise 1 trilyon 600 milyara yükselmiştir. 1991’de finansal kiralama şirketlerinin sayısı 24’e yükselirken, işlem hacmi 6 milyar daha artmıştır ve 1 Trilyon 606 milyar TL olmuştur.⁹⁶ 90’lı yıllarda finansal kiralamanın büyük artış gösterdiği bu verilerden de anlaşılmaktadır.

Finansal kiralama, ülkemizde yatırım yapmaya gücü yetmeyen küçük ve orta ölçekli işletmelerde bir kredilendirme alternatifi olarak ortaya çıkmıştır. Ancak diğer

⁹⁵ UYANIK, Senan. a.g.e., s. 135

⁹⁶ ERGÜL Nuray; DUMANOĞLU, Sezai. a.g.e, s.67

ülkelerle karşılaştırıldığında finansal kiralamanın, ülkemiz ekonomisindeki payının yeterli olduğu söylenemez. Toplam sabit sermaye yatırımları içinde finansal kiralamanın payı gelişmiş sanayi ülkelerinde %30 civarındayken, bu oran Türkiye'de %10'un altında kalmaktadır. Fakat günden güne önemi artan bu sektörde büyük bir ilerleme yaşanmıştır.

2000'li yıllarda finansal kiralama sektörü günden güne büyümeye başlamıştır. Ancak 2001 krizinde bu sektör %55 oranında küçülmeye başlamıştır. Çünkü yatırım mallarının finansmanında önemli rol oynayan finansal kiralama sektörü, yatırım mallarının ithalata bağımlı olması ve devalüasyonun etkisiyle maliyeti hemen hemen iki kat artan mallara yatırımcıların ilgisi azalmıştır.⁹⁷ Ancak finansal kiralama sektörü, takip eden yıllarda kendini toparlayarak büyümeye devam etmiştir.

Yatırım açısından önemli bir gösterge olan finansal kiralama işlemlerinin artması, ülke ekonomisi açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Türkiye ekonomisinin 2003 yılının ilk üç ayında Çin'den sonra en hızlı büyüyen ekonomisi olması finansal kiralama sektörüne de yansımıştır.⁹⁸

1 Temmuz 2003 tarihinde VUK'un yürürlüğe girip, finansal kiralama işlemlerinde vergi avantajının önemli ölçüde ortadan kalkmasıyla 2003 yılının özellikle ikinci çeyreğinde finansal kiralama sektöründe adeta işlem hacmi patlaması yaşanmış, yılın ikinci yarısında ise, ilk yarıya göre işlem hacmi ilk yarıya göre daha sınırlı kalmıştır.⁹⁹

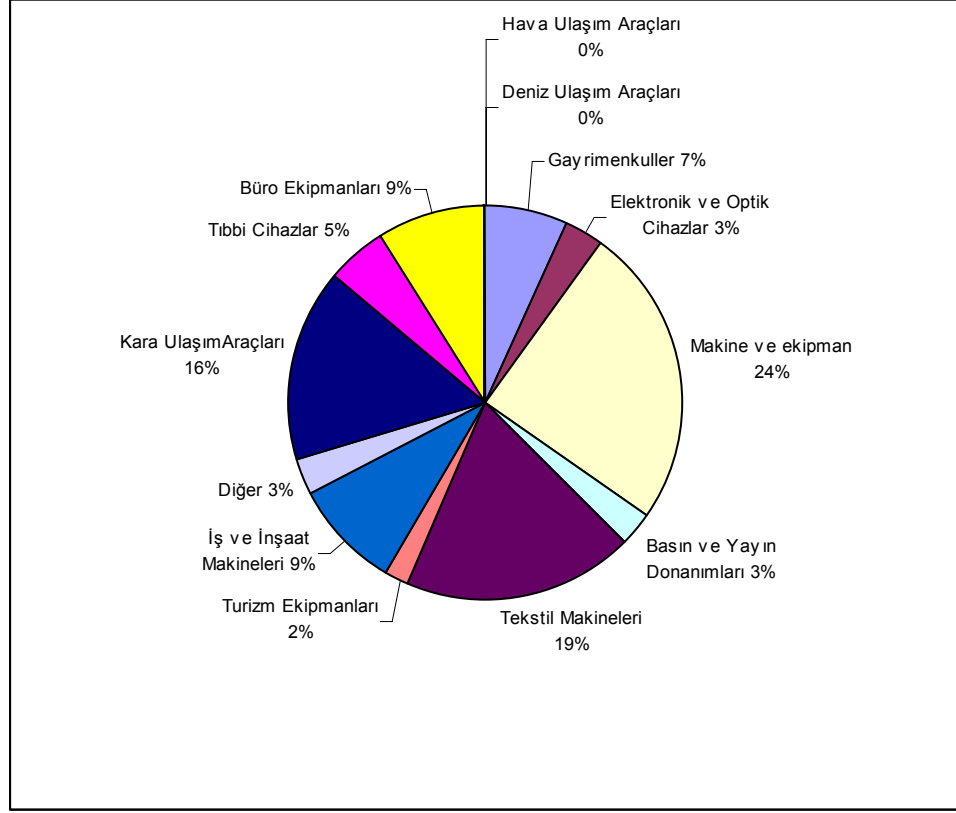
FİDER 'in verilerine göre, 2003 yılında leasing hacmi 2,164 milyar USD olarak gerçekleşmiştir. Sektörün 9 aylık işlem hacmi 1,5 milyar USD olmuştur. Son çeyrekte ise yaklaşık 590 milyon USD olarak 2003 yılı toplam leasing işlem hacmi 2 milyar USD'nin üzerinde işlem hacmi ile kapanmıştır.

⁹⁷ **Leasing Dünyası Bülteni**, Sayı:2,s.2

⁹⁸ BEKAR, Barış. "Leasingli Yatırımlarda Büyük Artış Var" **Ekonomist Dergisi**, 24 Temmuz2003, s.24

⁹⁹ BAYIR LEVENT, Belgin. "Şaşırtan Canlılık" **Capital Dergisi**, Sayı 2004/8, Ağustos 2004, s.188

Şekil 5. 1. 2003 Yılı Mal Grupları Bazında Dağılım

Kaynak: Leasing Dünyası Bülteni, Sayı: 9

Yukarıdaki şekil, 2003 yılında kiralanılan mal türlerinin yüzdesele olarak dağılımını vermiştir. 2003 yılında en yüksek finansal kiralama oranına sahip olan mal türlerinin, makine ve ekipman ve tekstil makineleri olduğu görülmektedir. Bu durum yeni fabrikaların kurulmuş olabileceği, fabrikaların makine ve ekipmanlarını yenileme yoluna gitmiş olabileceklerinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Ayrıca tekstil makinelerinin de finansal kiralama ile edinilmiş olması da aynı şekilde teknolojik yeniliğe ayak uydurma veya tekstil alanında yeni fabrikaların kurulmuş olabileceğini akıllara getirmektedir. Bunun yanı sıra, şekildeki verilere göre 2003 yılında kara ulaşım araçlarında %16 ile üçüncü sırada kara ulaşım araçlarının olduğunu görmekteyiz. Aynı yılda, hava ve deniz ulaşım araçlarında herhangi bir finansal kiralamanın söz konusu olmadığı görülmektedir. Gayrimenkul kiralaması %7 gibi bir pay almışken, tıbbi cihazlar %5, basın yayın donanımları ve elektronik ve

optik cihazlar ve diğer kiralama türleri %3 'lük bir pay alırken, turizm ekipmanlarının payı ise %2 de kalmıştır.

VUK'da yapılan değişiklikle vergi avantajının ortadan kalkması sebebiyle 2004 yılına ilişkin beklentiler pek de iyimser olmamasına karşın beklenen olmamış ve sektör 2004 yılının ilk 6 ayında tahminlerin üzerinde büyümüştür. FİDER'in verilerine göre finansal kiralama sektöründe 2004 yılının ilk üç ayında finansal kiralama, 636 milyon 587 bin dolarlık işlem hacmi gerçekleştirilmiştir. Bu rakam, 2003 yılının ilk üç ayında 426 milyon 94 bin USD düzeyinde idi. Bu da sektörün 2004 yılında bir önceki yıla göre %49 büyüdüğüünün bir göstergesidir.

FİDER'in 2005 yılı sektör raporlarına göre finansal kiralama işlem hacmi bu yılda 4,263 milyar USD olmuştur. 2005 yılında finansal kiralama sektöründe finanse edilen proje adedi 2004 yılına nazaran artış göstermiş; 2004 yılında 28.581 proje finanse edilmişken 2005 yılında bu rakam 37.278 adet olmuştur. Aşağıdaki tabloda 2005 yılında dönemler arasında bir artış olduğu görülmektedir. 1.dönem 975.055 YTL, 2. dönem 1.464.228 YTL,3. dönem 1.470.253 YTL 4. dönem 1.829.529 YTL tutarında finansal kiralama işlemi gerçekleşmiş ve 2005 yılının sonunda yaklaşık 6 milyon YTL'lik bir finansal kiralama işlemi gerçekleşmiştir.

Ayrıca finansal kiralama işlemlerinin, 2005 yılı sonu itibariyle yaklaşık 4.3 milyon USD olduğu görülmektedir. 2005 yılında, sektör dolar bazında 2004 yılına göre %46 büyümüştür.

Tablo: 5.2. 2005 Yılıının Dönem Bazında Karşılaştırılması

İşlem Hacmi	2005 I. Dönem	2005 II. Dönem	2005 III. Dönem	2005 IV. Dönem	2005 12 Aylık
Bin YTL	975.055	1.464.228	1.470.253	1.829.529	5.739.065
Bin USD	711.407	1.091.648	1.096.713	1.363.489	4.263.257
Sözleşme Adedi	6.819	9.637	9.774	11.048	37.278

Kaynak: Leasing Dünyası Bülteni, Sayı:15

Aşağıdaki tabloda 2002 yılı ile 2005 yılı arasında finansal kiralama yapılan bazı mal gruplarının yüzdesel olarak karşılaştırılması verilmiştir. Bu tabloya

bakıldığında, makine ve teçhizat kiralamasında 2003 yılında düşüş yaşandığı daha sonra kiralama yüzdesinin yükseldiği, kara, deniz ve hava ulaşım araçlarında finansal kiralamanın düşük düzeyde azalma olduğu yine aynı şekilde bilgisayar ve büro ekipmanlarında da düşüş yaşandığı görülmektedir. tablodaki verilerden gayrimenkullerin kiralınmasında 2003 ve 2004 yıllarının daha yüksek olduğunu görmekteyiz.

Tablo:5.3. 2002,2003,2004 ve 2005 Yılı Finansal Kiralama Yüzdelerinin Karşılaştırılması

Mal Gruplarına Göre Dağılım	2001 (%)	2002 (%)	2003 (%)	2004 (%)	2005 (%)
Makine ve Teçhizatlar	64	69	68	71	74
Kara, Deniz ve Hava Ulaşım Araçları	10	16	16	15	14
Bilgisayar ve Büro Ekipmanları	17	10	9	7	6
Gayrimenkuller	9	5	7	7	6

Kaynak: Leasing Dünyası Bülteni, Sayı:15

2006 yılında ise işlem hacmi, 5.3 milyar USD'ye yaklaşmıştır. 2005 yılında bu rakam 4,263 USD idi. Yani finansal kiralama sektörü 2005 yılına göre %24'lük bir gelişme göstermiştir.

Aşağıdaki tabloda 2005 ve 2006 yıllarında finansal kiralama yapılan mal gruplarının dolar bazında karşılaştırılması gösterilmiştir. Tabloda en yüksek değişim oranının deniz ulaşım araçlarında olduğu görülmektedir. 2003 yılında ve 2004 yılında hemen hemen hiç finansal kiralama yapılmamış olan 2005 yılında ise finansal kiralama yapılan mal gruplarında dikkate şayan bir yüzdesi olmayan deniz ulaşım araçlarının, 2006'da bir önceki yıla göre %254 gibi yüksek bir oranda artış yaşamıştır. Yine 2005 yılında turizm ekipmanları ve kara ulaşım araçlarının da kiralınmasında bir önceki yıla göre önemli bir artış yaşandığı görülmektedir.

Tablo: 5.4. 2005 ve 2006 Yılı Finansal Kiralama Yapılan Mal Türlerinin Dolar Bazında Karşılaştırılması

MAL GRUPLARI	2005 (Bin USD)	2006 (BİN USD)	Değişim(%)
Hava Ulaşım Araçları	518.427	640.349	24
Kara Ulaşım Araçları	25.853	11.147	57
Deniz Ulaşım Araçları	7.040	24.934	254
İş ve inşaat makineleri	985.770	1.352.150	37
Makine ve Ekipman	1.163.767	1.419.212	22
Tıbbi Cihazlar	196.806	246.875	25
Tekstil makineleri	351.279	354.943	1
Turizm Ekipmanları	159.620	96.571	62
Elektronik ve Optik Cihazlar	150.526	190.863	27
Basın Yayım İle İlgili Donatılar	134.673	153.182	14
Büro Ekipmanları	255.236	318.985	25
Gayrimenkuller	344.041	390.331	13
Diğer	42.675	71.238	67
Genel Toplam	4.235.711	5.270.779	24

Kaynak: Leasing Dünyası Bülteni, Sayı:18

Aşağıdaki tabloda 2006 yılına ilişkin mal gruplarının YTL ve USD bazında finansal kiralama rakamları ve mal gruplarının toplam içindeki payı verilmiştir. Bu tabloya göre makine ve ekipman, iş ve inşaat makinelerinin leasing yüzdelerinin diğerlerine oranla daha yüksek olduğu ve birbirlerine yakın bir değerde olduğu görülmektedir. Ayrıca hava ulaşım araçlarının leasing yüzdesinin de diğer yıllara nazaran artış gösterdiği, kara ulaşım araçlarının ise bu yılda diğer yıllara nazaran daha düşük miktarda leasing yapıldığı görülmektedir.

Tablo 5.5. 2006 Yılına İlişkin Finansal Kiralama İşlemlerinin Mal Gruplarına Göre Dağılımı

Mal Grupları	Bin YTL	Bin USD	Dağılım %
Hava ulaşım araçları	936.979	640.349	12.17
Kara ulaşım araçları	16.567	11.146	0.22
Deniz ulaşım araçları	35.796	24.934	0.46
İş ve inşaat makineleri	1.992.918	1.352.150	25,87
Makine ve ekipman	2.069.632	1.419.212	26.87
Tıbbi cihazlar	359.408	246.874	4.67
Tekstil makineleri	518.846	354.944	6.74
Turizm ekipmanları	140.943	96.571	3.63
Elektronik ve optik cihazlar	279.305	190.862	1.83
Basım yayın donatıları	222.453	153.183	2.89
Büro ekipmanları	463.172	318.985	6.01
Gayrimenkuller	562.068	390.330	7.30
Diğer	104.134	71.239	1.35
Genel toplam	7.702.221	5.270.779	100.00
İşlem adedi	42.963		

Kaynak: Finansal kiralama Dünyası Bülteni sayı:18

2007'nin ilk 9 ayında finansal kiralama satışlarının yüzde 25'i iş makineleri alanında yapıldı. Bu alanda satışlar 1 milyar 410 milyon tutarında gerçekleşirken, finansal kiralama satışlarında en çok ekskavatöre oldu.

Kamu ve özel sektördeki yatırımlarla performans yükselen iş ve hizmet makinelerinde finansal kiralama satışlarında işlem hacmi büyüdü. Bu yılın ilk dokuz aylık döneminde 5.6 milyar dolarlık finansal kiralama işlem hacmi gerçekleşirken, bunun yüzde 25'i iş ve inşaat makineleri alanında yapıldı. Finansal kiralama satışlarında yüzde 25 ile en büyük paya sahip olan iş ve inşaat makinelerinde bu yıl bir önceki yıla göre işlem hacmi yüzde 39 büyüdü. 2006'nın ilk dokuz aylık döneminde 1 milyar dolarlık satış yapılırken, 2007'nin aynı döneminde 1 milyar 410 milyon dolar tutarında işlem gerçekleşti.

Finansal kiralama satışlarında ürün gruplarına göre yapılan sınıflamadaysa en fazla satışın ekskavatörde oldu. Finansal kiralama satışlarının gözdesi olan ekskavatör 2007'nin ilk 9 ayında 369 milyon dolarlık işlem gördü. Bunu 262 milyon dolarla Loder izlemiştir.

5.3.2. Türkiye'de Finansal Kiralama Sektörünün Sorunları

5.3.2.1. Sözleşme Süresi İle İlgili Sorunlar

Finansal kiralama sözleşmelerinin belli bir süre feshedilememesi beraberinde bir takım sorunları getirmektedir. Orta ve uzun vadeli finansman kaynakları içerisinde yer alan finansal kiralama sözleşmelerinin feshedilmezlik süresi 4 yıl olarak belirlenmiştir.

Ancak bu süre 4 yıl olarak belirlenmiş olsa da kira bedellerinin büyük bir bölümü kısa bir döneme sıkıştırılmıştır. Çünkü bizim hukukumuzda hakim olan sözleşme özgürlüğü ilkesi kanunun düzenlemiş olduğu bir tipin kendi içinde

farklılaşmasına hatta bu tipten uzaklaşarak yeni bir tipin doğmasına imkan vermektedir.¹⁰⁰

5.3.2.2. Faaliyet Kiralaması İle İlgili Sorunlar

FKK'da, işletme veya faaliyet kiralaması türünün tanımlanmamış olması kanunun eleştirilen yönlerinden biridir. Yasal alt yapının olmaması sebebiyle de bu kiralama türü bugüne kadarki süreçte uygulama alanı bulamamıştır. Çünkü yasaya göre kural olarak finansal kiralama süresinin dört yıldan aşağı olamaması gerekir. Oysa, vade bakımından kısa süreli olan işletme kiralaması, finansal kiralama konusu olan mal belirli bir süreni sonunda ihbar yapılarak sözleşmenin feshi yoluyla geri verilebilir. Bu imkan malın demode olma riskini azaltır. Ülkemizde de bu tür kiralamaya talep yüksektir. Örneğin otomobil, beyaz eşya ve bilgisayar türü araçların kiralaması bu yöntemle daha da kolaylaşabilir.¹⁰¹

Özellikle Batı Avrupa'da operasyonel finansal kiralama işlemleri öne çıkarken Türkiye'de ise sadece finansal kiralama yapılıyor. Türkiye'nin bu anlamda Avrupa'nın gerisinde kalmasının nedeni olarak ise 1985 yılında çıkan finansal kiralama yasası gösteriliyor. Çünkü söz konusu yasa, Türkiye'de faaliyet gösteren finansal kiralama şirketlerinin operasyonel finansal kiralama yapmasına engel oluyor.¹⁰²

Birçok yönüyle finansal kiralamadan ayrılan bu kiralama yönteminin FKK'nın kapsamına alınması ve sisteme kazandırılmasıyla yeni yatırımlara hız kazandırılacak ve teknolojiye uyum daha kolay bir şekilde sağlanabilecek ayrıca finansal kiralamaya göre daha esnek olan bu yöntem finansal kiralama şirketlerinin sundukları hizmetin çeşitlenmesini sağlayacaktır.

¹⁰⁰ Erden Kuntalp "Finansal Kiralama Kanunu'nun Uygulamasında Ortaya Çıkan Sorunlar" **Leasing Dünyası Bülteni**, Sayı:16, s.6

¹⁰¹ YÜKSEL, A.Sait; YÜKSEL, Aslı; YÜKSEL, Ülkü. **Bankacılık Hukuku ve İşletmesi**, Beta Yayınları 6. Baskı, İstanbul 2004, s.353

¹⁰² SUNGUR, Pınar. "Girişimci ve Yatırımcının Gözbebeği Leasing Sektörü" **Referans Gazetesi**" 14.02.2006

5.3.2.3. Sat ve Geri Kirala Yöntemi İle İlgili Sorunlar

Finansal kiralama ile hemen hemen aynı özelliklere sahip olan bu kiralama türünde bilindiği gibi satıcı ve kiracı aynı kişidir. FKK'da sat ve geri kirala yöntemiyle ilgili da bir belirsizlik söz konusudur. Buna örnek olarak da Yargıtay'ın 1995 yılında almış olduğu bir kararda sat ve geri kirala yönteminin FKK'daki finansal kiralama tanımına uymadığı için bu işlemin finansal kiralama sayılamayacağı yönünde almış olduğu karardır. Bu yüzden FKK'da bu konuya bir açıklık getirilmesi gerekmektedir.

5.3.2.4. Sözleşme Konusu İle İlgili Sorunlar

Mevcut finansal kiralama kanunumuzda patent gibi fikri ve sınai hakların finansal kiralamaya konu olamayacaklarının belirtildiği 5.maddesi de eleştirilmektedir. Bilginin ön plana çıktığı veya bilgi çağının yaşandığı günümüzde bilginin bir unsuru olan fikri ve sınai hakların finansal kiralama konusu olmayacağını belirten hükmünün değiştirilmesi gerekmektedir.¹⁰³

5.3.2.5 Ekonomik ve Mali Sorunlar

Finansal kiralama şirketleri, yatırımcılara fon sağlamada önemli finansman tekniklerinden biridir. Finansal kiralama orta ve uzun vadeli bir finansman yöntemi olduğundan finansal kiralama şirketleri için orta ve uzun vadeli fon temini büyük önem taşır.

Türkiye'de genel olarak sermaye birikiminin düşük olduğu orta ve uzun vadeli kaynakları temin etmede güçlükler yaşandığı bilinmektedir. Finansal kiralama şirketleri mevduat toplayamadıkları için yalnızca öz kaynakları, krediler ve sermaye

¹⁰³ KUNTALP, Erden. a.g.e., s.7

piyasasındaki 2 yıl vadeli tahvil ihracı sonunda elde ettikleri fonlarla yatırım yapmak zorundadırlar. Örneğin büyük bir orta vadeli yatırımda bulunacak finansal kiralama şirketi yeterli fon bulunmamakta veya eğer ortaklardan biri banka ise ondan alacağı uzun dönemde faiz oranı belirsiz kısa vadeli kredilerle yatırımı gerçekleştirmektedir. Eğer kredi faizi ve finansal kiralamanın iç getirisi arasındaki fark çok büyük ise piyasadaki rekabet gücü azalacak, şayet kredi faizi ile finansal kiralamanın iç getirisi arasındaki fark az ise finansal kiralama şirketinin riski artacaktır. Bu bakımdan finansal kiralama şirketlerinin özel finans kurumları ve yatırım bankalarının finansal kiralama bölümleri karşında daha az avantajı olacaktır.¹⁰⁴

Finansal kiralama sektörü, ülkemizin içinde bulunduğu belirsizlik ortamı içinde yurtiçinden kendisini yeterince finanse edemediği gibi uluslararası mali piyasalardan da yeterince kaynak bulamamakta dolayısıyla yatırımcılara kullandıracak kaynak bulmakta zorlandığı gibi bu durum işlem hacimlerinin düşmesine de sebep olmaktadır.

¹⁰⁴ ÇELEBİ, Osman.. a.g.e., s.61

VI. BÖLÜM

6. FİNANSAL KİRALAMANIN DİĞER ALTERNATİFLERLE KARŞILAŞTIRILMASI

İşletmeler, ihtiyaç duydukları yatırım mallarını edinmek için çeşitli alternatiflerle karşı karşıyadır. Yatırımcının önünde genel olarak iki alternatif bulunmaktadır. Bunlardan biri yatırım malını finansal kiralama yolu ile edinmek, diğeri ise bu malı satın almaktır. Satın almanın da iki alternatif bulunur: Yatırımcı, ya bu malı peşin para ile satın alma yoluna gider -ki burada daha çok öz kaynaklar kullanılır- ya da borçlanarak satın almayı tercih eder. Borçlanarak satın alma alternatifinde ise banka kredisi, kullanılan kaynaklardan biridir. Bu bölümde finansal kiralamanın bu alternatifler ile karşılaştırılması yapılarak bu bağlamda yatırımcının nasıl karar vermesi gerektiği üzerinde durulacaktır.

6.1 Finansal Kiralamaya Karşı Peşin Para İle Satın Alma

Finansal kiralama ile peşin para ile satın alma arasında bir ayrım yapılırken şunlar göz önünde bulundurulur:

- Finansal kiralama ile kiracı üzerine devredilen haklar, kira konusu mala sahip olmanın sağladığı tüm hakları kapsamaz. Örneğin kiracı malı, parçalarına ayıramaz veya satamaz. Peşin para ile satın alması durumunda o mal üzerinde tüm haklara sahiptir.
- Finansal kiralamada, teknolojik risk söz konusu değildir. Peşin para ile satın almada ise teknolojik risk söz konusudur.
- Finansal kiralamada kiracı ile kiralayan arasındaki ilişki, sözleşme süresi bitinceye kadar devam eder; peşin para ile satın alma durumunda alıcı ve satıcı arasındaki ilişki satış işlemi gerçekleştikten sonra sona erer.

Yukarıda bahsettiğimiz kriterler yatırımcı tarafından iki alternatiften birisine karar verirken göz önünde bulundurulacaktır. Ancak bunlardan hangisinin kullanılacağı konusunda en önemli kriter “maliyet analizi” yaparak karar vermektir.

Bunun için katlanılan maliyetlerin net bugünkü değerleri hesaplanır. Finansal kiralama yapılması durumunda kira bedellerinin bugünkü değeri ile peşin para ile satın alma maliyetinin bugünkü değeri hesaplanır. Hesaplama sonucunda maliyeti az olan yöntem tercih edilir. Bu konuyu bir örnekle açıklayalım:

6.1.1. Konu İle İlgili Örnek

ABC İnşaat AŞ. makine parkına dahil etmek üzere bir iş makinesini finansal kiralama ile mi yoksa peşin olarak satın alma konusunda bir karar verecektir. Makineye ilişkin bilgiler şu şekildedir:

Makinenin değeri: 150.000 YTL

KDV oranı: Finansal kiralama KDV oranı %1, satın alma durumunda %18

Yatırımın ekonomik ömrü: 5 yıl

Kurumlar vergisi vb. vergi yükü oranı: %30

Yıllık enflasyon oranı %10 olarak kabul edilmiştir.

Şirket, finansal kiralama yolunu tercih ederse kiralama bedelini **her dönemin başında** ödeyecektir.

Şirket, normal amortisman yöntemini kullanmaktadır ve yıllık amortisman oranı %20'dir.

İşletme daha önce belirttiğimiz kriterleri değerlendirdikten sonra finansal kiralama ile peşin para ile satın almanın maliyetlerini saptayacaktır. Bu yüzden, gelecek dönemlerde ödenecek 1 YTL'nin enflasyon oranı da dikkate alınarak bugünkü değerinin tespit edilmesi gerekir.

Öncelikle **her dönemin başında** ödenecek olan kiralama bedelinin %10 enflasyon oranı varsayımı altında değerini hesaplayalım:

Tablo 6.1. Her Yılın Başında Ödenecek 1 YTL'nin Bugünkü Değerinin Hesaplanması

Ödeme Tarihi	Ödeme Tutarı	Bugünkü Değer (1.1.2007)Değeri
31.12.2007	1 YTL	$1/(1+0,10)^{1-1} = 1YTL$
31.12.2008	1 YTL	$1/(1+0,10)^{2-1} = 0,9090YTL$
31.12.2009	1 YTL	$1/(1+0,10)^{3-1} = 0,8264YTL$
31.12.2010	1 YTL	$1/(1+0,10)^{4-1} = 0,7513YTL$
31.12.2011	1 YTL	$1/(1+0,10)^{5-1} = 0,6830YTL$
		TOPLAM =4,1697YTL

Bulduğumuz 4,1697 YTL sonucu, 5 yıl süre ile her yılın başında ödenecek 1'er YTL'nin bugünkü değeridir. Bulunan bu değerde, finansal kiralama KDV oranı olan %1 dikkate alınmamıştır. Her yılın başında ödenecek kira bedelini "X" olarak belirtirsek KDV dahil kira oranı %1,01 olacaktır. O halde KDV dahil ödenecek kira bedelinin bugünkü değeri: $4,1697*1,01= 4,211397 X YTL$ olacaktır.

Kira ödemelerinin **her dönemin sonunda** yapıldığı kabul edilirse 1 YTL'nin bugünkü değeri aşağıdaki tabloda olduğu gibi hesaplanacaktır.

Tablo 6.2. Her Yılın Sonunda Ödenecek 1 YTL'nin Bugünkü Değerinin Hesaplanması

Ödeme tarihi	Ödenen tutar	Ödeme Tarihinin bugünkü Değeri (01.01.2007)
31.12.2007	1 YTL	$1/(1+0,10)^1 = 0,9090YTL$
31.12.2008	1 YTL	$1/(1+0,10)^2 = 0,8264YTL$
31.12.2009	1 YTL	$1/(1+0,10)^3 = 0,7513YTL$
31.12.2010	1 YTL	$1/(1+0,10)^4 = 0,6830YTL$
31.12.2011	1 YTL	$1/(1+0,10)^5 = 0,6209YTL$
		TOPLAM = 3,7906

6.1.1.1. Peşin Para İle Satın Alma Alternatifinin Değerlendirilmesi

İşletmenin ihtiyaç duyduğu yatırım malını peşin para ile satın alması durumunda toplam nakit çıkışının bugünkü değeri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6.3. Peşin Para İle Satın Alma Maliyetinin Hesaplanması

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	Toplam
Malın değeri	150.000	150.000
Ödenecek KDV	27.000	27.000
Toplam nakit çıkışlarının bugünkü değeri	177.000	177.000
Amortisman tutarı	30.000	30.000	30.000	30.000	30.00	150.000
Vergi tasarrufu (amortisman tutarı*kurumlar vergisi oranı)	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000	45.000
Vergi tasarrufunun bugünkü değeri	8.181	7.437	6.761	6.147	5.588	34.114
Peşin para ile satın almanın bugünkü değeri (Toplam nakit çıkışının bugünkü değeri-vergi tasar.bug.değ)						142.886

Tabloda yapmış olduğumuz hesaplama sonucunda maliyeti KDV dahil 177.000 YTL olan şirketin beş yıl sonunda ödediği bedelin bugünkü değerinin 142.886 olduğu görülmektedir. Ayrıca bu makinenin ekonomik ömrü sonunda elde edilen hurda değer buna ilave edilince maliyetler daha da aşağıya çekilmiş olur. Bu hesaplamalardan sonra şirketin finansal kiralama yaparsa ödeyeceği bedelin bugünkü değerini hesaplayalım.

6.1.1.2. Finansal Kiralama Alternatifinin Değerlendirilmesi

Finansal kiralama maliyeti hesaplanırken öncelikle tümü vergi matrahından düşülebilir kiralama maliyetinin hesaplanması gerekir.

Ödenecek kira bedelini X olarak adlandırmıştık. Buradan hareketle kiralama bedelinin ödenmesi ile sağlanacak vergi tasarrufu $0,30 X$ YTL (kurumlar vergisi vb. oranı * X) olacaktır. Bu durumda kiralama bedelinin ödenmesi dolayısıyla her dönem sonunda sağlanacak vergi tasarrufunun bugünkü değerleri toplamı 5 yıl süre ile ödenecek 1'er YTL'nin ödemenin dönem sonunda yapıldığı zaman ki değeri olan 3,7906 ile çarpılır.

$$3,7906 * 0,30 X = 1,13718 X \text{ YTL olacaktır.}$$

Böylece her yılın sonunda sağlanacak vergi tasarrufunun bugünkü değeri, her yılın sonunda finansal kiralama bedelinin ödenmesi dolayısıyla sağlanacak vergi tasarrufunun bugünkü değeri (1,13718 X olarak hesaplamıştık), amortisman yolu ile sağlanacak vergi tasarrufunun bugünkü değeri (34.114 olarak hesaplamıştık) toplamından meydana gelir. Yani her yılın sonunda sağlanacak vergi tasarrufunun bugünkü değeri= **1,13718 X + 34.114 YTL'dir.**

Böylece 5 yıl süre ile her yıl ödenecek finansal kiralama bedellerinin %10 enflasyon üzerinden net bugünkü değeri = **4,211397 X YTL - 1,13718 X YTL - 34.114 YTL** olacaktır.

Peşin para ile satın alma maliyetinin net bugünkü değeri 142.886 YTL olduğuna göre her yılın başında ödenecek kira bedeli (K) kaç YTL olması gerekir ki

5 yıl süre ile ödenmesi gereken finansal kiralama bedellerinin net bugünkü değeri satın alınanın net bugünkü değerine eşit olsun. Bunun için denklem şu şekilde oluşturulur:

$$3,07421 X - 34.114 = 142.886 \text{ YTL}$$

$$3,07421 \text{ YTL } X = 131.515 \text{ YTL} + 45.485 \text{ YTL}$$

$$3,07421 \text{ YTL } X = 177.000 \text{ YTL}$$

$$X = 57.575 \text{ YTL 'dir. (her ay ödenecek kira bedeli)}$$

Tablo 6.4. Finansal Kiralama Maliyetinin Net Bugünkü Değerinin Hesaplanması

Yıllar	2007	2008	2009	2010	2011	TOPLAM
Kiralama maliyeti	57.575	57.575	57.575	57.575	57.575	287.875
Ödenecek KDV	575,75	575,75	575,75	575,75	575,75	2877,85
KDV dahil ödenecek kira bedeli	58.150	58.150	58.150	58.150	58.150	290.750
Her yılın başında ödenen kir.bug.değ (Her yıl.baş.1 YTL'nin değ*KDV dahil kira bedeli)	58.150	52.858	48.055	43.688	39.716	242.467
Amortisman tutarı	30.000	30.000	30.000	30.000	30.000	150.000
Vergi tasarrufuna esas alınacak tutar (kira maliyeti+amortisman)	87.575	87.575	87.575	87.575	87.575	437.875
Sağlanacak toplam vergi tasarrufu(vergi tasarrufuna esas alınan tutar*kurumlar ver.or.)	26.272	26.272	26.272	26.272	26.272	131.360
Vergi tasarrufunun bugünkü değeri(sağ.top.ver.tas*her yılın sonunda 1 YTL'nin değ.)	23.881	21.711	19.738	17.943	16.312	99.585
Kiralama maliyetinin net bug.değ.(her yılın başında öd.kir.bug.değ- ver.tas.bug.değ)	34.296	31.147	28.317	25.745	23.404	142.882

6.1.1.3. Sonuçların Yorumlanması

Yukarıda yapılan hesaplamaların sonucunda işletme, peşin para ile satın alması durumunda satın alınanın bugünkü değerini **142.886 YTL** olarak bulmuş, bunun yanı sıra malı finansal kiralama ile edinmesi durumunda ise **142,882 YTL** olarak hesaplamıştır. Görüldüğü gibi normal amortisman yöntemini kullanan ve kazançları üzerinden %30 vergi ödeyen işletme, 150.000 YTL değerindeki yatırım malını peşin olarak %18 KDV dahil 177.000 YTL 'ye satın alması ile her yılın

başında KDV hariç 57.575 YTL olan kira bedelini ödemesi arasında bir fark bulunmamaktadır. Bu durumda eğer işletme finansal kiralama yoluna giderse finansal kiralama şirketinin aynı şartlar altında teklifi, 57.575 YTL'nin üzerinde bir teklif ise reddedilir. Böylece işletme satın alma kararı verebilir. Ancak finansal kiralama şirketi eğer 57.575 YTL veya daha altında bir teklif sunmuşsa bu durumda teklif kabul edilerek finansal kiralama yapılabilir.

6.2.Finansal Kiralamanın Borçlanarak Satın Alma Alternatifi ile Karşılaştırılması

Peşin para ile satın alma alternatifinde olduğu gibi borçlanarak satın alma alternatifinde de iki alternatifin birbirine göre üstün ve zayıf yönlerini belirlenmelidir. Kiracı, bir varlığın edinimi sırasında borçlanarak satın alma ya da o varlığı finansal kiralama yolu ile edinme seçenekleri arasında bir karar verirken iki seçeneğin de net vergi çıkışlarını dikkate alması gerekecektir. Bu değerlendirme sonucunda hangi seçenek daha düşük çıkıyorsa o seçenek tercih edilecektir.

Kiralama bir nevi borçla finansmanın özel bir şeklidir. Finansal kiralama da esasında orta vadeli bir kredi işlemidir. Fakat bilindiği gibi finansal kiralama işleminde kredi yatırımcıya nakit olarak verilmektedir. Öte yandan borçlanarak satın alma seçeneği yeni düzenlemelere göre finansal kiralama seçeneği oldukça benzeşmektedir.¹⁰⁵ Finansal kiralamanın özünde para dışında bir iktisadi varlığın borç olarak alınması yatmakta ve kiracı kira sözleşmesi ile sabit bir yük altına girmektedir. Ancak bilindiği gibi finansal kiralama işleminde kiracı, malın mülkiyetini hukuken devralmamakta sadece kullanım hakkını satın almaktadır.

Borçlanarak satın alma ve finansal kiralama alternatifleri arasında bir seçim yaparken iki yöntem kullanılır. Bunlar:

- Kiralamanın net şimdiki değeri yöntemi
- İç karlılık yöntemi'dir.

¹⁰⁵ ATAKAN, Tülin; GÖKBULUT, İlker.a.g.e., s. 118

ABD’de yapılan araştırmada kiralamanın net avantajı yönteminin daha yaygın olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu yöntemde önce satın alma ve kiralama halinde yatırımın nakit akımlarının net bugünkü değeri hesaplanıp daha sonra aradaki fark bulunarak (kiralamanın net bugünkü değeri-satın almanın net bugünkü değeri) kiralamanın avantaj ve dezavantajları ortaya konur.¹⁰⁶

6.2.1. Konu İle İlgili Bir Örnek

İşletme, yatırım malını kredi ile satın alma alternatifini finansal kiralama alternatifi ile karşılaştırıp bir sonuca varmak istemektedir.

Kredinin vadesi (n): 5 yıl

Kredi tutarı: 150.000 YTL

Satın alma durumunda işletme her yıl 3.000 YTL bakım onarım gideri yapacaktır.

Kredi maliyeti %40 olup her yıl eşit tutarda ödenecektir.

Makinenin 5 yıllık normal ömrü sonunda değerinin 70.000 YTL olacağı hesaplanmış ve bu makinenin satılması durumunda işletmeye (%30 vergi ödendikten sonra) 21.000 YTL para girişi olacağı hesaplanmış ve bu değer para çıkışlarından indirilmiştir.

Bu analizde finansal kiralama ile banka kredisinin gerektirdiği yıllık nakit çıkışlarının bugünkü değeri hesaplanarak bir sonuca ulaşılmaya çalışılacaktır.

Borçlanarak satın almanın gerektirdiği para çıkışlarının bugünkü değeri aşağıdaki formül ile hesaplanmaktadır:

$$A_b = \sum_{t=1}^{n=5} \frac{F_t - PR_t - PW_t + Q_t - PQ_t}{(1+l_b)^t} - \frac{V_n}{(1+l_b)^n}$$

¹⁰⁶ AYRIBAŞ, Filiz.a.g.e., s.112

Formülde :

A_b = borçlanarak satın alınanın gerektirdiği para çıkışlarının bugünkü değeri

F_t = yıllık borç taksiti ödemeleri(anapara + faiz)

n= kredinin süresi

R_t = firmanın ödediği yıllık faiz tutarı

P= firmanın geliri üzerinden ödediği vergi oranı

W_t = yıllık amortisman gideri

Q_t = iktisadi değere sahip olmanın gerektirdiği diğer giderler(bakım onarım giderleri vb.)

V_n = yatırım malının kira süresinin sonunda, vergi ödendikten sonra satılması durumunda işletmenin elde edeceği gelir.

6.2.1.1. Borçlanarak Satın Alma Maliyetinin Hesaplanması

Borçlanarak satın alma için gerekli olan nakit çıkışlarının yer aldığı tablo ve finansal kiralama ile karşılaştırma yapacağımız hesaplamanın sonuçları aşağıda verilmiştir:

$$A_b(1) = \frac{90.000 - (0,3 * 60.000) - (0,3 * 30.000) + 3.000 - (0,3 * 3000)}{(1 + 0,4)^1}$$

$$= 50.000 \text{ YTL}$$

$$A_b(2) = \frac{78.000 - (0,3 * 48.000) - (0,3 * 30.000) + 3.000 - (0,3 * 3.000)}{(1 + 0,4)^2}$$

$$= 40.500 \text{ YTL}$$

$$A_b(3) = \frac{66.000 - (0,3 * 36.000) - (0,3 * 30.000) + 3.000 - (0,3 * 3.000)}{(1 + 0,4)^3}$$

$$=17.602 \text{ YTL}$$

$$A_b(4) = \frac{54.000 - (0,3 * 24.000) - (0,3 * 30.000) + 3.000 - (0,3 * 3.000)}{(1 + 0,4)^4}$$

$$= 10.386 \text{ YTL}$$

$$A_b(5) = \frac{52.000 - (0,3 * 12.000) - (0,3 * 30000) + 3.000 - (0,3 * 3.000)}{(1 + 0,4)^5}$$

$$= 7.787 \text{ YTL}$$

$$A_b(1) + A_b(2) + A_b(3) + A_b(4) + A_b(5) - 21.000 =$$

$$50.000 + 40.500 + 17.602 + 10.386 + 7.787 - 21.000 = \mathbf{105.275 \text{ YTL}}$$

6.2.1.2. Finansal Kiralama Maliyetinin Hesaplanması

Kiralamanın gerektirdiği para çıkışlarının bugünkü değeri aşağıdaki formül yardımıyla hesaplanır:

$$A_k = \sum_{t=1}^n \frac{R_t - PR_t + M_t - PM_t}{(1 + L_b)^t}$$

Yukarıdaki formülde ;

A_k : Kiralamanın gerektirdiği para çıkışlarının bugünkü değeri

R_t : Yıllık kira tutarı

n : Kiralama süresi

P : Firmanın geliri üzerinden ödediği vergi oranı

M_t : kiralamanın gerektirdiği diğer giderler

$$A_k(1) = \frac{30.000 - (0,3 * 30.000)}{(1 + 0,4)^1} = 15.000 \text{ YTL}$$

$$A_k(2) = \frac{30.000 - (0,3 * 30.000)}{(1 + 0,4)^2} = 10.714 \text{ YTL}$$

$$A_k(3) = \frac{30.000 - (0,3 * 30.000)}{(1 + 0,4)^3} = 7.653 \text{ YTL}$$

$$A_k(4) = \frac{30.000 - (0,3 * 30.000)}{(1 + 0,4)^4} = 5.466 \text{ YTL}$$

$$A_k(5) = \frac{30.000 - (0,3 * 30.000)}{(1 + 0,4)^5} = 3.904 \text{ YTL}$$

$$A_k(1) + A_k(2) + A_k(3) + A_k(4) + A_k(5) =$$

$$15.000 + 10.714 + 7.653 + 5.466 + 3.904 = \mathbf{42.737 \text{ YTL}}$$

6.2.1.3. Sonuçların Yorumlanması

Yukarıdaki örnekte işletme, yatırım malını borçlanarak satın alma durumunda **105.275 YTL** ödeme yapması gerekecektir.

Finansal kiralamanın gerektirdiği para çıkışlarının değeri ise **42.737 YTL** olarak hesaplanmıştır. Banka kredisinin gerektirdiği para çıkışlarının bugünkü değeri, finansal kiralamanın gerektirdiği para çıkışlarından daha yüksek olduğu için finansal kiralama alternatifi tercih edilmelidir.

Finansal kiralama ile banka kredisi alternatifleri karşılaştırılırken şu farklar da göz önünde bulundurulmalıdır:

- Banka kredileri ve finansal kiralama geri ödemelerinde faiz gider olarak gösterilir.
Banka kredileri vergi, resim ve harçtan muaf değildir; finansal kiralama işlemleri vergi, resim ve harçtan muaftır.
- Banka kredileri işletme sermayesi olarak kullanılabilir, finansal kiralama işlemlerinde söz konusu değildir.

- Finansal kiralama işlemlerinde prosedür, banka kredilerine göre daha çabuk işler.
- Bankadan temin edilecek kredilerde Kaynak Kullanımı Destek Fonu (KKDF) (yalnızca tüketici kredilerinde %15 KKDF alınır) ve BSMV '(%5)'ye tabidir. Finansal kiralama işlemlerinde KKDF ve BMSV bulunmaz.
- Finansal kiralama işlemlerinde (makine ve ekipman) KDV oranı %1, banka kredisi işlemlerinde KDV oranı %18'dir.
- Finansal kiralama işlemlerinde yatırım ekipmanın hukuki mülkiyeti, finansal kiralama şirketine, ekonomik mülkiyeti kiracıya ait olur. Banka kredilerinde ise hukuki ve ekonomik mülkiyet kiracıya aittir.
- Finansal kiralama işlemlerinde yatırım ekipmanın mülkiyeti finansal kiralama şirketine ait olduğu için, banka kredilerine göre teminat yapısı daha esnekler.
- Finansal kiralamaların krediye göre diğler bir avantajı yabancı para ile borçlanma olanağı olmasıdır. Bankalara yabancı para ile borçlanmak için ihracat taahhütü vermek gerekirken, finansal kiralamada bu yoktur. Ayrıca bankalardan dövize endekli kredi kullanıldığında, kaynak kullanım destekleme fonu ve gider vergisi gibi ekstra maliyetler oluşur. Finansal kiralama kullanımında böyle ek maliyetler de olmaz.
- Kredi süreci finansal kiralamaya göre daha hızlıdır. Finansal kiralama şirketleri kredi değerlendirme açısından çok kısa bir sürede müşteriye olumlu ya da olumsuz yanıt verebilir. Maksimum bir hafta, 10 gün içinde projeler değerlendirilir ve müşteriye evet veya hayır cevabı verilir. Bu süreç bankalarda daha uzundur.

VII. BÖLÜM

7. FİNANSAL KİRALAMANIN (LEASİNG) MALATYA'DAKİ KOBİ'LER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

7.1 Anket Çalışması

Finansal kiralama ile ilgili olarak, Malatya 'da kurulu KOBİ'lerin değerlendirilmesi için KOBİ'lerle anket çalışması yapılmıştır.

7.1.1. Çalışmanın Amacı

KOBİ, 250 ve daha az çalışanı bulunan, yıllık net satış hâsılatı ve mali bilançosu 25.000.000 YTL'yi aşmayan küçük ve orta ölçekli işletmeler olarak tanımlanabilir. Finansal kiralama, özellikle KOBİ'ler için kaynak temin etmede önemli finansman tekniklerinden biridir. Yapılan anket çalışması ile Malatya'da KOBİ niteliğindeki bazı işletmelerin finansal kiralamaya bakış açıları, yöntemi bilip bilmedikleri, yöntemin kullanılma oranı ve karşılaşılan sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır.

7.1.2. Anketin Uygulandığı Alan ve Yöntemi

Malatya Ticaret ve Sanayi Odası kayıtlarına göre 2006 yılı itibari ile Malatya'da yer alan sektörler aşağıdaki gibidir:

Tablo 7.1. Malatya’da Yer Alan Sektörler

SEKTÖR ADLARI	İşletme Sayısı (2006 Yılı)
Gıda ve Kayısı Sanayi	240
Dokuma ve Giyim Sanayi	91
Orman Sanayi	29
Plastik Sanayi	26
İnşaat ve Çimento	36
Madeni Eşya Sanayii	26
Tarım Mak.imalat Sanayii	9
Elektrikli malz. Trafo Sanayii	7
Mermer Sanayii	18
Tütün ve Mam. Sanayii	2
Gıda Mak. İmalat sanayii	8
Yem Sanayii	8
Cam Sanayii	6
Güneş Enerjisi Montaj	10
Kimya Sanayii	36
Demir ve Çelik Sanayii	17
Kal.Kazan İmalat Sanayi	9
Akü Montaj Sanayii	7
Deri ve Mamül Sanayii	5
Demir Dışı Metal Sanayii	10
Kağıt Sanayii	13
TOPLAM	605

Malatya Sanayi ve Ticaret Odası verilerine göre, yukarıdaki sektörlerde yer alan toplam işletme sayısı, 605 olup bunun yaklaşık olarak 400’ü KOBİ niteliğindedir.

Anket formu, KOBİ’lerin çoğunlukla yer aldığı 6 sektör olan gıda ve kayısı sanayii, dokuma ve giyim sanayi, plastik sanayi, inşaat ve çimento sanayi, madeni eşya sanayii ve orman sanayinde yer alan işletmelere uygulanmıştır. Bunun için 100 kadar işletme tesadüfi olarak seçilmiş ve tamamıyla görüşülmüştür. 52 tane işletme, anket formuna cevap vermiştir. Bu durumda sadece anket formuna cevap veren işletmeler değerlendirmeye alınmıştır.

Anketten elde edilen veriler, SPSS programı ile değerlendirilmiş ve bu verilerin yüzde dağılımları ise grafikler ile gösterilmiştir.

7.1.3. Anket Sorularının Değerlendirilmesi

Soru1. İşletmeniz hangi sektörde faaliyet göstermektedir?

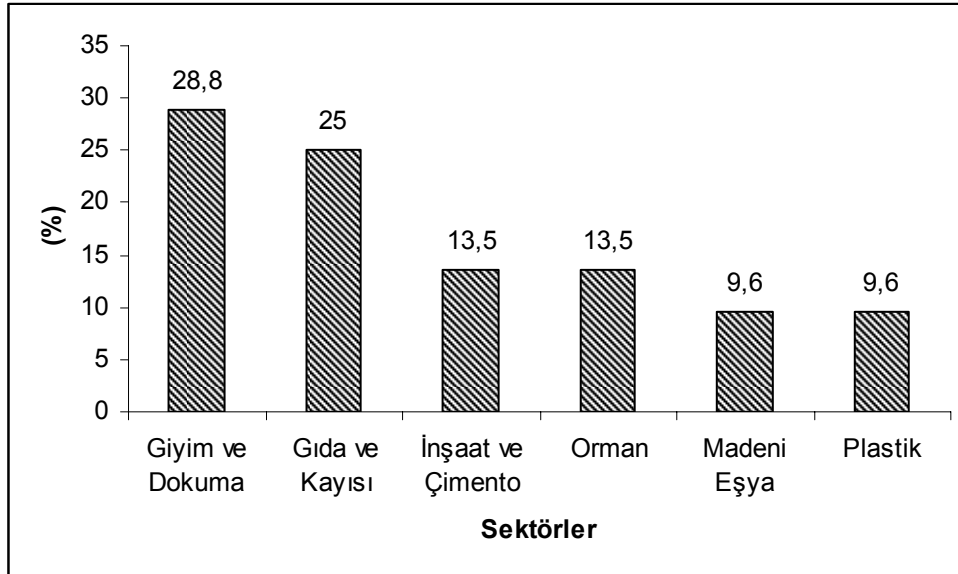
Anket yapılan sektörler, homojen bir dağılım göstermektedir. Anket yapılan sektörlerin başında %28,8 ile dokuma ve giyim sektörü gelmektedir. Bu sektörü %25 ile gıda ve kayısı sektörü, %13,5 ile de inşaat ve çimento ve yine aynı oranla orman sektörü,

%9,6 ile madeni eşya sanayi ve plastik sanayi takip etmektedir.

Tablo 7.2. Anket Yapılan Sektörler

Sektörler	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılımları
Gıda ve Kayısı	13	25,0
Dokuma ve Giyim	15	28,8
Madeni Eşya	5	9,6
Plastik	5	9,6
İnşaat ve Çimento	7	13,5
Orman	7	13,5
Toplam	52	100,0

Grafik 7.1: Sektörlerin Yüzde Dağılımı

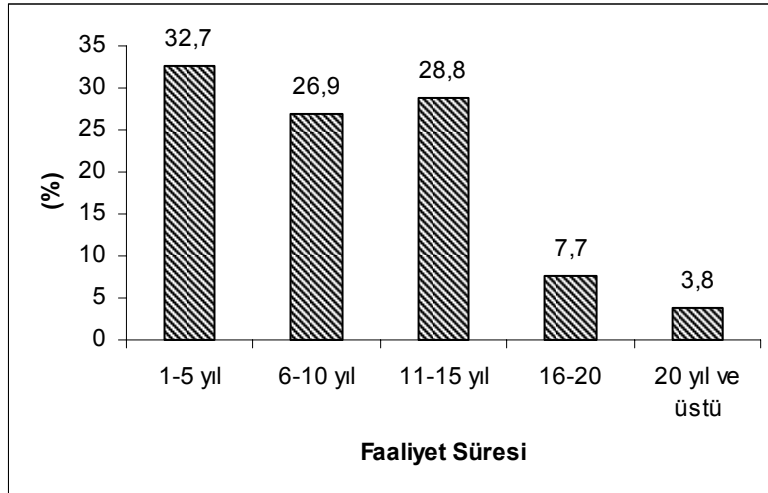
Soru 2. İşletmeniz kaç yıldan beri faaliyet göstermektedir?

Anket yapılan işletmelerin %32,7'sinin, 5 yıl ve daha az süredir faaliyet gösteren yeni kurulmuş olan işletmeler olduğu görülmektedir. Verilere bakıldığında %28,8'inin 11-15 yıl arası faaliyet gösterdiği, %26,9'unun da 6-10 yıl arasında faaliyet gösteren yakın zamanda kurulmuş işletmeler olduğu görülmektedir. 16-20 yıl ve 21 yıl ve daha eski bir süreden beri faaliyet gösteren KOBİ'lerin sayısının diğerlerine göre oldukça az olduğu görülmektedir.

Tablo 7.3. KOBİ'lerin Faaliyet Süresi

Faaliyet Süresi	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım
1-5 yıl	17	32,7
6-10 yıl	14	26,9
11-15 yıl	15	28,8
16-20 yıl	4	7,7
21 yıl ve üstü	2	3,8
Toplam	52	100,0

Grafik 7.2. KOBİ'lerin Faaliyet Süresine Göre Dağılımı

Soru3. İşletmenizin hukuki yapısını belirtiniz.

Anket yapılan işletmelerin büyük çoğunluğunun %67,3 ile Limited Şirket olduğu görülmektedir. Limited şirket, en az iki, en fazla ise elli gerçek veya tüzel

kişinin belli bir iktisadi maksat ve konu ile uğraşmak amacı ile bir unvan altında ve bir sözleşme ile kurdukları, esas sermayesi muayyen, borçlarından dolayı yalnız mameleki ile sorumlu ve ortaklarının sorumluluğu sınırlı bulunan, hak ehliyeti işletme konusu ile sınırlı, tüzel kişiliğe sahip bir ticaret şirkettir.

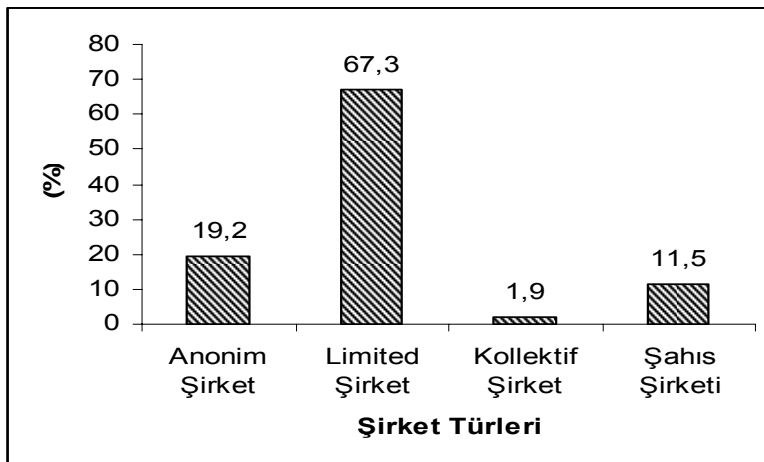
Büyük ticari işletmeler için zorunlu organizasyonlara gerek duyulmayan küçük ve orta büyüklükteki işletmelerde, şahıs şirketlerinin ucuz ve kolay şekilde kurulmalarına rağmen sınırsız sorumlu olmalarının getirdiği tehlikeleri gidermek, anonim şirketlerin pahalı, zaman alıcı ve uzun formaliteleri gerektiren kuruluş işlemlerini hafifletmek ihtiyacı ile KOBİ'lerin büyük çoğunluğunun Limited Şirket şeklinde kurulduğu görülmektedir.

Limited şirketi ; %19,2 ile anonim şirket, %11,5 ile şahıs şirketi izlemektedir. Ankete sadece 1 tane kollektif şirket katılmış olup bunun temsil ettiği oran ise %1,9'dur.

Tablo 7.4. KOBİ'lerin Hukuki Yapısı

Hukuki Yapı	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım
Anonim Şirket	10	19,2
Limited Şirket	35	67,3
Kollektif Şirket	1	1,9
Şahıs Şirketi	6	11,5
Toplam	52	100,0

Grafik 7.3. KOBİ'lerin Hukuki Yapılarının Dağılımı

Soru 4. İşletmenizde çalışan personel sayısı kaçtır?

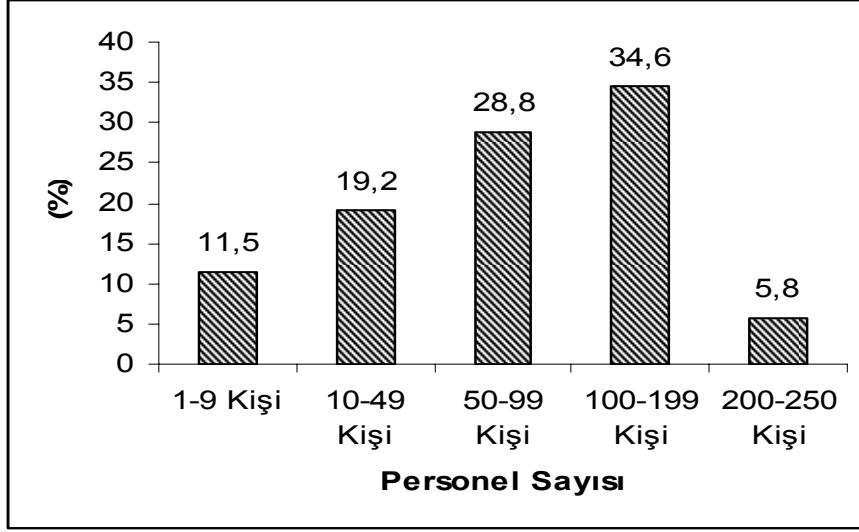
KOBİ'lerin henüz tam olarak sınırlarının belirlendiği bir tanımı olmadığı için personel sayısı, ölçme ve karşılaştırma kolaylığı açısından en fazla kullanılan ölçüt olmaktadır. Bugün ülkemizde farklı ölçütlere göre düzenlenmiş çok sayıda KOBİ tanımı bulunmaktadır. Bunlardan, kanun statüsünde düzenlenmiş olan tek tanım ise 3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun'da yapılan tanım olup, bu tanım sadece imalat sanayinde faaliyet gösteren ve 150'nin altında işçi çalıştıran işletmeleri kapsamaktadır. Bunun yanı sıra Dış Ticaret Müsteşarlığı imalat sektöründe KOBİ olabilmenin üst sınırını 200 işçi olarak verirken, Hazine Müsteşarlığı ise bu sınırı 250'ye çıkarmaktadır. Bu amaçla anket, en fazla 250 personel çalıştıran işletmelere yöneltilmiştir.

Anket sonuçlarına göre, KOBİ'lerin %11.5'i mikro ölçekli işletmeler(1-9 işçi), %19.2'si küçük ölçekli(10-49 işçi), %69,2 'si ise orta ölçekli(50 -250 işçi) işletmelerden oluşmaktadır.

Tablo 7.5. KOBİ'lerde Çalışan Personel Sayısı

Personel Sayısı	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım
1-9 kişi	6	11,5
10-49 kişi	10	19,2
50-99 kişi	15	28,8
100-199 kişi	18	34,6
200 -250 kişi	3	5,8
Toplam	52	100,0

Grafik 7.4. KOBİ'lerde Çalışan Personel Sayısının Dağılımı

Soru 5. Finansman ihtiyacınızı öncelikle hangi kaynaktan temin edersiniz?

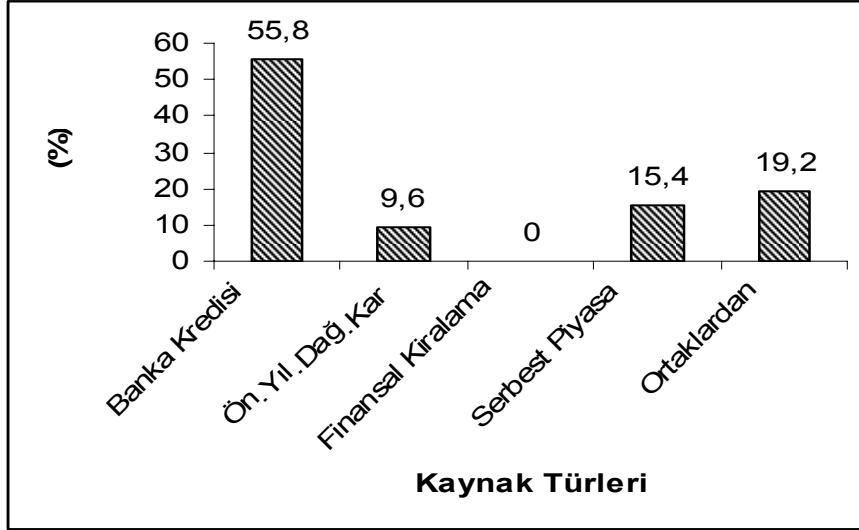
Ankete katılan KOBİ'lerin büyük bir çoğunluğunun(%55,8) finansman ihtiyacının karşılanmasında banka kredisini önemli ölçüde kullandığı görülmektedir. Burada önemli bir nokta finansal kiralamanın KOBİ'ler tarafından hiçbir zaman öncelikli bir finansman tekniği olmamasıdır. Bu durumda banka kredisi ile finansal kiralamayı karşılaştırdığımızda, KOBİ'ler tarafından, banka kredisinin finansal kiralamadan önce tercih edildiği açıkça görülmektedir.

Ankete cevap veren işletmelerden %19,2'si finansman ihtiyacı olduğunda, öncelikle ortaklara gidildiğini, %15,4 'ü serbest piyasa olarak nitelendirdiğimiz dışardan borç alarak ve %9,6'sı ise önceki yıllardan dağıtılmayan karlara başvurduğunu belirtmiştir. Bu cevaplara göre ankete katılan KOBİ'lerin finansman ihtiyacının karşılanmasında geleneksel yöntemleri tercih ettikleri açıkça görülmektedir.

Tablo7.6. KOBİ'lerin Öncelikli Olarak Tercih Ettikleri Kaynak Türleri

Kaynak Türleri	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım
Banka kredisi	29	55,8
Önceki yıllardan dağıtılmayan karlar	5	9,6
Finansal Kiralama	0	0
Serbest piyasa	8	15,4
Ortaklardan	10	19,2
Toplam	52	100,0

Grafik 7.5. KOBİ'lerin Öncelikli Olarak Tercih Ettikleri Kaynak Türlerinin Dağılımı

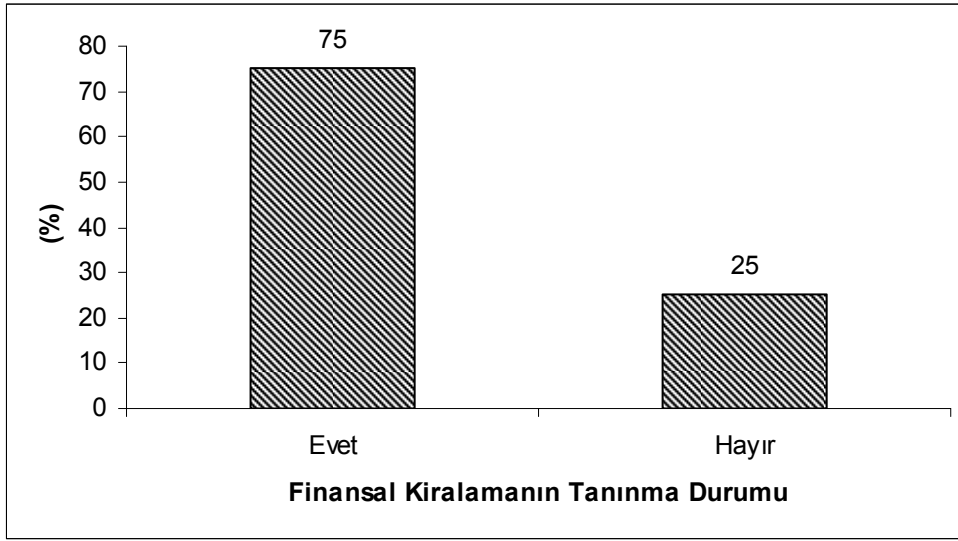
Soru 6. Finansal Kiralama tekniğini biliyor musunuz?

Finansal kiralamanın KOBİ'ler tarafından ne ölçüde tanındığını belirlemek amacıyla, finansal kiralama tekniğini bilinip bilinmediği sorulmuş %75 gibi önemli bir çoğunluğun finansal kiralamayı bildiği, %25 unun ise bu tekniği hiç bilmediği sonucu ortaya çıkmıştır. Büyük bir çoğunluğun finansal kiralama hakkında bilgi sahibi olması, KOBİ'lerin finansal yönetimi açısından önemli bir avantajdır.

Tablo 7.7. Finansal Kiralama(Finansal kiralama) Tekniğinin Tanınma Durumu

Tanınma Durumu	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım
Evet	39	75
Hayır	13	25
Toplam	52	100,0

Grafik 7.6: Finansal Kiralama Yönteminin Tanınma Durumunun Dağılımı

Soru7. “6. soruya” cevabınız "**Evet**" ise bu yöntemin varlığından nasıl haberdar olduğunuzu belirtiniz.

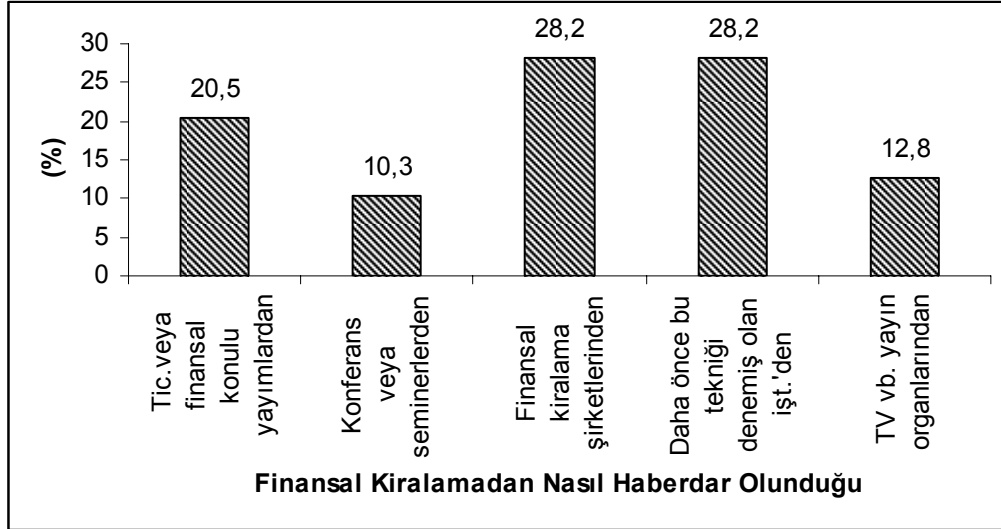
Ankete katılan işletmelerden, finansal kiralamayı ne şekilde öğrendiklerini belirlemek amacıyla yukarıdaki soru yöneltilmiş ve ankete katılanlar, eşit şekilde %28,2 ‘lik bir yüzde ile finansal kiralama şirketlerinden ve daha önce bu yöntemi denemiş olan firmalar aracılığı ile haberdar olduklarını belirtmişlerdir. Bu durumda finansal kiralama şirketlerinin yöntemin tanıtılması konusunda etkin bir rol üstlendikleri, ayrıca işletmelerin finansman teknikleri konusunda deneyimli firmalardan bilgi edinme, onların görüşünü alarak herhangi bir tekniği kullanma veya kullanmama yoluna gittikleri görülmektedir. Ticari veya finansal konulu dergi, gazete vb. yayımlardan finansal kiralamayı öğrenen işletmelerin sayısı 2. sırada gelerek %20,5’lük pay ile 2. sırada gelmektedir. Bu durum, KOBİ’lerin finansal hareketleri ve olayları süreli yayınlardan öğrenme yoluna gittiklerini göstermektedir. Televizyon, radyo, internet vb. araçlar vasıtasıyla finansal kiralamadan haberdar olan

firmalar %12,8'lik bir pay alırken, konferans ve seminerler vasıtasıyla haberdar olanların oranı %10,3'tür.

Tablo 7.8. Finansal Kiralamadan Nasıl Haberdar Olunduğunun Dağılımı

Haberdar Olunan Kaynaklar	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım	Cevap Verenlerin Yüzde Dağılımı
Ticari veya finansal konulu yayımlardan	8	15,4	20,5
Konferans veya seminerlerden	4	7,7	10,3
Finansal kiralama şirketlerinden	11	21,2	28,2
Daha önce bu yöntemi denemiş olan diğer firmalar aracılığı ile	11	21,2	28,2
Televizyon vb. yayın organlarından	5	9,6	12,8
Cevapsız	13	25,0	
Toplam	52	100,0	

Grafik 7.7. KOBİ'lerin Finansal Kiralamayı Tanıma Araçlarının Dağılımı

Soru 8. Finansal kiralama kullanıyor musunuz veya daha önce kullandınız mı?

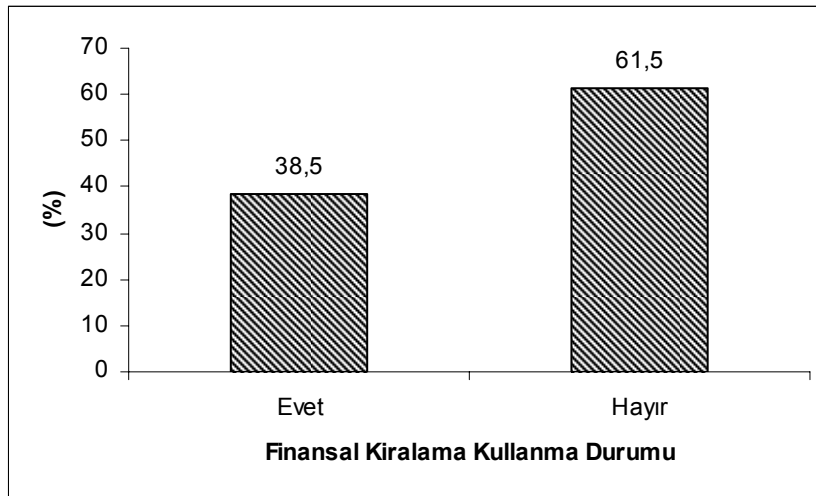
Çalışmamız açısından önemli bir soru olan finansal kiralama yönteminin kullanılıp kullanılmadığı veya daha önceki bir zamanda, örneğin kuruluş yılında, bu tekniğe başvurulup vurulmadığı sorusuna, ankete katılan 52 işletmenin finansal kiralama yöntemini bilen 39'u cevap vermiştir.

Yüzde dağılıma baktığımız zaman ankete katılan işletmelerin %28'i finansal kiralamayı kullandığını veya daha önceki bir zamanda kullanmış olduğunu, %46.6'sı bu yönteme hiç başvurmadığını, %25'inin ise bu yöntemi hiç bilmedikleri için bu soruyu boş bıraktıkları görülmektedir. Soruyu cevaplandıran işletmeler açısından bakıldığında, işletmelerin %38.5'i finansal kiralamayı kullandığını veya kullanmakta olduğunu, %61.5'inin ise hiç kullanmadığı görülmektedir

Tablo 7.9. Finansal Kiralama(Finansal kiralama) Kullanılıp Kullanılmadıkları

Finansal Kiralama Kullanma Durumu	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım	Cevap Verenlerin Yüzde Dağılımı
Evet	15	28.8	38.5
Hayır	24	46.2	61.5
Cevapsız	13	25.0	
Toplam	52	100.0	

Grafik7.8. Finansal Kiralamanın Kullanılıp Kullanılmadığının Dağılımı

Soru 9. “8.soruya” cevabiniz "EVET" ise bu yöntemi öncelikli kullanma sebebinizi belirtiniz.

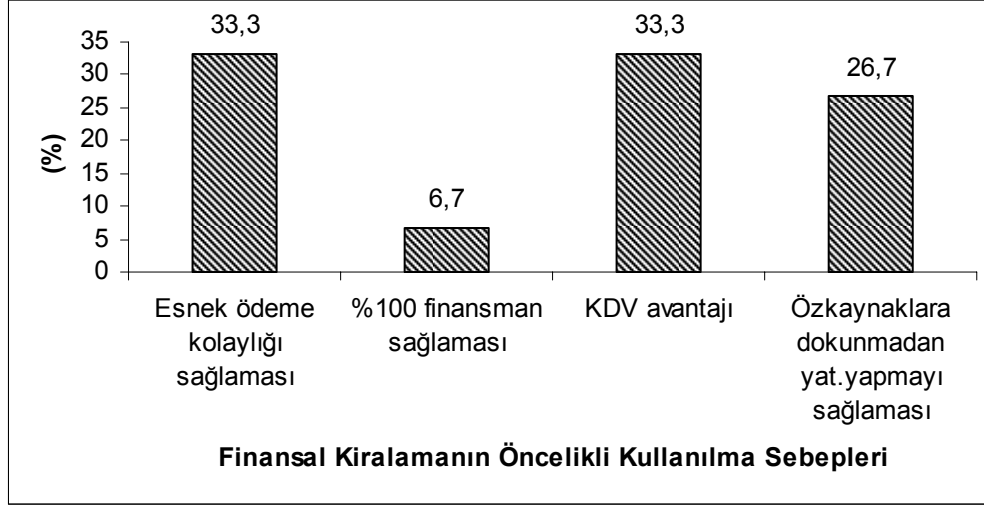
Yukarıdaki soru ile finansal kiralamanın KOBİ’ler tarafından bu tekniğin hangi yönünün avantajlı görülerek tercih edildiği saptanmaya çalışılmıştır. Finansal kiralamaya esnek ödeme kolaylığı sağladığı için başvuran işletme sayısı, KDV avantajı sebebiyle başvuran KOBİ sayısı ile eşit olup %33,3’lük bir orana sahiptir.

Anket çalışması, KOBİ’ler ile yüz yüze yapıldığından, finansal kiralama kullanmayan işletmelerin de finansal kiralamanın KDV avantajından haberdar oldukları ve ihtiyaç duyulduğunda finansal kiralamaya bu avantajından dolayı başvuracakları belirlenmiştir. Öte yandan finansal kiralamanın esnek ödeme kolaylığının, finansal kiralama sözleşmesinin kiracının isteğine uygun bir biçimde düzenlenmesinden ve bu durumun banka kredisinden daha avantajlı olmasından dolayı tercih edildiği saptanmıştır. Özkaynaklara dokunulmadan yatırım yapmayı sağlaması %26,7’lik bir paya sahiptir. Finansal kiralamanın %100 finansman sağlama avantajı ise öncelikli kullanma nedenleri arasında %6,7’lik bir paya sahiptir.

Tablo 7.10. Finansal Kiralamanın Öncelikli Kullanılma Nedenleri

Öncelikli Kullanılma Nedenleri	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım	Cevap Verenlerin Yüzde Dağılımı
Esnek ödeme kolaylığı sağlanması	5	9,6	33,3
%100 finansman sağlanması	1	1,9	6,7
KDV avantajı	5	9,6	33,3
Özkaynaklara dokunmadan yatırım yapmayı sağlaması	4	7,7	26,7
Toplam	15	28,8	100,0
Cevapsız	37	71,2	
Genel Toplam	52	100,0	

Grafik 7.9.Finansal Kiralamanın Öncelikli Kullanılma Sebeplerinin Dağılımı

Soru 10. “8. soruya” cevabınız "EVET" ise aşağıdaki finansal kiralama türlerinden hangisini kullandığınızı belirtiniz.

Yukarıdaki soru finansal kiralama kullanan KOBİ’lerin yurtdışı(uluslararası) finansal kiralama türünü kullanıp kullanmadığı eğer kullanıyorsa bu konuda ayrıntılı bir bilgi alınmasını sağlamak amacıyla sorulmuştur. Ancak ankete katılan işletmelerden hiçbirinin, yurtdışı finansal kiralama tekniğini kullanmadıkları ortaya çıkmıştır.

Tablo 7.11. KOBİ’lerin Yurtiçi ve Yurtdışı Finansal Kiralama Kullanımının Dağılımı

Finansal Kiralama Türü	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım	Cevap Verenlerin Yüzde Dağılımı
Yurtiçi finansal kiralama	15	28,8	100,0
Cevapsız	37	71,2	
Toplam	52	100,0	

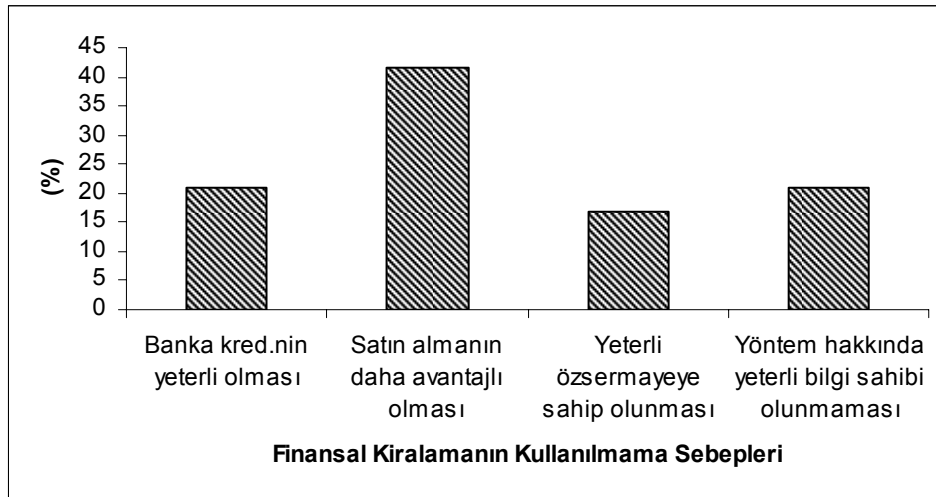
Soru11. “ 8. soruya” cevabınız "HAYIR" ise finansal kiralamayı öncelikli kullanmama nedeninizi belirtiniz.

Yukarıdaki soru, finansal kiralama kullanmayan KOBİ’lerin öncelikle hangi nedenden dolayı bu tekniği kullanmadıklarını belirlemek amacı ile sorulmuştur. Bu soruya cevap verenlerin büyük bir çoğunluğunun(%41,7), banka kredisinin finansal kiralamaya göre daha avantajlı gördüklerinden dolayı finansal kiralamayı tercih etmediklerini, %20,8’i kiralama yerine satın almanın daha avantajlı olmasından, yine 20,8’inin yöntem hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıklarından. 16,7’sinin ise yeterli özsermayeye sahip oldukları için bu tekniği tercih etmediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 7.12. Finansal Kiralama Kullanmama Nedenleri

Finansal Kiralama Kullanmama Nedenleri	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım	Cevap Verenlerin Yüzde Dağılımı
Banka kredisinin yeterli olması	10	19,2	41,7
Kiralama yerine satın almanın daha avantajlı olduğunun düşünülmesi	5	9,6	20,8
Yeterli özsermayeye sahip olunması	4	7,7	16,7
Bu yöntem hakkında yeterli bilgi sahibi olunmaması	5	9,6	20,8
Cevapsız	28	53,8	
Toplam	52	100,0	

Grafik 7.10. Finansal Kiralama Kullanmama Nedenlerinin Dağılımı

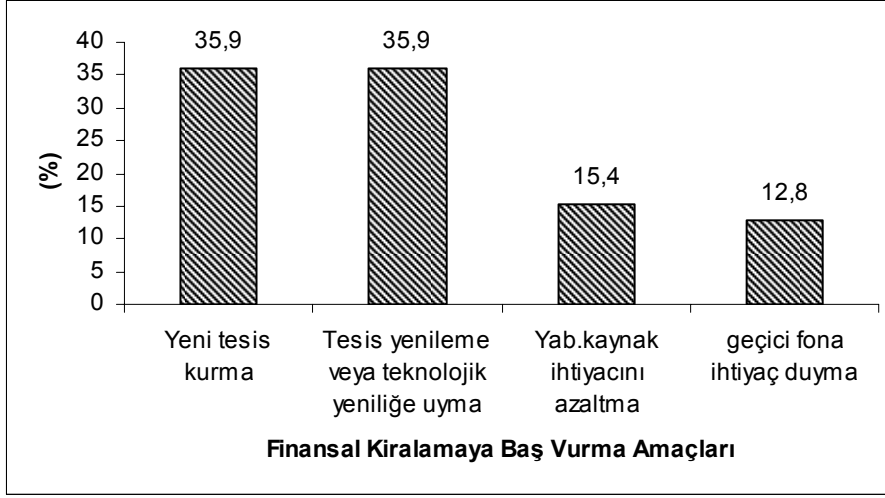
Soru 12. Finansal kiralamaya daha çok hangi sebeple başvurmayı tercih edersiniz?

Yukarıdaki soru, finansal kiralama kullanan ve kullanmayan KOBİ'lerin tamamına yöneltilmiş, finansal kiralamayı hiç bilmeyen 13 KOBİ bu soruya cevap vermemiştir. Buna göre, yeni tesis kurma durumunda bu tekniğe başvuracakların payı %35,9 olmuştur. KOBİ'ler özellikle yeni tesis kurulduğunda gerekli olan makine ve ekipmanın veya gayrimenkulün edinilmesinde gerek duyulan finansman kaynağının edinilmesinde, finansal kiralamanın önemli ölçüde rahatlatıcı etkisi olduğu veya olacağı görüşündedirler. Tesis yenileme veya teknolojik yeniliğe ayak uydurma amacıyla finansal kiralamanın tercih edilmesi, yeni tesis kurma ile aynı payı almıştır.(%35,9). KOBİ'ler özellikle eskiyen makine ve teçhizatın yenilenmesi ve hızla değişen teknolojiye ayak uydurmak amacıyla bu tekniğe başvurmayı düşündüklerini belirtmişlerdir. Yabancı kaynak ihtiyacını azaltma %15,4 oranında cevaplanırken, geçici fon ihtiyacını azaltmak amacıyla bu tekniğe başvurmayı düşünenlerin payı ise %12,8 olmuştur.

Tablo 7.13. Finansal Kiralamaya Başvurma Amaçları

Finansal kiralamaya başvurma amaçları	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım	Cevap Verenlerin Yüzde Dağılımı
Yeni tesis kurma	14	26,9	35,9
Tesis yenileme veya teknolojik yeniliğe ayak uydurma	14	26,9	35,9
Yabancı kaynak gereksinimini azaltma	6	11,5	15,4
Geçici fon ihtiyacına gerek duyma	5	9,6	12,8
Cevapsız	13	25,0	
Toplam	52	100,0	

Grafik 7.11. Finansal Kiralamaya Başvurma Nedenlerinin Dağılımı

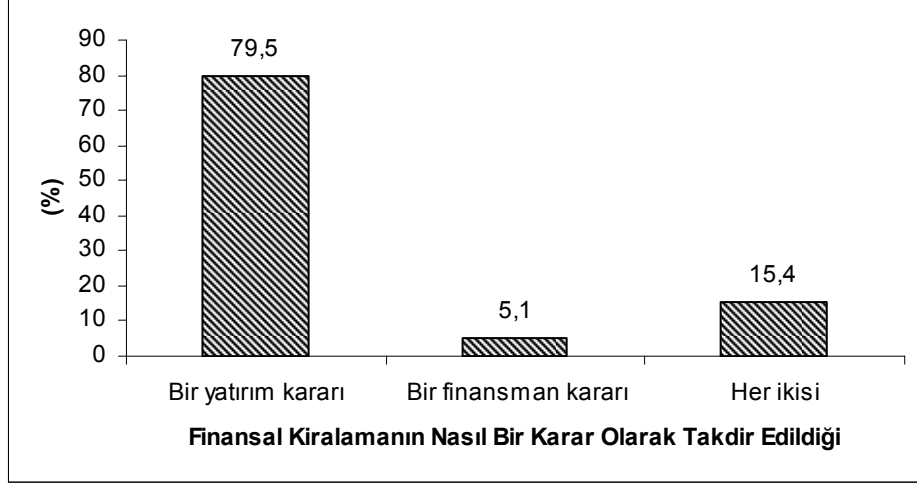
Soru 13. İşletmeniz finansal kiralama yöntemini nasıl bir karar olarak takdir etmektedir?

Finansal kiralamanın bir yatırım kararı mı yoksa bir finansman kararı mı olduğu yatırımcılar tarafından tartışılmaktadır. Bu soru ile Malatya’da faaliyet gösteren KOBİ’lerin düşüncesi alınmak istemiştir. Finansal kiralamayı bir yatırım kararı olarak işletmelerin bu soruya cevap veren işletmeler açısından oranı %79.5 iken finansal kiralamayı bir finansman kararı olarak görenlerin oranı %5.1, hem yatırım hem de finansman kararı olarak görenlerin oranı ise %15.4 olmuştur.

Tablo 7.14. Finansal Kiralama Yönteminin Nasıl Bir Karar Olarak Takdir Edildiğinin Dağılımı

Kararlar	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım	Cevap Verenlerin Yüzde Dağılımı
Bir yatırım kararı	31	59,6	79,5
Bir finansman kararı	2	3,8	5,1
Her ikisi(a ve b)	6	11,5	15,4
Cevapsız	13	25,0	
Toplam	52	100,0	

Grafik 7.12. Finansal Kiralamannın Nasıl Bir Karar Olarak Takdir Edildiğinin Dağılımı

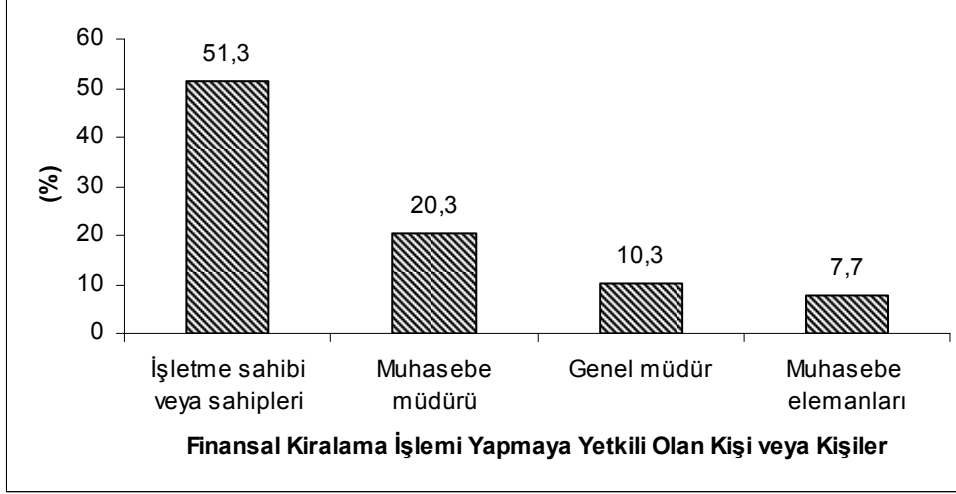
Soru 14 . İşletmenizde finansal kiralama işlemini yapmaya kim veya kimler yetkilidir?

Finansal kiralama işlemi, %51,3 gibi bir oranla, büyük ölçüde işletme sahibi ve ortaklar tarafından yapılmaktadır. Muhasebe müdürü %20,7, genel müdür %10,3, muhasebe elemanları ise %7,7 oranında finansal kiralama işlemine karar vermektedir.

Tablo 7.15. Finansal Kiralamaya Yetkili Olan Kişiler

Yetkili Kişi veya Kişiler	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım	Cevap Verenlerin Yüzde Dağılımı
Muhasebe müdürü	12	22,1	20,7
İşletme sahibi veya sahipleri	20	38,5	51,3
Genel müdür	4	7,7	10,3
Muhasebe elemanları	3	5,8	7,7
Cevapsız	13	25,0	
Toplam	52	100,0	

Grafik 7.13. Finansal Kiralamaya Yetkili Olan Kişi veya Kişilerin Dağılımı

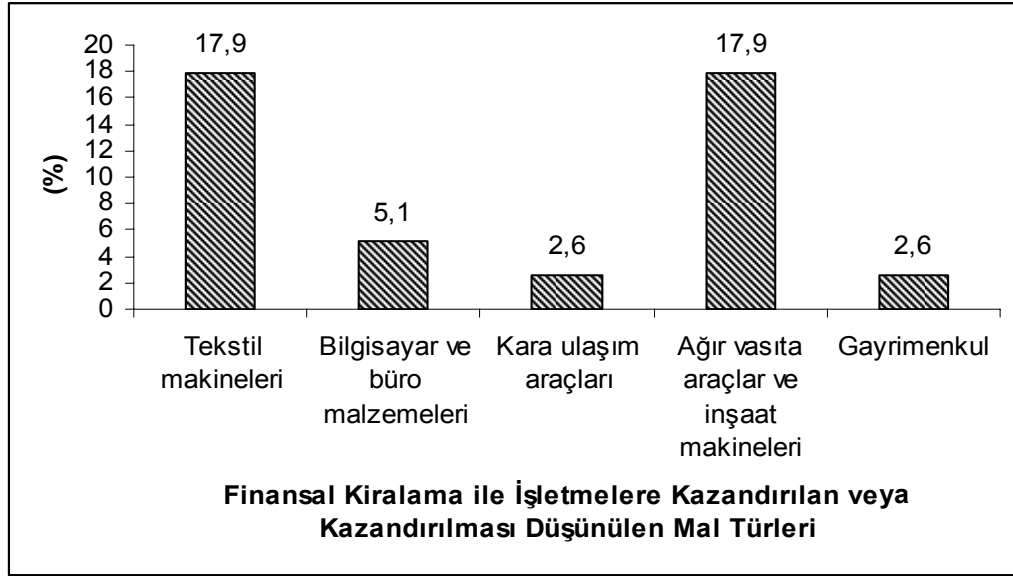
Soru 15: Finansal kiralama sözleşmesi ile işletmenize kazandırdığınız veya kazandırmayı düşündüğünüz mal türü hangisidir?

Yukarıdaki soru ile KOBİ'lerin hangi malları finansal kiralama ile kiraladıkları veya kiralamayı düşündükleri belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre bu soruyu cevaplandıran 39 işletmenin %33,3'ü ihtiyacı olan makine ve ekipmanı finansal kiralama ile edindiği veya edineceğini belirtmiştir. 20,5 'i ise finansal kiralama ile hiçbir mal türünü kiralamak istemediğini belirtmiştir. Ankete katılanların %17,9 'u tekstil makineleri ve ağır vasıta araçlar ve inşaat makinelerini belirtmişlerdir. Buna göre tekstil ve inşaat sektörlerinin finansal kiralamayı önemli bir finansman kaynağı olarak gördüğü sonucuna varılabilir. Bilgisayar ve büro malzemeleri, kara ulaşım araçları, gayrimenkul kiralamasının ise ankete katılan sadece 1 KOBİ tarafından düşünüldüğü görülmektedir.

Tablo 7.16. KOBİ'lerin Finansal Kiralama İle İşletmelerine Kazandırmayı Düşündükleri Mal Türleri

Mal Türleri	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım	Cevap Verenlerin Yüzde Dağılımı
Tekstil makineleri	7	13,5	17,9
Bilgisayar ve büro malzemeleri	2	3,8	5,1
Kara ulaşım araçları	1	1,9	2,6
Ağır vasıta araçlar ve inşaat makineleri	7	13,5	17,9
Gayrimenkul	1	1,9	2,6
Makine ve ekipman	13	25,0	33,3
Hiçbiri	8	15,4	20,5
Cevapsız	13	25,0	
Toplam	52	100,0	

Grafik 7.14. KOBİ'lerin Finansal Kiralama İle İşletmelerine Kazandırdıkları veya Kazandırmayı Düşündükleri Mal Türlerinin Dağılımı

Soru16. Finansal kiralamanın ekonomik olup olmadığına karar verirken aşağıdaki değerlendirme yöntemlerinden hangisini kullanmaktasınız?

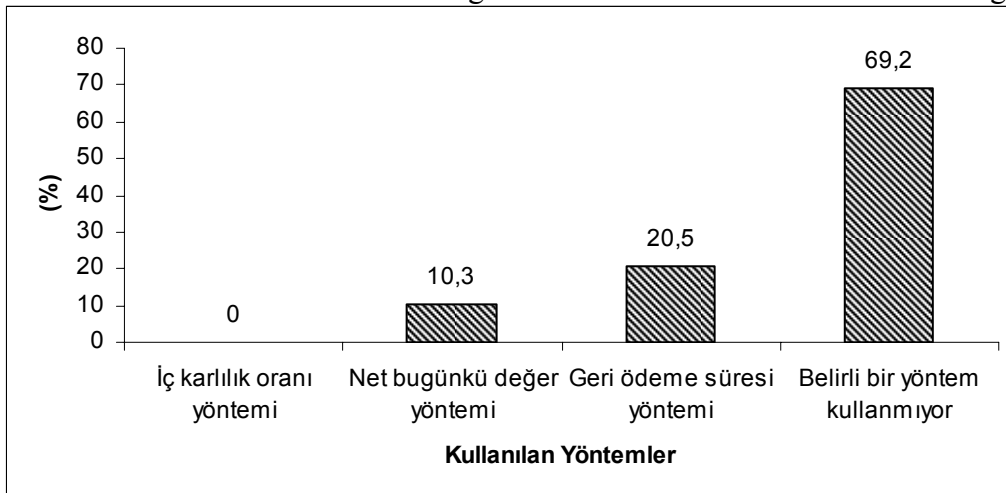
Yukarıdaki soru işletmelerin finansal kiralama tekniğini diğer alternatiflerle karşılaştırırken veya finansal kiralama kullanıp kullanmamaya karar verirken

herhangi bir değerlendirme yöntemi kullanıp kullanmadığını saptamak amacı ile sorulmuştur. Buna göre önemli bir çoğunluk (% 69,2) finansal kiralama kullanıp kullanmayacağına karar verirken belirli bir yöntem kullanmadığını belirtmiştir. Buna göre herhangi bir teknik kullanılmamasında, bu teknikler hakkında KOBİ'lerin yeterli bilgi sahibi olmadığı ve bu durum ankete katılan KOBİ'lerin finansal yönetimlerinin yeterli olmadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Geri ödeme süresi yöntemi %20,5'lik bir oran alırken, finansal kiralamayı diğer alternatiflerle karşılaştırmada ve finansal kiralama yapmanın işletme açısından üstünlüğü olup olmadığını belirlemede önemli bir yöntem olan net bugünkü değer yöntemi ise sadece %10,3'lik bir oranda kalmıştır. iç karlılık oranı yöntemi ankete katılan hiçbir işletme tarafından kullanılmamaktadır.

Tablo 7.17. Finansal Kiralamanın Ekonomik Olup Olmadığına Karar verirken Kullanılan Değerleme Yöntemleri

Değerleme Yöntemleri	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım	Cevap Verenlerin Yüzde Dağılımı
İç Karlılık Oranı	0	0	0
Net bugünkü değer yöntemi	4	7,7	10,3
Geri ödeme süresi	8	15,4	20,5
Belirli bir yöntem kullanmıyor	27	51,9	69,2
Cevapsız	13	25,0	
Toplam	52	100,0	

Grafik7.15: Finansal Kiralama Değerleme Yöntemlerinin Kullanımının Dağılımı

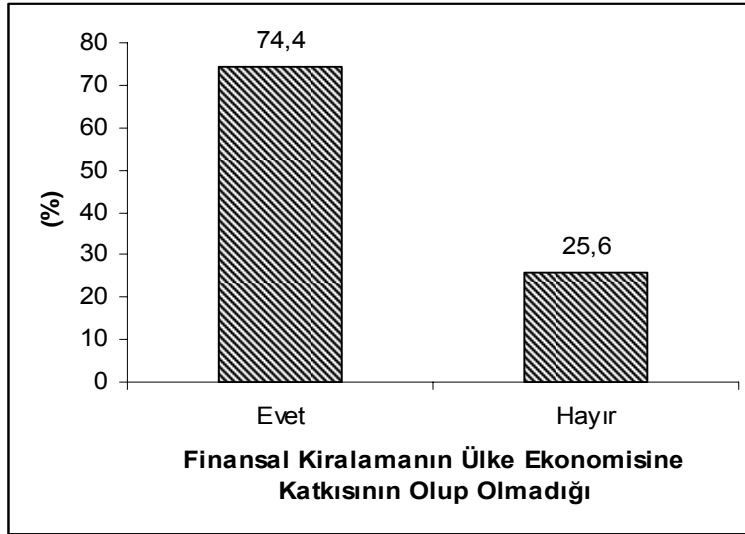
Soru17. Finansal kiralamanın ülke ekonomisine katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?

Yukarıdaki soruya cevap veren KOBİ'lerin %74,4'ü finansal kiralamanın ülke ekonomisine katkısının olduğunu düşünmektedir. KOBİ'lerden %5,6' sısı ise herhangi bir katkısı olmadığını düşünmektedir

Tablo 7.18. Finansal Kiralamanın Ülke Ekonomisine Katkısının Olup Olmadığı

	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım	Cevap Verenlerin Yüzde Dağılımı
Evet	29	55,8	74,4
Hayır	10	19,2	25,6
Cevapsız	13	25,0	
Toplam	52	100,0	

Grafik 7.16. Finansal Kiralamanın Ülke Ekonomisine Katkısının Olup Olmadığının Dağılımı

Soru18. “17. soruya” cevabınız "Evet" ise bunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

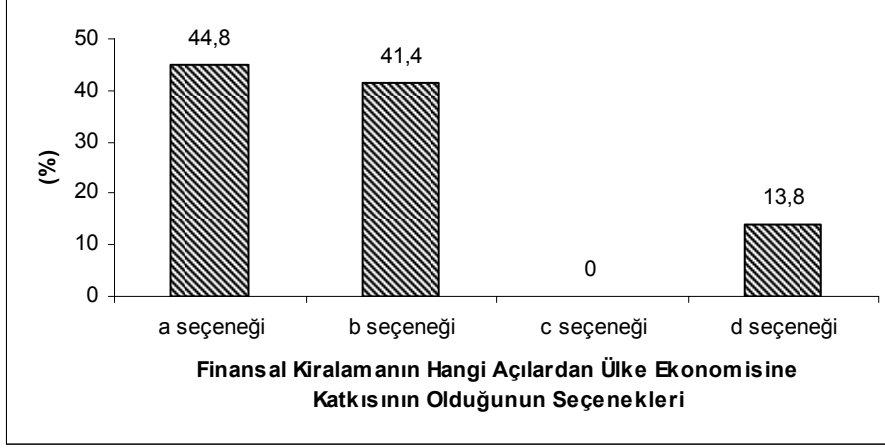
Yukarıdaki soruya “Evet” cevabını veren KOBİ'lerden %44,8'i finansal kiralamanın önemli bir orta veya uzun vadeli bir finansman tekniği olarak görmektedir. Özellikle kuruluş aşamasında finansman sıkıntısı çeken işletmeler, finansal kiralamadan yararlanarak bu sıkıntılarını azaltabilir böylece kurulum veya faaliyete geçememe riskinden kurtularak ekonominin canlanmasına bir nebze de olsa

katkıda bulunabilirler. Yine önemli bir oran,%41,4 'lük kısım ise satın alma gücüne sahip olmayan işletmelerin yatırım mallarını finansal kiralama yolu ile temin ederek hem kendi ihtiyacının karşıladığı gibi hem de üretici veya satıcı firmaya da bir kazanç sağlayarak ekonomide talebin artmasına böylece üretim ve istihdama katkıda bulunacağına inanmaktadır. Bu soruya cevap verenlerin 7,7'lik kısmı ise ihracatçı işletmelerin finansal kiralama yolu diğer ülkeler ile rekabet gücünü arttıracığına inanmaktadır. Bu oran anket yapılan KOBİ'ler arasında ihracat yapanların oranının olduğunun bir göstergesi olarak da yorumlanabilir "finansal kiralama yolu ile ülke ekonomileri dış borçlanmaya gerek kalmadan istedikleri yabancı kaynağı elde edebilirler." seçeneği hiçbir KOBİ tarafından işaretlenmediği için tablo ve grafikte bu durum gösterilmemiştir.

Tablo 7.19. Finansal Kiralamanın Ülke Ekonomisine Nasıl Bir Katkıda Bulunduğu

Seçenekler	İşletme Sayısı	Yüzde Dağılım	Cevap Verenlerin Yüzde Dağılımı
a)Orta ve uzun vad.fin.sıkıntısının yaşandığı dönemlerde finansman ihtiyaçlarını karşılayıp yatırım yapmalarına ve böylece ülke ekonomisinin canlanmasına yol açar.	13	25,0	44,8
b)Satın alma gücüne sahip olmayan firmalar finansal kiralama ile yolu ile yatırım mallarını temin ederek ekonomide talep yaratıcı bir etkiye sahiptir .	12	23,1	41,4
c)Finansal kiralama ile ülke ekonomileri dış borçlanmaya gerek kalmadan istedikleri yabancı kaynağı elde edebilirler.	0	0	0
d)Gelişmiş ülkelerden ülkemize teknoloji transferi yapılarak özellikle ihracata yönelik faaliyette bulunan firmaların diğer ülkeler ile rekabet gücünü artırır.	4	7,7	13,8
Cevapsız	23	44,2	
Toplam	52	100,0	

Grafik7.17: Finansal Kiralamanın Ülke Ekonomisine Hangi Açılardan Katkısı Olduğunun Dağılımı

Soru 19. “17. soruya” cevabınız “**evet**” ise, nedenlerini belirtiniz.

Yukarıdaki soru açık uçlu olarak sorulmuş ve finansal kiralamanın ülke ekonomisine katkısı olmayanların görüşlerini almak amacıyla sorulmuştur. Bu soruya “hayır” cevabını veren KOBİ’lerden çok azı görüşünü belirtmiştir. Bu görüşlerden önemli bir bölümü finansal kiralamayı banka kredisi ile karşılaştırmış ve faydasının banka kredisine nazaran daha sınırlı kaldığını ancak çok özel durumlarda örneğin ihtiyaç duyulan yatırım malının finanse edilmesinde kullanıldığını buna rağmen alternatifinin çok fazla olduğunu belirterek ülke ekonomisine katkısının olmadığını belirtmişlerdir.

Soru 20. Finansal kiralama yaparken karşılaştığınız sorunlar var mı? “Var” ise bu sorunları lütfen belirtiniz.

Bu soru özellikle finansal kiralama kullanan veya bu amaçla finansal kiralama şirketlerine başvuran KOBİ’lere yöneltilmiştir. Bu KOBİ’lerin önemli bir kısmı sorunlarla karşılaşmadıklarını belirtirken, bazı KOBİ’ler finansal kiralama şirketlerinin özellikle banka ortaklı finansal kiralama şirketlerinin, finansal kiralama konusu malın sigorta edilmesinde kendilerine ait, ortağı veya anlaşmalı oldukları sigorta şirketini zorunlu tutmaları karşılaşılan önemli bir sorun olduğunu belirtmiştir. Böyle düşünen KOBİ’ler bu durumun malın sigortası konusunda istedikleri veya daha uygun koşullara sahip sigorta şirketlerine başvurmalarını engellediğini belirtmişlerdir.

VIII. BÖLÜM

8. SONUÇ ve ÖNERİLER

ABD ve Batı Avrupa ülkelerinde uzun bir geçmişe sahip olan finansal kiralama, ülkemizde 70 sayılı bankalar hakkında kanun hükmünde kararnamenin 90. Maddesine istinaden çıkarılan 16/12/1983 tarih ve 83/7506 sayılı bakanlar kurulu kararı ile yatırım mallarının temin edilip, firmalara taksitle satılması veya kiraya verilmesinden bahsedilerek ilk kez mevzuatımızda açık olmasa da finansal kiralamadan bahsedilmiştir. Gerçek anlamda ise finansal kiralama, 28/06/1985 yılında çıkan bir 3226 sayılı kanun ile düzenlemeye kavuşmuştur. Böylelikle Türkiye’de finansal kiralamanın yasal çerçevesini 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu çizmiştir

Finansal kiralamanın ülkemiz gibi az gelişmiş ülkelerdeki gelişimi, gelişmiş ülkelere göre sınırlı kalmıştır. Finansal kiralamanın gelişiminin yavaş olmasının en önemli nedeni, yasaların finansal kiralama ile geleneksel kiralamanın ayrımını yapmamış olması ve kiralayana gereğinden fazla sorumluluk yüklemesidir.

1980’den sonra Türkiye’de şube açan yabancı bankaların çoğu bağlı kuruluşları ile finansal kiralama işleminde uzmanlaşmış kuruluşlardır. Bankaların finansal kiralama ile ilgili ayrı anonim şirketler kurmalarının nedeni ise ilgili mevzuatta finansal kiralama şirketlerinin başka bir işle uğraşamayacağı yolundaki hükmüdür olmuştur ayrıca bazı vergi kolaylıkları ve konunun ayrı bir uzmanlık alanı olması da ayrı şirketler kurulmasına yol açmıştır.

Özellikle ülkemizdeki ekonomik krizler ve yaşanan yüksek enflasyon nedeniyle kısa vadede sorun çıkmamasına rağmen şirketler orta ve uzun vadeli finansman problemleri yaşamaktadırlar. Orta ve uzun vadeli finansman sağlamanın problemlere yol açmasından dolayı, yurtdışında yaygın bir şekilde kullanılan finansman tekniği olan finansal kiralamanın kullanımı yaygınlaşmıştır.

Ülkemizde likidite sorununun olması yatırımların istenen düzeyde gerçekleşmemesine neden olmaktadır. Bu noktada finansal kiralama, faydalı bir finansman yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle KOBİ’lerin orta ve uzun

vadeli finansman sıkıntılarını gideren ve finansal risklerini minimize edebilen bir finansman tekniğidir.

Türkiye'de 1986'dan bu yana finansal kiralamanın yatırımlardan aldığı pay giderek artmaktadır. Ancak diğer ülkelerle karşılaştırıldığında finansal kiralamanın ülkemiz ekonomisindeki payının yeterli olduğu söylenemez. Toplam sabit sermaye yatırımları içinde finansal kiralamanın payı, gelişmiş sanayi ülkelerinde %30 civarındayken, bu oran Türkiye'de yaklaşık olarak % 8'dir. Bu durum finansal kiralama konusunda daha iyi düzenlemelere gerek olduğunun göstergesidir. Bu noktadan hareketle özellikle şu noktaların açıklığa kavuşturulması gerekmektedir:

Finansal kiralama, bir yatırım ve finansman yöntemi olduğu halde Türkiye'de finansal kiralamanın önemi ve fonksiyonu gerektiği gibi anlaşılmamıştır. Çünkü uygulamada finansal kiralama, çok değişik şekilde anlaşılmakta ve yorumlanmaktadır. Bazen finansal kiralama sözleşmesi "kira" veya "uzun vadeli kira" bazen "taksitli satış" şeklinde anlaşılmakta ve uygulanmaya çalışılmaktadır. Gerçekte finansal kiralama, bunlara benzer yönleri olmakla birlikte, bunlardan hiçbiri değildir ve dünya uygulamasında olduğu gibi bir yatırım ve finansman yöntemidir.

Günümüzde işletmelerin büyümesi ve gelişmesi, yapacakları yatırımlarla doğru orantılıdır. İşletmelerin yatırım yapması ise finansman oluşturmalarına veya var olan finansman kaynaklarından yararlanabilmelerine bağlıdır. İşte bu önemli finansman kaynaklarından biri de finansal kiralama.

Finansal Kiralama Kanunu, Türk hukuk düzenine sonradan girdiği için, diğer temel kanunlarla özellikle Türk Medeni Kanunu, Borçlar kanunu, Türk Ticaret kanunu ve İcra ve İflas Kanunu ile uyum sağlayamamıştır. Hatta bazen 3226 sayılı Kanun hükümleri sözü edilen kanunlarla çatışma haline düşmektedir.

Türkiye'deki uygulamada finansal kiralamaya konu olan malın sahibi hukuken finansal kiralama şirketi olduğu için, teşvikli yatırımlarda, gümrük muafiyeti ve kredi olanaklarından yararlanmaktadır. Fakat kiracı veya yatırımcı teşvik belgesinde gösterilen koşullara uymadığı veya yatırımı tamamlayamadığı hallerde, Hazine ile finansal kiralama şirketi karşı karşıya kalmakta ve yaptırımlar şirketten istenmektedir. Finansal kiralama şirketi, Hazine'den elde ettiği teşvikleri, kiracısı olan yatırımcıya devrettiği halde, kendisi sorumlu duruma düşmektedir. Bu çelişkinin düzeltilmesi gerekmektedir.

3226 sayılı kanunun 23'üncü maddesine göre, kiracı finansal kiralama bedelini ödemede sıkıntıya düşerse, şirket 30 günlük süre içinde ödenmemesi halinde sözleşmeyi feshedebilir. Sözleşmenin sona ermesinin sonuçları aynı kanunun 24'üncü maddesinde gösterilmiştir. Bu maddeye göre, sözleşmeden doğan satın alma hakkını kullanmayan veya bu hakkı bulunmayan kiracı, finansal kiralama konusu olan malı derhal geri vermekle mükelleftir.

Finansal kiralama sözleşmesinin 5. maddesine göre sözleşmeye patent gibi fikri ve sınai haklar konu edilmemektedir. Oysa teknolojinin gelişmesiyle birlikte yazılım kiralamasının yaygınlaşması, bu hükmün değiştirilmesini gerektirmektedir.

Finansal Kiralama Kanunu'ndaki önemli sorunlardan biri de faaliyet kiralaması, sat ve geri kirala yöntemi ile ilgili yeterli ve açık düzenlemelerin olmamasıdır. Bu durum uygulamada çeşitli sorunlara yol açmaktadır.

Çalışmanın anket aşamasında KOBİ niteliğindeki işletmelerin finansal kiralamayı tercih ettikleri ancak bu tekniğin yine de istenilen düzeyde kullanılmadığı görülmüştür. Finansal kiralamayı tercih etmeyen işletmelerin, banka kredisini her zaman için yeterli gördükleri belirlenmiştir. Bu yüzden finansal kiralamanın banka kredisiyle rekabet edebilmesi için ve daha yaygın kullanılması için işletmeler bu konuda bilgilendirilmeli ve finansal kiralamanın olumlu yönleri konusunda işletmelere daha kolay ve anlaşılır bir bilgilendirme sağlanmalıdır. Bu aşamada finansal kiralamanın geliştiği ve yaygın bir şekilde kullanıldığı ülkeler incelenerek, ülkemizde bu doğrultuda düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

Yukarıdaki sorunlar göz önünde bulundurulduğunda mevcut düzenlemelerin yeterli olmadığı görülmektedir. Bu yüzden daha kapsamlı bir finansal kiralama kanununa (operasyonel finansal kiralama ve tüm finansal kiralama türlerini içine alan) ve düzenlemelere ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Finansal kiralama ile yapılan yatırımlar konusunda Türkiye'nin ciddi bir gelişme potansiyeline sahip olan ülkemizde BDDK tarafından hazırlanma aşamasında olan Banka Dışı Mali Kurumlar Yasa Tasarısı içinde yer alacak finansal kiralama işlemlerine ait bölümle Finansal Kiralama Kanunu'nun yenileneceği beklenmektedir. Bu yenilenme sonucunda sektörün önünde yeni iş olanakları açılması, ayrıca yukarıda bahsettiğimiz finansal kiralama şirketlerinin operasyonel finansal kiralama yapabilmeleri, bilgisayar programlarının ve üst haklarının da

finansal kiralama konusu olabilmesi, yargı kararları nedeniyle yapılamayan 'satış geri kiralama' işlemlerinin yapılabilmesi, alt-finansal kiralama türü işlemlerin yapılabilmesi, bütünleyici parça ve eklenti niteliğindeki sabit kıymetlerin finansal kiralamaya konu olabilmelerine ilişkin düzenlemelerin yapılması, kanunda yapılacak yenilemeye karşılık 22 yıldır uygulanan mevcut kanundaki hakların korunması, bu haklara ek olarak yasal süreçlerin hızlandırılmasına ilişkin düzenlemelerin yapılması ve kötü niyetli taraflara karşı önlem niteliğinde ek düzenlemelerin yapılması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- AKÇA H. Ali. “Finansal Kiralama ve Türkiye’de Gelişimi” **Hazine ve Dış Ticaret Dergisi** Sayı: 8 Ankara 1991
- AKDOĞAN, Nalan. “Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesinde IAS 17 no’lu Standart Hükümleri İle Türkiye Uygulamasının Karşılaştırılması” **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi** Sayı: 12 Mart 1999
- AKGÜÇ, Öztin. **Finansal Yönetim**, Avcıol Basım Yayın, Yenilenmiş 7. Baskı
- ALTOP, Atilla. “Finansal Kiralama Sözleşmesinde Kiralayanın Borçları” **Leasing Dünyası Bülteni**, Sayı:11
- ASLAN, İsmail; ARPACI, Altar Ömer. “Finansal Kiralama (Leasing) ve KDV Uygulamasında Bir Sorun” **Vergi Sorunları Dergisi**, Sayı:116 Mayıs 1998
- ATAKAN, Tülin; GÖKBULUT, R. İlker. “Türkiye’de Finansal Kiralama İşlemlerinde Yeni ve Eski Düzenlemelerin Finansal Açıdan Karşılaştırmalı Değerlendirilmesi” **İ.Ü. İşletme Fakültesi Dergisi**, Sayı: 2 Kasım 2006
- AYANOĞLU, Ejder. “Finansal Kiralama Konusu Yatırım Mallarında Yatırım İndirimi Uygulaması”, **Vergi Sorunları**, Sayı:92, Mayıs 1996
- AYRIBAŞ, Filiz. **Leasing ve Türkiye Uygulaması** Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslar arası İktisat Anabilim Dalı. Ankara 1996
- BAYIR LEVENT, Belgin. “Şaşırtan Canlılık” **Capital**, Sayı:8 Ağustos 2004
- BEKAR, Barış. “Leasingli Yatırımlarda Büyük Artış Var” **Ekonomist Dergisi**, Temmuz2003
- CANSIZLAR, Doğan; ÜZELER. **Yatırım ve Finansman Sağlamaya Yönelik Finansal Kiralama Maliye ve Gümrük Bakanlığı Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu**, Yayın No: 198/287, Ankara 1995
- CEYLAN, Ali. **Finansal Teknikler**, 4. Baskı, Ekin Kitapevi Yayınları Bursa 2002

CÖMERT DOYRANGÖL, Nuran. “ Son Düzenlemelere Göre Finansal Kiralama İşlemleri” **Mali Çözüm** Sayı: 64, Eylül 2003

ÇELEBİ, Osman. “Finansal Kiralama (Leasing)” **Vergi Sorunları**, Sayı:61, Temmuz-Ağustos 1992

EMEK, Uğur. **Kamu İktisadi Teşebbüslerinde Yeni Finansman Yöntemlerinin Uygulanabilirliği- Finansal Kiralama, Factoring**. DPT Yayını, Ankara1994

ERASLAN, Hasan. “Finansal Kiralama Uygulamasında Karşılaşılan Başlıca Sorunlar ve Çözüm Yolları” **Vergi Sorunları**, Sayı:78, Mart 1995

ERGÜL, Nuray; DUMANOĞLU Sezai. **Finansal Kiralama**, Der Yayınları, İstanbul 2003

EROL, Ahmet. **Finansal Kiralama (Leasing)** TÜRMOB Yayınları, Sirküler Rapor Serisi, Ankara 1999

Finansal Kiralama Kanunu

GÜLEÇ, M. Serdar. **Leasingin Türk Vergi Sistemi İçindeki Yeri ve Uygulama Örneği** Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi İstanbul 1997

GÜNGÖR, Feridun. “Finansal Kiralama Uygulamasında Gerçek Finansal Kiralama – Taksitli Satış Ayırımı ve Gereği” **Vergi Dünyası**, Sayı:143 Yıl:1993

İzmir İktisat Kongresi- Türk Mali Sektörü Raporu, Mali Piyasalar Çalışma Grubu 2004

KARA, İbrahim. “Leasing İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi(ABD Uygulaması)” **Muhasebe ve Denetime Bakış** Sayı: 3 Ocak 2001

KARABULUT, Recep. Assessment Of Leasing Practice In Turkey”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Department Of Industrial Technology , University of Bradford 1995

KARADAĞ, Himmet. “Finansal Kiralama İşlemlerinin Değerlemesi ve Muhasebeleştirilmesi Vergi **Dünyası** Sayı: 292 Aralık 2005

KARAKOÇ, Güven. “Finansal Kiralama(Leasing) Şirketlerinin Özellikleri ve 4842 Sayılı Kanun Çerçevesinde Vergisel Boyutları” **Vergi Raporu**, Sayı:65, 2003

KARIŞMAN, Müge. “Fransa’da Leasing” **Leasing Dünyası Bülteni** Sayı:4

KELEŞ, Hamdi. **Satın Alma ve Finansal Kiralama Yöntemlerinin Karşılaştırmalı Analizi** İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Şubat 1994

KILIÇ Zülfikar. “Türkiye’de Yeni Bir Finansman Yöntemi: Leasing **Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Dergisi** Sayı:10 Ankara 1991

KIRPICI, Bülent. “Her Şey Mezopotamya’da Başladı-Leasing Evrimi” **Leasing Dünyası Bülteni** Sayı:2

KOCAAĞA, Köksal. **Türk Özel Hukukunda Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları, Ankara 1999

KOÇ, Mehmet. **Finansal Kiralama (Leasing)**, Beta Yayınları Mayıs 2004

KÖTELİ M. Argun. **Karşılaştırmalı Hukuk ve Türk Hukukunda Finansal Kiralama (Leasing) Sözleşmeleri**, İstanbul 1991

KÖTELİ, Argun. “Leasing Sözleşmelerinin Hukuksal ve Mali Yönleri İle Türkiye’de Uygulanabilirliği” **Banka ve Ticaret Hukuku**, Sayı:1, Haziran 1983

KUNTALP, Erden. Finansal Kiralama Kanunu’na Göre Finansal Kiralama(Leasing) Tanımı ve Hükümleri, **Türkiye Bankalar Birliği Yayınları** No. 144 TBB Ankara 1988

KUNTALP, Erden. “Finansal Kiralama Kanunu’nun Uygulamasında Ortaya Çıkan Sorunlar” **Leasing Dünyası Bülteni** Sayı:16

NAZLIOĞLU, Gültekin. **Açıklamalı ve İctihatlı Finansal Kiralama Kanunu**, Ankara 1998

ONURSAL, Erkut. “Finansal Kiralama Yeterince Bilinmiyor” **Dış Ticaret** Sayı:21,Nisan 2001

ÖZKAN, Tanju Köksal. **Tekstil & Teknik**. Sayı: 98 Mart 2003

REİSOĞLU, Seza. “Finansal Kiralama Sözleşmeleri ve Uygulama Sorunları” **Bankacılar Dergisi** Sayı:48, Mart 2004

SAYILGAN, Güven. “Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilme İlkeleri ve Örnek Uygulama” **Muhasebe ve Denetim Bakış** Nisan 2004

SEKMEN, Suat. “Avrupa’ya Ülkeler Bazında Kısa Bir Bakış” **Leasing Dünyası Bülteni** Sayı:2

SİPAHİ, Barış. **Leasing İşlemleri ve Muhasebesi**, Türkmen Kitapevi İstanbul 2004

SÖYLER, İlhami. **Mali Teşvik Uygulamaları Açısından Finansal Kiralama (Teori, Uygulama ve Çözümler)**, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara 2007

SUNGUR, Pınar. “Girişimci ve Yatırımcının Gözbebeği Leasing Sektörü” **Referans Gazetesi** 14.02.2006-

ŞAHİN, Abdulkadir. **Yatırımların Finansmanında Finansal Kiralamanın Rolü ve Banka Kredisi İle Karşılaştırılması Analizi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Para- Banka Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1995

TOROSLU, Vefa. “Leasing İşlemleri” **Vergi Sorunları Dergisi** Sayı:128 Mayıs 1999

TUĞLU Ali; ATİLLA, Özkan. Finansal Kiralama Kanunu ve Vergi Kanunlarına Göre Finansal Kiralama İşlemleri, Yaklaşım Yayıncılık, Ekim 2005

TÜRKO, Metin. Finansal Yönetim, Alfa Yayınları, Gözden Geçirilmiş 2. Basım

UÇAK, Cemalettin. “ Gayrimenkul Leasingi Niçin Gelişmiyor?” **Vergi Dünyası**, Cilt:19, Sayı:219 Kasım 1999

UYANIK, Senan. **Proje Finansmanında Finansal Kiralamanın Rolü-Türkiye Örneği-** Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Yayınları, Ankara 1990

YÜCETAŞ BORAN, Nazan; KURDOĞLU, Sedat. “Finansal Kiralamanın Muhasebeleştirilmesi ve Vergisel Boyutu” **Vergi Sorunları**, Sayı:142 Temmuz 2000

http://www.leasing.ru/en/benefit/leasing_history/

www.kefonline.co.uk./Assets/Downlands/KEF_082006_2.pdf

www.leasing.org.jp/english/JLA/index.html

www.tbb.org.tr/turkce/duyurular/iktisat_kongresi/Ek%206%20Leasing.pdf

<http://www.megabilim.com/content/view/268/39/>

<http://www.genbilim.com/content/view/1923/89/>

<http://www.bddk.org.tr/turkce/mevzuat/sinirotesi/Usul%20ve%20Esaslar.doc>

<http://www.ivdb.gov.tr/sirkuler/kdvs/kdvs47.htm>

CÖMERT DOYRANGÖL, Nuran. “Son Düzenlemelere Göre Finansal Kiralama İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi”

<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/64MaliCozum>

http://www.alomaliye.com/mehmetali_aktas_leasing.htm

http://www.alomaliye.com/emrah_aygul_finansal_kiralama.htm

SİPAHİ, Barış; DEMİR, Volkan.” 4842 Sayılı Kanun İle Değişen Finansal Kiralama İşlemlerinin Kiracı Açısından Muhasebeleştirilmesi”

<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/63MaliCozum>

GÜLER, İbrahim. “Finansal Kiralama İşlemlerinin İncelenmesi ve Kiracı Yönünden Muhasebeleştirilmesi”

http://www.adana.smmmo.org.tr/teblig_sirkuler/FinansalKiralama

ALTINDAĞ, Mehmet. ”Finansal Kiralamanın Vergi Karşısındaki Durumu”
<http://archive.ismmmo.org.tr/docs/malicozum/66MaliCozum>

http://www.siyasalvakfi.org/bulten/Bulten15/arif_malitalil.htm)

http://www.kobiline.com/tr/bilgi_bankasi/banka_leasing.asp

<http://www.fider.org.tr/pageStructure.aspx>

EKLER

EK – 1: FİNANSAL KİRALAMA ANKET FORMU

Sayın Yetkili,

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Muhasebe- Finansman Bilim Dalında yüksek lisans yapmaktayım. “Alternatif Bir Finansman Tekniği Olarak Finansal Kiralama (Leasing) ve Malatya’daki KOBİ’ler (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler) Açısından Bir Değerlendirme” konulu yüksek lisans tezi hazırlamaktayım.

Bu anketin amacı, Malatya’da kurulmuş olan küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin Finansal Kiralama (Leasing) hakkındaki düşüncelerini ve yaklaşımlarını ortaya çıkartarak, sonucu analiz etmektir.

Anketten elde edilecek bilgiler hazırlamakta olduğumuz tezde veri olarak kullanılacak ve bu bilgiler hiçbir zaman hiçbir şekilde kurum ve kişiyi açıklayacak biçimde kullanılmayacaktır. Veriler toplu halde değerlendirilecektir.

Anket sorularına vereceğiniz cevaplar için şimdiden teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Alev KAYA

ANKET FORMU

1. İşletmeniz hangi sektörde faaliyet göstermektedir?

- a. Gıda ve Kayısı
- b. Dokuma ve Giyim
- c. Madeni Eşya
- d. Plastik İmalatı
- e. İnşaat ve Çimento
- f. Orman Sanayii
- g. Diğer (Lütfen Belirtiniz:

2. İşletmeniz kaç yıldan beri faaliyet göstermektedir?

- a. 1-5 yıl
- b. 6-10 yıl
- c. 11-15 yıl
- d. 16-20 yıl
- e. 21 yıl ve üstü (Lütfen Belirtiniz:

3. İşletmenizin hukuki yapısını belirtiniz?

- a. Anonim Şirket
- b. Limited Şirket
- c. Kollektif Şirket
- d. Şahıs Şirketi
- e. Diğer (Lütfen Belirtiniz :

4. İşletmenizde çalışan personel sayısı kaçtır?

- a. 1-9 kişi
- b. 10-49 kişi
- c. 50-99 kişi
- d. 100-199 kişi
- e. 200 -250 kişi

5. Finansman ihtiyacınızı öncelikle hangi kaynaktan temin ettiğinizi belirtiniz.

- a . Banka Kredisi
- b. Önceki Yıllarda Dağıtılmayan Karlar
- c. Finansal Kiralama(Leasing)
- d. Serbest Piyasa
- e. Ortaklardan
- f. Diğerleri (Lütfen Belirtiniz :)

6 .Finansal Kiralama (Leasing) yöntemini biliyor musunuz ?

- a. Evet
- b. Hayır

7. “6. soruya” cevabınız **EVET** ise bu yöntemin varlığından nasıl haberdar olduğunuzu lütfen belirtiniz.

- a. Ticari veya finansal yayınlardaki reklamlardan
- b. Konferans veya seminerlerden
- c. Finansal kiralama şirketlerinden
- d. Daha önce bu yöntemi denemiş olan diğer firmalar aracılığı ile
- e. Televizyon vb. yayın organlarından
- f . Diğer (Lütfen Belirtiniz :)

8. Finansal Kiralama (Leasing) yöntemini kullanıyor musunuz veya daha önceden kullandınız mı?

- a.Evet
- b.Hayır

9. 8. soruya cevabınız “EVET” ise kullanma sebeplerinizi sıralayınız.

- a. Esnek ödeme kolaylığı sağlaması
- b. %100 finansman sağlaması
- c. KDV avantajı
- d. Özkaynaklara dokunmayan yatırım yapmayı sağlaması
- e. Diğer(Lütfen belirtiniz:.....)

10. 8.soruya cevabınız “EVET” ise aşağıdaki finansal kiralama türlerinden hangisini kullandığınızı lütfen belirtiniz.

- a.Yurt İçi Finansal Kiralama(Leasing)
- b. Uluslararası Finansal Kiralama(Leasing)
- c. Her ikisi(a ve b şıkları)
- d. Diğer(Lütfen belirtiniz:.....)

11. 8. soruya cevabınız “HAYIR” ise finansal kiralama (leasing) yöntemini öncelikli tercih etmeme nedeninizi belirtiniz.

- a.Banka kredilerinin yeterli olması
- b.Kiralama yerine satın almanın daha avantajlı olduğunun düşünülmesi
- c.Yeterli öz sermayeye sahip olunması
- d.Bu yöntem hakkında yeterli bilgi sahip olunmaması
- e.Diğer(Lütfen Belirtiniz :

12. Finansal Kiralamaya(Leasing) daha çok hangi durumlarda baş vurmayı tercih edersiniz?

- a.Yeni tesis kurma
- b.Tesis yenileme veya teknolojik yeniliğe ayak uydurma
- c.Yabancı kaynak gereksinimini azaltma
- d.Geçici fon ihtiyacına gerek duyma
- e.Diğer (Lütfen Belirtiniz :

13.İşletmeniz Finansal Kiralama yöntemini nasıl bir karar olarak takdir etmektedir.

- a.**Bir yatırım kararı
- b.**Bir finansman kararı
- c.**Her ikisi (**a ve b şıkları**)
- d.**Diğer (Lütfen Belirtiniz :)

14. İşletmenizde Finansal Kiralama(Leasing) sözleşmesi yapmaya kim yetkilidir?

- a.** Muhasebe müdürü
- b.** İşletme sahibi veya sahipleri
- c.** Genel müdür
- d.** Muhasebe elemanları
- e.** Diğer (Lütfen Belirtiniz :)

15.Finansal Kiralama sözleşmesi ile işletmenize kazandırdığınız veya kazandırmayı düşündüğünüz mal türü aşağıdakilerden hangisidir?

- a.** Tekstil makinesi
- b.** Bilgisayar ve büro malzemeleri
- c.** Kara ulaşım araçları
- d.** Ağır vasıta araçlar ve inşaat yapı makineleri
- f.** Gayrimenkul
- g.** Makine ve ekipman
- h.** Hiçbiri
- i.** Diğer (Lütfen Belirtiniz :)

16. Finansal Kiralamanın ekonomik olup olmadığına karar verirken aşağıdaki değerlendirme yöntemlerinin hangisi kullanılmaktadır?

- a. İç karlılık oranı yöntemi
- b. Net bugünkü değer yöntemi
- c. Geri ödeme süresi
- d. Belirli bir yöntem kullanılmıyor
- e. Diğer metotlar (Lütfen Belirtiniz :

17. Finansal Kiralamanın ülke ekonomisine katkısı olduğunu düşünüyor musunuz?

- a. Evet
- b. Hayır

18. Cevabınız **EVET** ise, bunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir.

a.Orta ve uzun vadeli finansman sıkıntısının yaşandığı dönemlerde Küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansman ihtiyaçlarını karşılayıp yatırım yapmalarına ve böylece ülke ekonomisinin canlanmasına yol açar.

b.Satın alma gücüne sahip olmayan firmalar finansal kiralama yolu ile yatırım mallarını temin ederek ekonomide talep yaratıcı bir etkiye sahiptir.

c.Finansal kiralama yolu ile ülke ekonomileri dış borçlanmaya gerek kalmadan istedikleri yabancı kaynağı elde edebilirler.

d. Finansal kiralama ile gelişmiş ülkelerden ülkemize teknoloji transferi yapılarak özellikle ihracata yönelik faaliyette bulunan firmaların diğer ülkeler ile rekabet gücünü artırır.

e.Diğer(Lütfen belirtiniz:.....)

19.Cevabınız **HAYIR** ise, nedenlerini belirtiniz.

.....
.....
.....
.....
.....

20.Finansal kiralama yaparken karşılaştığınız sorunlar var mı? “Var” ise bu sorunları lütfen belirtiniz.

.....
.....

21. Konu ile ilgili eklemek istediğiniz bilgi ve düşünceleriniz varsa lütfen belirtiniz.

.....
.....

Anketi cevaplayanın

Adı Soyadı:

Pozisyonu:

Tel:

Tarih:

EK-2 : FİNANSAL KİRALAMA KANUNU

Kanun No: 3226

Kabul Tarihi: 10.6.1985

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

Madde 1-Bu Kanunun amacı finansman sağlamaya yönelik finansal kiralamayı düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2-Bu Kanun, sözleşmenin hukuki yapısını, tarafların karşılıklı hak ve yükümlülüklerini düzenleyen hükümleri kapsar.

Tanımlar

Madde 3-Bu Kanunda geçen;

Sözleşme; finansal kiralama sözleşmesini,

Kiralayan; finansal kiralama şirketini,

Kiracı; finansal kiralamayı kabul edeni,

Mal; finansal kiralamaya konu malı,

Kira bedeli; finansal kira bedelini, İfade eder.

Sözleşme

Madde 4-Sözleşme; kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü kişiden satın aldığı veya başka suretle temin ettiği bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartı ile kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören bir sözleşmedir.

Sözleşmenin konusu

Madde 5-Sözleşmeye taşınır ve taşınmaz mallar konu olabilir. Patent gibi fikri ve sınai haklar bu sözleşmeye konu olamazlar.

Finansal kiralama bedeli

Madde 6-Finansal kiralama bedeli ve ödeme dönemleri taraflarca belirlenir. Bu bedeller sabit veya değişken olabilir. Türk Lirası veya Merkez Bankasınca alım satımı yapılan döviz cinsinden belirlenebilir.

Yurt dışından yapılacak finansal kiralamalarda kiralama bedeli yıllık 25.000 Amerikan Doları karşılığı Türk Lirasından az olamaz.

Bu miktarı artırmaya ve eski değerine indirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Sözleşmenin feshinin mümkün olmadığı süre

Madde 7-Sözleşmeler en az dört yıl süre ile feshedilemez. Hangi kiralama hallerinde bu sürenin kısılacağı, Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikte belirlenir.

Sözleşmenin şekli ve tescili

Madde 8-Sözleşme düzenleme şeklinde noterlikçe yapılır. Taşınır mala dair sözleşme, kiracının ikametgahı noterliğinde özel sicile tescil edilir. Taşınmaz mala dair sözleşme ise taşınmazın bulunduğu tapu kütüğünün beyanlar hanesine, gemilere dair sözleşmeler ise gemi siciline şerh edilir.

Tescil veya şerhden sonra, üçüncü kişilerin finansal kiralama konusu mal üzerindeki aynı hak iktisapları kiralayana karşı ileri sürülemez.

Yurtdışında yerleşik kiralayıcı şirketin Türkiye'de şubesi yoksa sözleşmeler Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlıkça tescil edilir.

Finansal kiralama konusu malın satın alınması

Madde 9-Finansal kiralama konusu malın mülkiyeti kiralayıcı şirkete aittir. Ancak taraflar sözleşmede, sözleşme süresi sonunda kiracının, malın mülkiyetini satın alma hakkını haiz olacağını kararlaştırabilirler.

Kiralayan Şirketin hukuki yapısı

Madde 10-Kiralayan şirketler, yalnızca anonim ortaklık şeklinde kurulabilir.

Kiralayan şirketlerin kuruluşu ve şube açmaları ile yabancı şirketlerin Türkiye'de şube açması Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlığın ön iznine bağlıdır. 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu hükümleri saklıdır.

Kiralayan şirketler ile yabancı kiralayan şirketlerin Türkiye'deki şubeleri Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlığın denetimine tabidir.

Ön iznin verilme şekil ve şartları ile kiralayan şirketlerin denetimine dair hükümler çıkarılacak yönetmelikte gösterilir.

Bu Kanun hükümlerine göre izin almadan kiralama faaliyetinde bulunanlar beş yüz bin liradan beş milyon liraya kadar para ve 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar. Bu eylemi ika edenler tüzelkişi ise ceza bizzat faaliyette bulunanlar ve kararı vermiş olanlar hakkında uygulanır.

Bu Kanunda yazılı yükümlülük ve zorunluluklara uymayan kiralama şirketlerinin ilgili görevleri hakkında fiile katılma derecelerine göre iki yüz bin liradan bir milyon liraya kadar para cezasına hükmolunur.

En az sermaye

Madde 11-Kiralayan şirketlerin ödenmiş sermayeleri bir milyar Türk Lirasından az olamaz. Yabancı kiralayan şirketlerin Türkiye'de şube açmalarında ise ödenmiş sermayeleri asgari iki milyon Amerika Birleşik Devletleri Doları karşılığı Türk Lirasıdır.

Bakanlar Kurulu bu miktarları beş katına kadar artırmaya yetkilidir.

Kiralama işlemlerinde sınır

Madde 12-Kiralayan şirketin, finansal kiralama işlemlerinin tutarının sınırı ile ortaklarına veya şirketler grubu ile yapacağı kiralama işlemleri esas ve usulleri ile tutarlarını belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

İKİNCİ BÖLÜM

Sözleşmenin Hüküm ve Sonuçları

Kiracının hak ve borçları

Madde 13-Kiracı, sözleşme süresince finansal kiralama konusu malın zilyedi olup, sözleşmenin amacına uygun olarak her türlü faydayı elde etmek hakkına sahiptir.

Kiracı, finansal kiralama konusu malı sözleşmede öngörülen şart ve hükümlere göre itina ile kullanmak zorundadır.

Sözleşmede aksine hüküm yok ise kiracı, malın her türlü bakımından ve korunmasından sorumlu olup, bakım ve onarım masrafları kiracıya aittir.

Malın hasar ve ziyayı

Madde 14-Malın sözleşme süresi içinde hasar ve ziyayı sorumluluğu kiracıya aittir. Bu sorumluluk ödenen sigorta miktarının karşılanmayan kısmı ile sınırlıdır.

Ancak bu farkı, kiracı finansal kiralama bedelleri ile ödemek zorundadır.

Devir yasağı

Madde 15-Kiracı, finansal kiralama konusu maldaki zilyetliğini bir başkasına devredemez.

Malın kiracıya teslim edilmemesi

Madde 16-Finansal kiralama konusu malın, kiralayanın malın imalatçısı veya satıcısı ile zamanında sözleşme yapmaması veya gerekli ödemeyi zamanında yerine getirmemesi veya diğer sebepler ile kiracıya teslim edilmemesi halinde Borçlar Kanununun 106'ncı maddesi hükmü uygulanır.

Kiralayan şirketin hak ve borçları

Madde 17-Finansal kiralama konusu mal kiralayan şirketin mülkiyetindedir.

Kiralayan şirket, mülkiyeti kendisine ait olan finansal kiralama konusu malı sözleşme süresince sigorta ettirmek zorundadır. Sigorta primlerinin ödenmesi kiracıya aittir.

Mülkiyetin üçüncü kişiye devri

Madde 18-Sözleşmede aksi öngörülmemişse kiralayan, malın mülkiyetini bir üçüncü kişiye devredemez.

Sözleşmede bu yetkinin tanınması halinde, devir, ancak başka bir kiralayana yapılabilir. Devralan, sözleşme hükümlerine uymak zorundadır.

Devrin kiracıya karşı geçerli olması onun haberdar edilme-sine bağlıdır.

Kiracının iflası veya icra takibine uğraması

Madde 19-Kiracının iflası halinde, iflas memuru, İcra ve İflas Kanununun 221 inci maddesinin birinci fıkrası hükmüne göre büro teşkilinden önce, finansal kiralama konusu malların tefrikine karar verir. İflas memurunun bu kararına karşı yedi gün içinde itiraz edilebilir.

Kiracı aleyhine icra yoluyla takip yapılması halinde, icra memuru, finansal kiralama konusu malların takibin dışında tutulmasına karar verir. İcra memurunun kararına karşı yedi gün içinde itiraz edilebilir.

Bu itirazlar, tetkik merciince en geç bir ay içinde karara bağlanır.

Kiralayanın iflası veya icra takibine uğraması,

Madde 20-Kiralayanın iflası halinde sözleşme, kararlaştırılan sürenin sonuna kadar iflas masasına karşı geçerliliğini sürdürür.

Kiralayan aleyhine icra yoluyla takip yapılması halinde finansal kiralama konusu mallar, sözleşme süresi içinde haczedilemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Sözleşmenin Sona Ermesi

Sözleşmenin süresinin dolması sebebiyle sona ermesi

Madde 21-Sözleşme kararlaştırılan sürenin dolmasıyla son bulur. Ancak, taraflardan her biri sürenin bitiminden en az üç ay önce bildirilmek kaydıyla mevcut veya yeni şartlarla sözleşmenin uzatılmasını talep edebilir. Sözleşmenin uzatılması tarafların anlaşmasına bağlıdır.

Sözleşmenin diğer sebeplerle sona ermesi

Madde 22-Sözleşme, şirketin sona ermesi, tüzelkişiliğin hitamı, kiracının iflası veya aleyhine yapılan bir icra takibinin semeresiz kalması, kiracının ölümü veya fiil ehliyetini kaybetmesi veya işletmesini tasfiye etmesi hallerinde, sözleşmede aksine bir hüküm yoksa sona erer.

Sözleşmenin ihlali

Madde 23-Kiralayan, finansal kiralama bedelini ödemede temerrüde düşen kiracıya verdiği otuz günlük süre içinde de ödenmemesi halinde, sözleşmeyi feshedebilir. Ancak, sözleşmede, süre sonunda mülkiyetin kiracıya geçeceği kararlaştırılmış ise, bu süre altmış günden az olamaz.

Taraflardan birinin sözleşmeye aykırı harekette bulunduğu hallerde, bu aykırılık nedeniyle diğer tarafın sözleşmeyi devam ettirmesinin beklenemeyeceği durumlarda sözleşme feshedilebilir.

Sözleşmenin sona ermesinin sonuçları

Madde 24-Sözleşme sona erdiğinde, sözleşmeden doğan satın alma hakkını kullanmayan veya bu hakkı bulunmayan kiracı finansal kiralama konusu malı derhal geri vermekle mükelleftir.

Sözleşmenin feshinin sonuçları

Madde 25-Sözleşmenin kiralayan tarafından feshi halinde kiracı malı iade ile birlikte vadesi gelmemiş finansal kiralama bedellerini ödemek yükümlülüğü altında olduğu gibi kiralayanın bunu aşan zararından da sorumludur.

Sözleşme kiracı tarafından feshedilirse kiracı malı geri vermekle beraber uğradığı zararın tazminini kiralayandan talep edebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sözleşmenin Tabi Olduğu Hükümler

Uygulanacak hükümler

Madde 26-Sözleşmeye, bu Kanunda hüküm olmayan hallerde Borçlar Kanununun genel hükümleri, sözleşmenin niteliğine uygun düştükleri oranda ise özel hükümleri uygulanır.

Uygulanmayacak hükümler

Madde 27-Sözleşme hakkında, Medeni Kanunun 688, 689, 690'ıncı maddeleri ve Borçlar Kanununun 222, 223, 224, 254 üncü maddeleri ile 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Teşvik ve Vergiye Dair Hükümler

Teşvik

Madde 28-Teşvik belgesine bağlanmış bulunan yatırımların tamamının veya bir bölümünün finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilmesi halinde kiralayan, kiracının teşvik belgesinde belirtilen ve satın alma halinde onun tarafından kullanılmasına hak kazanılan teşviklerden Devlet Planlama Teşkilatınca teşvik mevzuatına göre belirlenecek esaslar çerçevesinde yararlanır.

Sözleşme süresi içinde teşvik mevzuatı uyarınca kazanılmış haklar saklıdır.

Gümrüğe dair hükümler

Madde 29-Yabancı şirket ile kiracı arasında akdedilen sözleşmeye göre getirilen mallara, gümrük vergileri bakımından aşağıdaki hükümler uygulanır.

a)Satın alma hakkı bulunmayan bir sözleşmeye dayanarak veya bu hak bulunsa dahi teşvik belgesinde gümrük muafiyetinden yararlanması öngörülmemiş malların Türkiye'ye girişinde, gümrük mevzuatının süre kısıtlaması hariç, sözleşme süresine bağlı olarak, geçici muafiyet rejimine dair hükümler uygulanır.

Bu şekilde Türkiye'ye getirilen mallar için ileride doğabilecek vergileri karşılayacak miktarda teminat alınır. Şu kadar ki, sözleşme süresi sonunda kesin

ithalatın yapılmaması ve finansal kiralama konusu malların kiralayana iade edilmek üzere yurt dışına çıkarılmak istenmesi halinde daha önce yapılan teminata bağlama işlemi genel hükümlere göre çözülür.

Teminata bağlama usul ve esasları bir yönetmelikle belirlenir.

b) Sözleşme süresi sonunda finansal kiralama konusu malların kesin ithalatının yapılması halinde, vergi ödeme mükellefiyetinin başladığı tarihteki cari kur ve normal fiyat üzerinden hesaplanacak gümrük vergileri tahsil olunur.

İstisnalar ve vergi nispetinin tespiti

Madde 30-Sözleşme her türlü vergi, resim ve harçtan istisnadır.

Bakanlar Kurulu, dar mükellefiyete tabi kurumların bu Kanunun uygulamasından doğacak kazanç ve ücretlerinden yapılacak vergi tevkifat nisbetlerini sıfıra kadar indirmeye veya kurumlar vergisindeki nisbete kadar yükseltmeye yetkilidir.

Davanın niteliği

Madde 31-Sözleşmelerden doğan davalar ticari dava niteliğindedir.

Yönetmelik

Madde 32-Bu Kanunun;

- a) 7 nci maddesinde belirtilen yönetmelik Bakanlar Kurulunca,
- b) 10 uncu maddesinde belirtilen yönetmelik Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı olduğu Bakanlıkça,
- c) 30 uncu maddesinde öngörülen yönetmelik Maliye ve Gümrük Bakanlığınca,

Yayımindan itibaren üç ay içinde çıkarılır.

Yürürlük

Madde 33-Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 34-Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK-3:

10 Ekim 2006 SALI

Resmî Gazete

Sayı : 26315

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan:

**FİNANSAL KİRALAMA, FAKTORİNG VE FİNANSMAN
ŞİRKETLERİNİN KURULUŞ VE FAALİYET ESASLARI HAKKINDA
YÖNETMELİK**

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve finansman şirketlerinin

- a) Kuruluş ve faaliyet izinlerine,
 - b) Ana sözleşme değişiklikleri ve hisse devirlerine,
 - c) Yöneticilerine,
 - ç) Düzenleyecekleri sözleşmelere,
 - d) İşlem sınırlarına,
 - e) Faaliyet izinlerinin iptaline,
 - f) Birleşme, devir, bölünme ve tasfiyelerine,
 - g) Muhasebe, raporlama ve denetimlerine
- ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 93 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi, 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununun 10 uncu, 12' nci ve 32' nci maddeleri ile 30/9/1983 tarihli ve 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 12'nci ve 13 üncü maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelikte yer alan;

a) Kurul: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu,

b) Kurum: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,

c) Kontrol: Bir tüzel kişinin; sermayesinin, asgarî yüzde elli birine sahip olma şartı aranmaksızın, çoğunluğuna doğrudan sahip olunması veya bu çoğunluğa sahip olunmamakla birlikte imtiyazlı hisselerin elde bulundurulması veya diğer hissedarlarla yapılan anlaşmalara istinaden oy hakkının çoğunluğu üzerinde tasarrufta bulunulması suretiyle veya herhangi bir suretle yönetim kurulu üyelerinin karara esas çoğunluğunu atayabilme ya da görevden alma gücünün elde bulundurulmasını,

ç) Özkaynak: Ödenmiş sermaye, sermaye yedekleri, kar yedekleri ve dönem net karı toplamından varsa dönem zararı ve geçmiş yıllar zararının düşülmesi suretiyle elde edilen bakiye ile nitelikleri Kurulca belirlenecek sermaye benzeri borçları,

d) Şirket: Türkiye'de kurulu finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve finansman şirketleri ile yurtdışında kurulu bu kuruluşların Türkiye'de açılacak ilk şubelerini,

e) Şube: Şirketlerin bağımlı bir parçasını oluşturan ve şirketlerin faaliyetlerinin tamamını veya bir kısmını kendi başına yapan her türlü işyerini,

f) Temsilcilik: Şirketlerin bağımlı bir parçasını oluşturan, herhangi bir finansal kiralama, faktoring veya finansman işlemi yapmamak kaydıyla müşteriler ile

şirket merkezi arasında irtibatı sağlayan, ürün tanıtımı ve pazarlama hizmeti veren birimi,

g) Tüketici: Malı veya hizmeti satın alarak nihai olarak kullanan veya tüketen gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş ve Faaliyet İzinleri

Kuruluş şartları

MADDE 4 – (1) Şirketlerin;

- a) Anonim şirket şeklinde kurulması,
- b) Ödenmiş sermayelerinin faktoring ve finansman şirketleri için beş milyon Yeni Türk Lirasından, finansal kiralama şirketleri için 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununun 11 inci maddesinde belirtilen tutardan az olmaması,
- c) Hisse senetlerinin tamamının nama yazılı ve nakit karşılığı çıkarılması,
- ç) Ticaret unvanında "Finansal Kiralama Şirketi", "Faktoring Şirketi" veya "Finansman Şirketi" ibaresinin bulunması,
- d) Ana sözleşmelerinin ilgili mevzuat hükümlerine uygun olması,
- e) Kurucularının bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinde sayılan şartları taşıması,
- f) Kurucularının tüzel kişi olması hâlinde Kurumun etkin denetimini engellemeyecek şeffaf ve açık bir ortaklık yapısının olması şarttır.

Kurucuların nitelikleri

MADDE 5 – (1) Şirket kurucuları ile şirketin tüzel kişi kurucularında yüzde on ve daha fazla paya sahip veya kontrolü elinde bulunduran gerçek ve tüzel kişilerin;

- a) 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre müflis olmaması, konkordato ilân etmiş olmaması, uzlaşma yoluyla yeniden

yapılandırma başvurusunun tasdik edilmiş olmaması ya da hakkında iflasın ertelenmesi kararı verilmiş olmaması,

b) İradî tasfiye haricinde faaliyet izni kaldırılmış veya Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilmiş bankalarda veya 5411 sayılı Bankacılık Kanununun yürürlüğe girmesinden önce Fona devredilmiş olan bankalarda doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on ve daha fazla paya sahip olmaması veya kontrolü elinde bulundurmaması,

c) Tasfiyeye tâbi tutulan bankerler ile iradi tasfiye haricinde faaliyet izni kaldırılan faktoring, finansal kiralama, finansman ve sigorta şirketleri ile para ve sermaye piyasalarında faaliyet gösteren kurumlarda doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on veya daha fazla paya sahip olmaması veya kontrolü elinde bulundurmaması,

ç) Taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar bile mülga 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlar uyarınca ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlar uyarınca üç yıldan fazla hapis cezasıyla cezalandırılmamış olması veya mülga 25/4/1985 tarihli ve 3182 sayılı Bankalar Kanununun, mülga 18/6/1989 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanununun, 5411 sayılı Bankacılık Kanununun, 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun, 8/6/1933 tarihli ve 2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Kanununun ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununun hapis cezası gerektiren hükümlerine muhalefet yahut mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu veya diğer kanunlar uyarınca basit veya nitelikli zimmet, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlâk kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, karapara aklama, vergi kaçakçılığı suçlarından veya bu suçlara iştirakten hükümlü bulunmaması,

d) Şirketin kuruluşunda taahhüt ettikleri sermaye miktarını karşılayabilir düzeyde mali güç ve itibara sahip bulunması zorunludur.

Kuruluş izni

MADDE 6 – (1) Şirket kuruluşlarına Kurulca izin verilir. Şirket kurulması için ek-1’de belirtilen belgelerle birlikte Kuruma başvurulması zorunludur. Kurum gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri talep etmeye yetkilidir.

Faaliyet izni

MADDE 7 – (1) Kurulca kuruluş başvurusunun uygun görülmesi halinde kuruluş işlemlerinin ilgili mevzuat çerçevesinde tamamlanmasını müteakip şirketlerce;

a) Finansal faaliyet izin belgesi harç yükümlülüğünün yerine getirilmiş olması,

b) Ana sözleşmenin Ticaret Siciline tescil edilip Ticaret Sicil Gazetesinde yayımlanmış olması,

c) İmza yetkisine sahip kişilerin belirlenmiş olması,

ç) Uygun hizmet birimleri ile iç kontrol, muhasebe, bilgi işlem ve raporlama sistemlerinin kurulmuş, bu birimler için yeterli personel kadrosunun oluşturulmuş ve personelin buna uygun görev tanımları ile yetki ve sorumluluklarının belirlenmiş olması,

d) Yönetim Kurulu üyeleri ile genel müdürün bu Yönetmeliğin 14 ve 15 inci maddelerinde belirtilen şartları taşımaları kaydıyla faaliyet izni alınmak üzere ek-2’de yer alan bilgi ve belgelerle Kuruma başvurulur. Kurum gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri talep etmeye yetkilidir.

(2) Kuruluş iznini takip eden yüz seksen gün içerisinde faaliyet izni almak üzere başvuruda bulunmayan şirketlerin kuruluş izinleri geçersiz sayılır.

(3) Faaliyette bulunmaları Kurulca uygun görülenlere, Kurumca "Faaliyet İzin Belgesi" verilir. İzin belgesi, herkesin görebileceği şekilde, işyerinde asılı bulundurulur.

(4) Faaliyete geçilmesini müteakip faaliyete geçiş tarihinin bildirilmesi ve adres ve iletişim bilgilerinin Kuruma gönderilmesi zorunludur.

(5) Faaliyet izninin alınmasını müteakip bir yıl içerisinde faaliyete geçmeyen şirketlerin faaliyet izni Kurulca iptal edilir.

Yurtdışında kurulu şirketlerin Türkiye’de ilk şubelerini açmaları

MADDE 8 – (1) Yurtdışında kurulu şirketlerin Türkiye’de ilk şubelerini açmaları Kurulun iznine tabidir.

(2) Yurtdışında Kurulu bir şirketin Türkiye’de ilk şubelerini açabilmesi için;

a) Türkiye için ayırdığı sermaye miktarının bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen tutardan az olmaması,

b) Şirketin yüzde on ve daha fazla paya sahip gerçek kişi ortakları ile tüzel kişi ortaklarının sermayesinde yüzde on ve daha fazla paya sahip gerçek kişi ortaklarının bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinde belirtilen nitelikleri haiz olması,

c) Türkiye’deki faaliyet konusuyla ilgili olarak kurulu olduğu ülkede en az üç yıldır faaliyet gösteriyor olması zorunludur.

(3) Yurtdışında Kurulu şirketlerin Türkiye’de ilk şubelerini açabilmeleri için ek-3’te yer alan belgelerle Kuruma başvurulması gerekmektedir. Kurum gerekli göreceği ilave bilgi ve belgeleri talep etmeye yetkilidir.

(4) Bu şirketlerce ilk şube dışında şube açılması, yurtdışında şube açılmasıyla aynı esas ve usullere tabidir. Ancak, bu halde şubelerden birinin merkez şube olarak tespit edilerek Kuruma bildirilmesi şarttır.

Yurtdışında kurulu şirketlerin Türkiye’de temsilcilik açmaları

MADDE 9 – (1) Yurtdışında kurulu şirketlerin Türkiye’de temsilcilik açması ilgili diğer mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla Kurumun iznine tabidir. Temsilcilik açacak şirketlerin sermayelerinin bu Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen tutardan az olmaması ve konularıyla ilgili olarak kurulu oldukları ülkede en az üç yıldır faaliyet gösteriyor olmaları gerekir.

(2) Yurt dışında kurulu şirketlerin Türkiye temsilcilerinin bu Yönetmeliğin 15 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen nitelikleri taşıması zorunludur.

(3) Kuruma yapılacak başvurulara yurtdışında kurulu şirket ile temsilcisinin bu Yönetmelikte belirtilen şartları taşıdığını tevsik edici belgelerin eklenmesi zorunludur.

(4) Yapılacak değerlendirme sonucunda Kurumca uygun görülmesi halinde temsilcilik açma izni verilir. Temsilciliklerin açılış tarihleri ile adres ve iletişim bilgilerinin açılışlarını müteakip otuz gün içerisinde Kuruma bildirilmesi zorunludur.

Türkiye’de faaliyette bulunan şirketlerin yurtiçinde şube ve temsilcilik açmaları

MADDE 10 – (1) Şirketlerin yurtiçinde şube ve temsilcilik açmaları Kurumun iznine tabidir. Şube veya temsilcilik açmak üzere Kuruma başvuracak şirketlerin bu Yönetmelikte yer alan işlem sınırlarına uyumlu olarak faaliyet göstermeleri ve her bir şube veya temsilcilik için bir milyon Yeni Türk Lirası tutarında ödenmiş sermayeye sahip olmaları gerekir. Kuruma yapılacak başvurulara şube veya temsilcilik açılışına ilişkin Yönetim Kurulu kararı ve şube veya temsilcilik açılma nedenlerini ayrıntılı olarak açıklayan fizibilite raporunun eklenmesi zorunludur. Yapılacak değerlendirme sonucunda Kurumca uygun görülmesi halinde şirketlere şube veya temsilcilik açma izni verilir.

(2) Şubeler ve temsilcilikler Kurumdan izin aldıktan sonra doksan gün içerisinde Ticaret Siciline tescil ve ilan ettirilerek faaliyete geçerler. Bu süre içerisinde faaliyete geçilmemesi halinde şube veya temsilcilik açılış izni geçersiz olur. Açılışına izin verilen şube ve temsilciliklere ilişkin Ticaret Sicil Gazetesinin noter onaylı bir örneği ile şubeler ile ilgili olarak 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu uyarınca finansal faaliyet izin belgesi harç yükümlülüğünün yerine getirildiğine dair belgenin Kuruma gönderilmesi zorunludur.

(3) Kurumca şubelere ayrıca "Şube İzin Belgesi" verilir. Bu belge herkesin görebileceği şekilde şubelerde asılı bulundurulur.

(4) Şirketler kapanan şubelerini ve temsilciliklerini, kapanış tarihini izleyen on beş iş günü içinde şubeler için "Şube İzin Belgesi"ni de iade etmek suretiyle Kuruma bildirirler.

(5) Şube ve temsilciliklerin adres değişikliklerinin on beş gün içerisinde Kuruma bildirilmesi zorunludur. Şirketlerin bir ilde bulunan şube veya temsilciliklerinin başka bir ilde taşınması yeni şube veya temsilcilik açılması esaslarına tabidir.

(6) Şirketler her ne ad altında olursa olsun şube ve temsilcilik dışında teşkilatlanmaya gidemezler ve acentelik veremezler.

(7) Serbest bölgelerde şube ve temsilcilik açılması yurtiçinde şube ve temsilcilik açma esaslarına tabidir.

Türkiye’de faaliyette bulunan şirketlerin yurtdışı teşkilatları

MADDE 11 – (1) Şirketlerin yurtdışında teşkilatlanması, ilgili diğer mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla serbesttir. Faaliyete başlanmasını ve faaliyetin sona erdirilmesini müteakip otuz gün içerisinde Kuruma bildirimde bulunulması şarttır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ana Sözleşme Değişikliği ve Hisse Devrine İlişkin Hükümler

Ana sözleşme değişikliği

MADDE 12 – (1) Şirketlerin ana sözleşmelerinin değiştirilmesinde Kurumun uygun görüşü aranır. Kurumca uygun görülmeyen değişiklik tasarıları genel kurulda görüşülemez. Sicil memuru, Kurumun uygun görüşü olmaksızın ana sözleşme değişikliklerini Ticaret Siciline tescil edemez.

(2) Şirketlerin adres değişikliklerini değişiklik tarihinden itibaren on beş gün içerisinde Kuruma bildirmeleri zorunludur.

Hisse devri

MADDE 13 – (1) Bir kişinin, şirket sermayesindeki payının yüzde onu aşması veya şirket kontrolünün el değiştirmesi sonucunu doğuran pay devirleri Kurulun iznine tabidir.

(2) Pay defterine kaydedilen hisse devirlerinin izne tabi olmasalar bile bir ay içerisinde Kuruma bildirilmesi zorunludur.

(3) Şirket sermayesinde yüzde on ve üzeri paya sahip olan tüzel kişilerin kontrolünün el değiştirmesi sonucunu doğuran hisse devirleri Kurulun iznine tabidir.

(4) İzne tabi hisse devirlerinde hisse devralacakların kurucularda aranan nitelikleri taşımaları şarttır. Hisse devralacakların kurucularda aranan nitelikleri taşıdıklarını tevsik edici belgelerin Kuruma tevdi edilmesi zorunludur.

(5) İzne tabi olup, izin alınmadan yapılan hisse devirleri pay defterine kaydolunamaz. Bu hükme aykırı olarak pay defterine yapılan kayıtlar hükümsüzdür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yöneticiler

Yönetim kurulu üyeleri ve birinci derece imza yetkilileri

MADDE 14 – (1) Şirketlerin yönetim kurulu üyeleri ile birinci derece imza yetkililerinin bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen şartları (d) bendi hariç olmak üzere taşımaları zorunludur.

Genel müdür ve yardımcıları

MADDE 15 – (1) Şirketlere bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen şartları (d) bendi hariç olmak üzere taşıyan, lisans düzeyinde öğrenim görmüş ve finans veya işletmecilik alanında en az yedi yıllık mesleki tecrübeye sahip bir genel müdür atanır.

(2) Genel müdür yardımcılarının bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen şartları (d) bendi hariç olmak üzere taşımaları, lisans düzeyinde öğrenim görmüş ve finans veya işletmecilik alanında en az beş yıllık mesleki tecrübeye sahip olmaları şarttır. Başka unvanlarla istihdam edilseler dahi, yetki ve görevleri itibarıyla genel müdür yardımcısına denk konumlarda icrai nitelikte görev yapan diğer yöneticiler de bu Yönetmeliğin genel müdür yardımcılara ilişkin hükümlerine tabidir.

Müdürler kurulu

MADDE 16 – (1) Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yurtdışında kurulu şirketlerin Türkiye'deki yönetim merkezlerinde, yönetim kurulu yetki ve sorumluluklarını taşıyan, merkez şube müdürünün de dahil olduğu en az üç kişilik bir müdürler kurulu oluşturmaları zorunludur. Bu Yönetmelik uygulamasında müdürler kurulu yönetim kurulu, merkez şube müdürü genel müdür hükmünde olup, bu Yönetmeliğin 14 ve 15 inci maddelerinde belirtilen şartlar müdürler kurulu üyeleri için de aranır.

Şube yöneticisi ve temsilciler

MADDE 17 – (1) Şirketlerin şube yöneticisi ve temsilcilerinin bu Yönetmeliğin 15 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen şartları taşımaları zorunludur.

Atama

MADDE 18 – (1) Genel müdür ve yardımcıları, birinci derece imza yetkisine sahip kişiler, şube yöneticileri ve temsilciler yönetim kurulu kararı ile atanır.

(2) Yönetim Kurulu üyesi, genel müdür ve yardımcıları ile birinci derece imza yetkisine sahip kişiler, müdürler kurulu üyeleri, şube yöneticileri ve temsilcilerin atanmalarını veya seçilmelerini müteakip bir ay içerisinde bu Yönetmelikte aranan şartları taşıdıklarını gösteren belgeler ve atanmalarına veya seçilmelerine ilişkin karar örneği ile birlikte Kuruma bildirilmesi şarttır. Kuruma yapılacak bildirimlere şube yöneticileri ve temsilciler için hizmet sözleşmelerinin bir örneğinin eklenmesi zorunludur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Şirketlerin Düzenleyecekleri Sözleşmelere İlişkin Hükümler

Yazılı sözleşme zorunluluğu

MADDE 19 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerine göre kendilerine faaliyet izni verilen şirketlerin, müşterileri ile yapacakları işlemler için yazılı sözleşme düzenlemeleri zorunludur.

Finansman şirketlerinin genel sözleşme zorunluluğu

MADDE 20 – (1) Finansman şirketleri, kredilendirecekleri mal ve hizmetleri temin eden satıcılarla önceden genel bir sözleşme yaparlar. Finansman şirketlerince açılan krediler, genel sözleşmedeki esaslara göre tüketicinin nam ve hesabına mal veya hizmetin teslim ve temini ile birlikte, doğrudan satıcıya ödenir. Ancak kredi geri ödemeleri adına kredi açılanlar tarafından finansman şirketlerine yapılır.

Finansal kiralama sözleşmelerinde süre kısaltımı

MADDE 21 – (1) Finansal kiralama sözleşme süreleri aşağıdaki mallar için dört yıldan kısa olabilir:

a) Teknolojik niteliği veya ekonomik yararlanma ve işletme süresi itibariyle kullanımının dört yıldan kısa olduğu Kurumca onaylanan mallar.

b) Yurtiçinde ve yurtdışında yerleşik finansal kiralama şirketleri tarafından yapılan kiralama işlemlerinde, sözleşmenin ilgili düzenlemelerde yer alan haklı nedenlerle sona ermesi ya da feshi halinde, finansal kiralama sözleşmesine konu malın asgari dört yıl süresini doldurulması kaydıyla aynı kiracı veya başka bir kiracıyla yapılan finansal kiralama sözleşmesine konu olan mallar.

c) Yurtiçinde ve yurtdışında savaş hali ile savaşa yol açabilecek durumlar veya sabotaj, yangın, ağır kaza ve tabii afetler sebebiyle zarar gören mallar ile bu sebeplerle kiralayanı ya da kiracısı zarar gören mallar.

ALTINCI BÖLÜM

Sınırlamalar

Şirketlerin yapamayacakları iş ve işlemler

MADDE 22 – (1) Şirketler;

a) Ana faaliyet konuları dışında faaliyette bulunamazlar,

b) Teminat mektubu veremezler,

c) 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre menkul kıymet ihracı ile uluslararası piyasalardan ödünç para alınması dışında mevduat veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı para toplayamazlar.

(2) Birinci fıkrada belirtilen hususlara ilave olarak faktoring şirketleri kambiyo senetlerine dayalı olsa bile, bir mal veya hizmet satışından doğmuş veya doğacak fatura veya benzeri belgelerle tevsik edilemeyen alacakları satın alamazlar veya tahsilini üstlenemezler.

İşlem sınırı ve karşılıklar

MADDE 23 – (1) Finansal kiralama şirketlerinin net finansal kiralama alacakları ve kiracılardan diğer alacakları toplamı tutarı, faktoring şirketlerinin fon kullandırmalarından kaynaklanan alacaklarının toplam tutarı ve finansman şirketlerinin kullandıkları kredilerin toplam tutarı özkaynaklarının otuz katını geçemez.

(2) Şirketler, işlemlerinden kaynaklanan alacaklarından doğmuş veya doğması beklenen, ancak miktarı kesin olarak belli olmayan zararlarını karşılamak amacıyla Kurulca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde karşılık ayırmak zorundadır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Muhasebe, Raporlama ve Denetim

Muhasebe ve raporlama

MADDE 24 – (1) Şirketler, Kurul tarafından uluslararası standartlar göz önünde bulundurularak belirlenecek usûl ve esaslara uygun olarak muhasebe sistemlerinde tekdüzeni uygulamak; tüm işlemlerini gerçek mahiyetlerine uygun surette muhasebeleştirmek; finansal raporlarını bilgi edinme ihtiyacını karşılayabilecek biçim ve içerikte, anlaşılır, güvenilir ve karşılaştırılabilir, denetime, analize ve yorumlamaya elverişli, zamanında ve doğru şekilde düzenlemek zorundadır.

(2) Şirketler, şekil ve kapsamı Kurumca belirlenecek mali tablolar ve istatistiki bilgileri istenilen süre ve yöntemlerle Kuruma göndermek zorundadırlar.

Denetim

MADDE 25 – (1) Şirketlerin faaliyetleri, Kurumun yerinde denetim yapmaya yetkili meslek personeli tarafından denetlenir.

(2) Şirketler, Kurumun yerinde denetim yapmaya yetkili meslek personeli tarafından istenecek her türlü bilgi ve belgeyi vermek, defter ve belgelerini ibraz etmek ve incelemeye hazır tutmak zorundadırlar.

Bağımsız denetim

MADDE 26 – (1) Şirketlerin genel kurullarına sunulacak yıllık bilançoları ve gelir tablolarının, Kurumca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde ve Kurulca uygun görülen bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmesi şarttır. Şirketlerin yılsonu bağımsız denetim sözleşmelerinin ilgili yılın Ekim ayının sonuna kadar, bağımsız denetim raporlarının ise takip eden yılın 15 Nisan tarihine kadar Kuruma gönderilmesi zorunludur.

Bilgi verme

MADDE 27 – (1) Bu Yönetmeliğin uygulanması çerçevesinde şirketler, Kurum tarafından talep edilen her türlü bilgi ve belgeyi Kuruma tevdi etmek zorundadırlar.

Yurtdışından temin edilecek belgeler

MADDE 28 – (1) Bu Yönetmelikte yer alan başvurularla ilgili olarak temin edilecek belgelerle ilgili hükümler yabancı uyruklu kişiler hakkında da kıyasen uygulanır.

(2) Yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişilerden istenilen belgelerin bu kişilerin yerleşik olduğu ülkede kayıtların tutulduğu bir merci ya da sistem olmaması nedeniyle temin edilememesi durumunda, bu durumun ilgili ülkenin yetkili mercilerinden alınacak bir belge ile Kuruma tevsik edilmesi zorunludur.

(3) Bu Yönetmelikte yer alan başvurularla ilgili olarak yurtdışından temin edilecek belgelerin ilgili ülkenin yetkili makamlarınca ve Türkiye'nin o ülkedeki konsoloslğunca veya Lahey Devletler Özel Hukuku Konferansı çerçevesinde hazırlanan Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki Mecburiyetinin Kaldırılması Sözleşmesi hükümlerine göre onaylanmış olması ve başvuruya belgelerin noter onaylı tercümelerinin de eklenmesi şarttır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Şirketin Sona Ermesi

Faaliyet izninin iptali

MADDE 29 – (1) Bu Yönetmeliğin 22 nci maddesi ile yasaklanan faaliyetlerde bulunan, adres değişikliğini süresi içerisinde Kuruma bildirmeyen ve yapılan yasal tebligata rağmen adresinde bulunamayan, faaliyetlerine kesintisiz bir yıl süre ile ara veren veya bir yıl içerisinde Yönetmelik hükümlerine aykırı fiil veya işlemleri iki defadan fazla gerçekleştiren şirketlerin faaliyet izni Kurulca iptal edilir.

(2) Ortakları kuruluşta aranan şartları kaybeden şirketlere durumlarını bu Yönetmelik hükümlerine uygun hale getirmeleri için altı aya kadar süre tanınır. Bu süre zarfında durumlarını Yönetmelik hükümlerine uygun hale getirmeyen şirketlerin faaliyet izni Kurulca iptal edilir.

(3) Merkezi yurtdışında bulunan şirketlerin, merkezinin bulunduğu ülkenin yetkili denetim mercii tarafından faaliyetlerinin durdurulması veya yasaklanması veya Türkiye'de faaliyetlerine devam etmesine ilişkin olumsuz görüş verilmesi durumunda faaliyet izni Kurulca iptal edilir.

(4) Faaliyet izni iptal edilen şirketlerin bu hususun taraflarına tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde "Faaliyet İzin Belgesi"ni Kuruma iade etmeleri gerekir.

(5) Faaliyet izni iptal edilen şirketlerin iptal tarihinden itibaren üç ay içerisinde genel kurullarını toplayarak, şirket nevi ve unvanını değiştirmek veya tasfiye işlemlerini başlatmak üzere karar almaları zorunludur.

(6) Faaliyet izni bulunmayanlar ve faaliyet izni iptal edilenler bu Yönetmelikte belirtilen faaliyetlerle iştigal edemez, ticaret unvanlarında, ilan ve reklamlarında veya işyerlerinde söz konusu işlerle iştigal ettikleri izlenimini yaratacak hiçbir kelime, deyim ve işaret kullanamazlar.

Birleşme, devir, bölünme ve tasfiye

MADDE 30 – (1) Şirketlerin birleşme, devir ve bölünmesi Kurulun iznine tabidir. Şirketlerin birleşme, devir ve bölünmesine ilişkin izin işlemleri çerçevesinde Kurum gerekli göreceği her türlü bilgi ve belgeyi istemeye yetkilidir.

(2) Şirketlerin faaliyetlerine son vermeleri ve tasfiyeleri Kurumun uygun görüşü alınmak kaydıyla genel hükümlere tabidir. Şirketlerin tasfiye süreci gerekli görülmesi halinde Kurumca denetlenebilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Diğer Hükümler

Parasal tutarlar

MADDE 31 – (1) Bu Yönetmelikteki parasal tutarlar her yıl Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan üretici fiyatları endeksindeki artış oranının iki katının gerektirdiği miktarı geçmemek üzere Kurul kararıyla artırılabilir.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 32 – (1) 28/4/1992 tarihli ve 21212 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Finansal Kiralama Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik, 8/7/1992 tarihli ve 21278 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Finansal Kiralama İşlemlerinde Süre ve Sınırın Tesbitine Dair Yönetmelik, 21/12/1994 tarihli ve 22148 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Faktoring Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik ve 26/7/1994 tarihli ve 22002 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

İntibak süresi

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Şirketler durumlarını, bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden itibaren bir yıl içerisinde, 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi de dahil olmak üzere bu Yönetmelik hükümlerine intibak ettirmek zorundadır. Mücbir sebeplerin bulunması ve Kurulca uygun görülmesi halinde bu süre iki yılı geçmemek üzere uzatılabilir. Bu Yönetmeliğin 23 üncü maddesinde yer alan işlem sınırında aşım olan şirketler, söz konusu aşımaları bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesini müteakip üç ay içinde gidermek zorundadır.

(2) Şirketlerin intibak süresi içerisinde mevcut irtibat bürolarını şube veya temsilciliğe dönüştürmeleri veya kapatmaları zorunludur.

(3) Şirketler bu Yönetmelik hükümlerine intibak edinceye kadar yeni şube veya temsilcilik açamazlar.

(4) Süresi içerisinde bu Yönetmelik hükümlerine intibak eden şirketlere Kurumca "Faaliyet İzin Belgesi" ve şubeler için de "Şube İzin Belgesi" verilir. Bu süre zarfında durumlarını bu Yönetmelik hükümlerine intibak ettiremeyenlerin faaliyet izni kaldırılır.

Yürürlük

MADDE 33 – (1) Bu Yönetmeliğin 23 üncü maddesinin ikinci fıkrası 1/1/2008 tarihinde, diğer hükümleri yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 34 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Başkanı yürütür.

EK-4 :

**3326 SAYILI FİNANSAL KİRALAMA KANUNU HÜKÜMLERİNE
GÖRE KİRALAMA KONUSU EDİLEN MALLARIN GÜMRÜK VERGİ VE
RESİMLERİNİN TEMİNATA BAĞLAMA USUL VE ESASLARINI
GÖSTERİR YÖNETMELİK**

Resmi Gazete Tarihi: 28/09/1985

Resmi Gazete Sayısı: 18882

Maliye ve Gümrük Bakanlığından:

Madde 1 - Bu yönetmelik 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu hükümlerine göre Türkiye'ye getirilen mallar için ileride doğabilecek gümrük vergi ve resimlerinin teminata bağlanması, teminatın değerlendirilmesi, değiştirilmesi ve çözümlenmesine dair usul ve esasları düzenler.

Gümrük Vergilerinin Teminata Bağlanması:

Madde 2 – 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre akdedilen ve satın alma hakkı bulunmayan bir sözleşmeye dayanarak veya bu hak bulunsa dahi teşvik belgesinde gümrük muafiyetinden yararlanması öngörülmemiş malların Türkiye'ye girişinde sözleşme süresine bağlı olarak gümrük mevzuatının süre hariç geçici muafiyet rejimine dair hükümleri uygulanır.

Bu şekilde Türkiye'ye getirilen mallar için ileride doğabilecek vergileri karşılayacak miktarda teminat alınır.

Söz konusu vergilerin teminata bağlanmasında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun, 1615 sayılı Gümrük Kanunu ve bu kanuna bağlı Gümrük Yönetmeliğinin ilgili hükümleri ile bu Yönetmelik hükümleri uygulanır.

Teminat Olarak Kabul Edilecek Kıymetler:

Madde 3 – 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu hükümlerine göre kiralama suretiyle Türkiye'ye getirilecek malların gümrük vergi ve resimlerine karşılık olmak üzere alınacak teminat çeşitleri 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil ve Usulü Hakkında Kanununun 10 uncu, maddesinde yer alan ve aşağıda belirtilen kıymetlerdir.

a) Para,

b) Bankalar tarafından verilen teminat mektubu,

c) Hazine ve tahvil bonoları,

d) Hükümetçe belli edilecek milli esham ve tahvilat (Bu esham ve tahvilat teminatın kabul edilmesine en yakın borsa cetvelleri üzerinden % 15 noksanıyla değerlendirilir.).

e) İlgililer veya ilgililer lehine üçüncü şahıslar tarafından gösterilen ve alacaklı amme idarelerince haciz varakalarına müsteniden hacedilen menkul ve gayrimenkul mallar.

Teminat sonradan tamamen veya kısmen değerini kaybeder veya borç miktarı artarsa teminatın tamamlanması veya yerine başka teminat gösterilmesi istenir.

Teminatın Verileceği Yer:

Madde 4 – 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu hükümlerine göre Türkiye'ye getirilen malların gümrük vergi ve resimlerine karşılık olarak gösterilecek teminatın, bu Yönetmeliğin 3 üncü maddesinin (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde sayılan kıymetlerden biri veya birkaçı olması halinde bu teminat, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve 1615 sayılı Gümrük Kanununa bağlı Gümrük Yönetmeliğinin ilgili hükümlerine uygunluğunun Gümrük İdare Amirince onaylanmasından sonra kiralama konusu malın ithal edileceği Gümrük Saymanlığına verilir.

Menkul ve Gayrimenkul mallar Teminat olarak gösterilmek istenirse bu istek finansal kiralama konusu edilen malın ithal edileceği Gümrük İdare Amirliğine yapılır.

Teminatın Değerlendirilmesi ve Değiştirilmesi:

Madde 5 – 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu hükümlerine göre Türkiye'ye getirilen malların gümrük vergi ve resimlerine karşılık olarak gösterilen teminatların değerlendirilmesi ve değiştirilmesine ait işlemler 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve 1615 sayılı Gümrük Kanununa bağlı Gümrük Yönetmeliği ile 1615 sayılı Gümrük Kanununun 177 nci maddesi hükümleri çerçevesinde yapılır.

Teminatın Çözümü :

Madde 6 - Türkiye'ye getirilen finansal kiralama konusu malların;

a) Sözleşme süresi sonunda kesin ithalinin yapılmaması ve kiralayana iade edilmek üzere yurtdişına çıkarılmak istenmesi halinde, giriş ayniyatına uygun olması Őartıyla,

b) Sözleşme süresi sonunda kesin ithalinin yapılmak istenmesi halinde gerekli gümrük vergi ve resimlerinin denmesi Őartıyla,

Daha önce alınan teminat iade edilir veya üzerindeki haciz kaldırılır.

Yürürlük :

Madde 7 - Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 8 - Bu Yönetmelik hükümlerini Maliye ve Gümrük Bakanı yürütür.

EK-5: TÜRKİYE'DEKİ FİNANSAL KİRALAMA ŞİRKETLERİ

A&T Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0216 445 57 01(4 Hat)

Fax: 0216 445 57 07

Adres:Bayar Cad. Şehit Mehmet Fatih Öngül Sok. Odak İş Merkezi 5 A Blok Kat :4 Kozyatağı

ABN Amro Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 359 40 40

Fax: 0212 359 50 50

Adres:Otlukbeli Cad. Tanburi Ali Efendi Sok. No: 13 80630 Etiler

Ak Finansal Kiralama

Telefon: 0212 334 80 00

Fax: 0212 334 80 01

Web:www.aklease.com

Adres:İnönü Cad. No:80 Kat: 6 Gümüşsuyu 34437 Taksim İstanbul

Alternatif Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 231 34 34

Fax: 0212 231 50 12

Adres:Cumhuriyet Cad. No: 26 Kat:6 80200 Elmadağ

Asya Finans Kurumu A.Ş.

Telefon: 0216 474 02 22

Fax: 0216 492 13 46

Adres:Kısıklı Cad. Kuşbakışı Sok. No:2 81190 Altunizade

Bayındır Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 336 32 50 - 54

Fax: 0212 288 48 64

Adres:Vefa Bey Sok. Kardeşler Apt. No:16 K:3 80280 Gayrettepe

Citilease Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0216 464 49 00

Fax: 0216 410 13 38

Adres:Şaşmaz Center Saniye Er Mutlu Sk. No:4 K:4 81090 Kozyatağı

Dal Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 613 80 90 (10 Hat)

Fax: 0212 613 80 99

Adres:Yenidoğan Mah. Ferhatpaşa Cad. Dalkıran Triko Merkezi No:24 Kat:4/256 Bayrampaşa

Dari Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0216 474 04 37 (4 Hat)

Fax: 0216 474 04 42

Adres:Dr. Fahrettin Kerim Gökay Cad. No:24 Altunizade

DC Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 471 96 18

Fax: 0212 471 96 19

Adres:Cemal Ulusoy Cad. Basın Ekspres Yolu 34620 Yenibosna

Demir Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 288 05 65

Fax: 0212 275 90 45

Adres:Büyükdere Cad. No: 122/B 80280 Esentepe

Deniz Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 292 29 80

Fax: 0212 292 29 99

Adres:Rıhtım Cad. No: 26 80880 Karaköy

Destek Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 225 25 50

Fax: 0212 225 25 60

Adres:Büyükdere Cad. Yapı Kredi Plaza C Blok K.13/32-33 Beşiktaş

Dış Ticaret Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 345 01 60

Fax: 0212 345 01 70

Adres:Eski Büyükdere Cad. Park Plaza N0.22 80670 Maslak

EGS Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 288 04 07

Fax: 0212 267 03 39

Adres:Yıldız Posta Cad. No:52 Dedeman Merkezi 80700 Gayrettepe

Finans Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 282 10 90

Fax: 0212 282 10 40

Adres:Nispetiye Cad. Akmerkez B Kule Kat:10 80600 Etiler

Garanti Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 335 11 00-478 20 30

Fax: 0212 335 11 01 - 04

Adres:Evren Mah. Koçman Cad. No:20 B Blok Kat:1 34550 Güneşli

Halk Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 230 92 48 - 234 48 79

Fax: 0212 230 46 69

Adres:19 Mayıs Cad. No: 1 Golden Plaza Kat:2 80220 Şişli

İktisat Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 274 70 55 (5 Hat)

Fax: 0212 275 75 44

Adres:Büyükdere Cad. No:165 80504 Esentepe

İşgen Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 350 74 00

Fax: 0212 350 74 99

Adres:İş Kuleleri Kule 2, Kat:10 4.Levent 80620

Kent Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 334 48 00

Fax: 0212 334 45 55

Adres:Askerocağı Cad. No.15 Süzer Plaza 80200 Elmadağ

Ko. Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0216 554 12 12

Fax: 0216 554 12 13

Adres:Kısıklı Cad. No.28 81190 Altunizade

Kuveyt Türk Evkaf Finans Kurumu A.Ş.

Telefon: 0212 354 13 21 (pbx)

Fax: 0212 354 12 12

Adres:Büyükdere Cad.No.129 Esentepe

Meksa Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 351 61 41

Fax: 0212 351 61 06

Adres:Ebulula Mardin Cad. Maya Meridyen İş Merkezi D.2 Blok No.30 K.12 80630 Akatlar

Mersan Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 272 28 20

Fax: 0212 272 28 24

Adres:Barbaros Bulvarı No: 135 Pınar Ap. 3-4 Balmumcu 80700

MNG Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 291 36 50

Fax: 0212 291 36 49

Adres:Cumhuriyet Cad. No:139 Elmadağ

Pamuk Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 324 09 30 (pbx)

Fax: 0212 324 09 50-51

Adres:Yapı Kredi Plaza A Blok Kat:13 80620 4.Levent

Sanko Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 465 70 40

Fax: 0212 465 70 50

Adres:Havaalanı Kavşağı EGS Business Park Blokları B2 Blok K.15 Yeşilköy

Siemens Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 251 02 07

Fax: 0212 293 35 30

Adres:Meclis-i Mebusan Cad. No:125 34433 Fındıklı

Süzer Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 334 45 00 pbx

Fax: 0212 334 45 55

Adres:Askerocağı Cad. No:15 Süzer Plaza 80200 Elmadağ Şişli

Şeker Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 358 42 92

Fax: 0212 358 43 20

Adres:Nispetiye Cad. Tanburi Ali Efendi Sokak No:1 Etiler

TEB Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 252 50 00

Fax: 0212 252 55 01

Adres:Setüstü Haktan İşmerkezi No: 45 K:3 80040 Kabataş

Tekfen Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 285 25 25

Fax: 0212 285 46 21

Adres:İstinye Yokuşu, İstinye

Tekstil Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0216 489 97 50

Fax: 0216 489 97 85

Adres:Ankara Asfaltı Küçükalyalı Kavşağı-İnenü Cad. Gökçe Sk. No: 14 Küçükalyalı

Ticaret Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 236 11 61

Fax: 0212 236 19 62

Adres:Ortabahçe Cad. No:23 K:3 Türkbank üstü Beşiktaş

Toprak Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 340 24 00

Fax: 0212 340 24 99

Adres:Büyükdere Cad. No:143 Kat:3 80280 Esentepe

Vakıf Deniz Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 473 57 57

Fax: 0212 473 57 49

Adres:Basım Ekspres Yolu Onura İş Merkezi K.3 İkitelli

Vakıf Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 473 59 00

Fax: 0212 473 59 98

Adres:Basım Ekspres Yolu Onura İş Merkezi K.7 İkitelli

Yalçınlar Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 639 08 20 (5 Hat)

Fax: 0212 639 08 25

Adres:Yenibosna Köyaltı Mevkii Merkez Mah. Çınar Caddesi Bahçelievler

Yapı Kredi Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 266 62 62

Fax: 0212 216 96 15

Adres:Büyükdere Cad. No.161 Zincirlikuyu

Ziraat Finansal Kiralama A.Ş.

Telefon: 0212 282 84 00

Fax: 0212 282 84 05

Adres:Eskibüyükdere Cad. No:225 Kat: 2-3 80650 4.Levent

EK-6: FİNANSAL KİRALAMA BAŞVURU FORMU ÖRNEĞİ

TİCARET ÜNVANI			
FAALİYET KONUSU			
TİCARET MERKEZİ			
TELEFON – FAKS NO.			
ŞUBELERİ			
<u>SİRKET ORTAKLARI</u>			
ADI SOYADI	HİSSE ORANI	ADRESİ	YAŞI
<u>GRUP ŞİRKETLERİ (Varsa)</u>			
FİRMA ADI	KURULUŞ TARİHİ	SERMAYESİ	HİSSE ORANI
<u>SİRKET YÖNETİCİLERİ</u>			
ADI SOYADI	GÖREVİ		
<u>ÇALIŞILAN BANKALAR</u>			
BANKA ADI/ ŞUBESİ	TİCARİ HESAP NO.		
<u>MEVCUT FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİ (Varsa)</u>			
SATICI			
KİRALANAN	TOPLAM	KİRA TUTARI	
FİRMA			
BAŞLAMA/ BİTİŞ TARİHİ			
<u>TALEP EDİLEN KİRALAMA İŞLEMİNİN</u>			
ÖDEME ŞEKLİ (12 Ay Ödemesiz) ☐	Dönem Başı ☐	Dönem Sonu ☐	Kampanya ☐
KİRA TÜRÜ ÖDEME SÜRESİ (Ay)	Döviz ☐	YTL ☐	
BAŞVURAN FİRMANIN KAŞESİ VE İMZASI			TARİH

BAŞVURU İÇİN GEREKLİ BELGELER

1. ŞİRKETLER İÇİN:

- () Finansal Kiralama Başvuru Formu (Kaşelenmiş ve imzalanmış olarak ilgili yerler doldurulacaktır),
- () Proforma Fatura (Kaşe ve imzalayınız),
- () Ana Sözleşme ve değişiklikleri içeren tüm Ticaret Sicil Gazeteleri fotokopisi,
- () Cari yıla ait Ticaret Odası Faaliyet Belgesi,
- () Son Genel Kurulun yapıldığı yıla ait İmza Sirküleri,
- () Son üç yıllık (varsa) Bilanço ve Gelir Tabloları,
- () Cari yıla ait yeni tarihli ayrıntılı mizan,
- () Son Dönem Geçici Vergi Beyannameleri ve Vergi Dairesi tahsil alındı fotokopisi,
- () Vergi Levhası fotokopisi,
- () Sözleşmede imza atacakların ve % 10'dan fazla hissesi olan ortakların, nüfus cüzdanı fotokopileri ve muhtardan ikametgah belgeleri,
- () Tüm ortakların vergi numaraları,
- () Resmi veya özel yerde çalışıyorlarsa, son maaş bordrosunun fotokopisi,
- () Firma ve ortaklarına ait gayrimenkul tapu ve araba ruhsatı fotokopileri (Sadece bilgi içindir),
- () Sigorta Taahhünamesi (EkTEDİR, sadece kaşe ve imzalayınız),
- () İthalat Talep Formu (EkTEDİR, sadece kaşe ve imzalayınız),
- () Bu yatırım ile ilgili Fizibilite Raporu (EkTEDİR, boş yerleri doldurup kaşe ve imzalayınız),
- () Mevcut cihaz parkuru listesi (EkTEDİR, boş yerleri doldurup kaşe ve imzalayınız).

2. ŞAHISLAR İÇİN:

- () Finansal Kiralama Başvuru Formu (Kaşelenmiş ve imzalanmış olarak ilgili yerler doldurulacaktır),
- () Resmi veya özel bir yerde çalışıyorsa, son maaş bordrosunun fotokopisi,
- () Vergi numarası, nüfus cüzdanı fotokopisi ve muhtardan ikametgah belgesi,
- () Vergi levhası fotokopisi (varsa),
- () Gayrimenkul tapusu ve araba ruhsatı fotokopileri (Sadece bilgi içindir).
- () Sigorta Taahhünamesi (EkTEDİR, sadece kaşe ve imzalayınız),
- () İthalat Talep Formu (EkTEDİR, sadece kaşe ve imzalayınız),

